

KESKISEN RINTAMAN TAISTELUT

*Muistiinpanoja
Suomen
Kansalaissodasta*

Valppaan Kirjasto

B II: 2818

3/ Amer
Kela

~~323.2(47)~~

[Kela, K.]

KESKISEN RINTAMAN TAISTELUT

MUISTINPANOJA
SUOMEN KANSALAISSODASTA

TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO

Valppaan Kirjasto

B II: 2818

AMERIKAN SUOMALAISTEN SOSIALISTISTEN
KUSTANNUSLIIKKEIDEN KUSTANTAMA.

931523

TYOMIES PRINTING AND SUPERIOR. WIS.

1922

ALKULAUSE.

Kertomuksessani haluan kosketella tapahtumia vuoden 1917 marraskuulta saakka, jolloin luokkasodan puhkeaminen Suomessa alkoi käydä kiertämättömäksi. Kuljetan sitten lukijaa halki tapausten vaiheiden aina siihen hetkeen saakka, jolloin saksalaiset sotajoukot luovuttivat vallan Suomen verenhimoisille lahtareille. Kerron tapahtumista siinä järjestyksessä kuin ne kehittyivät ennen varsinaisen luokkasodan puhkeamista, mikä tapahtui tammik. 26 p. 1918 ja sitten edelleen vaiheistamme taistelussa, jonka alotimme verivihollistamme vastaan äärimmäisiä vaikeuksia voittaen ja luottaen asiamme lopulliseen voittoon.

Katson tämän esitystavan välttämättömäksi siksi, kun Suomen porvaristo jatkuvasti ja tahallisesti vääristelee tapahtumia koettaen sysätä kiroomiensa "punikkien" niskoille syyn kaikista omista konnantöistään lainkaan välittämättä todellisuudesta ja koska noita selostuksia erikoisella halulla näytään julkaistavan tässäkin maassa Suomen lahtareitten hengenheimolaisten toimesta.

Lopuksi esitän joitakin näytteitä lahtarien rajattomista julmuuksista, joita joko itse omin silmin jouduin näkemään, tai joista luotettavalta taholta saimme rintamalle raportteja. Samalla tuon esille myöskin joitakin erikoistapauksia niitten todellisessa valossa tarkotuksella oikaista niitä lukuisia vääristelyitä, joita tarkotuksellisesti on käytetty aseina meitä vastaan silloin kun todellisuudesta ei minkäänlaisia puolustuksia ole voitu löytää kaikenkarvaisille lahtarijoukkojen ja yksityisten lahtareitten konnuuksille.

K. KELA.

Suurten tapahtumain edellä.

Myöhään syksyllä, marraskuussa, pidettiin Tamperella Suomen Punaisen Kaartin edustajakokous. Tähän kokoukseen lähettivät edustajansa myöskin Suomen Sosialidemokraattisen puolueen puolueeneuvosto ja Ammattijärjestöjen valtuusto isällisessä huolenpidossaan, jonka tarkoituksena oli pidättää puolue toimikunnalle niin kaartin sisäisissä kuin myöskin sotilaallisissa asioissa ylin määräamis- ja päätösvalta.

Kokous kesti kaikkiaan kolme päivää, ja olletikin kaartin sääntökysymyksessä, joka oli tärkein käsiteltävänä oleva asia, ja josta eniten jauhettiin, erkanivat mielipiteet räikeimmällä tavalla. Tässä asiassa oli kaupunkilais- ja maaseutuedustajilla niin silmään pistävän erilaiset periaatteet ja tarkotusperät, että selvästi jo siitä saattoi arvata Suomen Sosialidemokraattisessa puolueessa hajaannuksen olevan lähellä.

Kokouksen meno oli melkolailla myrskyinen ja äänestyksessä, joka toimitettiin kolmannen kokouspäivän iltana, voitti puolue toimikunnan sääntöehdotus 22:lla äänellä Punaisen Kaartin edustajakokouksessa valitun sääntökomitean laatiman esityksen. Näinollen tuli puolue toimikunnan mielipide määräämään kaartin asioissa vastoin kaartissa vallitsevaa henkeä.

Säännöissä oli muuan, muistaakseni 6:s pykälä, tärkein, sillä se ratkaisi tykkänään kaikkien toistenkin kohtien luonteen. Toimitetun äänestyksen mukaan tuli tämä pykälä kuulumaan seuraavasti:

“Kaartin sisäisistä, kuin myöskin ulkonaisista asioista määrää ja päättää nyt koolla olevan kaartin

edustajakokouksen valitsema komitea, joka käsittää yhdeksän henkilöä. Tämä komitea muodostetaan siten, että Suomen Ammattijärjestöjen valtuusto nimittää siihen kaksi jäsentä, Liittotoimikunta nimittää kaksi jäsentä ja nyt koolla oleva kaartin edustajakokous neljä jäsentä ja näille puheenjohtajaksi nimittää Sosialidemokraattinen Puoluetoimikunta keskuudetaan valitsemansa henkilön.”

Kuten jo huomautettiin, tuli tämä pykälä hyväksytyksi 22:n äänen enemmistöllä ja Punaisen Kaartin edustajakokouksen valitseman sääntökomitean esitys kumottiin, joka kuului seuraavasti:

“Kaartin kaikista asioista päättää sitä varten valittu toimikunta, johon kuuluu yhdeksän jäsentä. Tähän toimikuntaan valitsee Puoluetoimikunta neljä jäsentä ja Punakaarti neljä ja näille puheenjohtajan valitsee nyt koolla oleva kaartin edustajakokous.”

Tämän jälkeen oltiin selvillä mihinkä suuntaan kaikki tulee menemään, kun puoluejohto pääsi määräämään kaartin sisäisiä asioita. — Mainittakoon kuitenkin, ettei puoluejohto ilman vaivan näköä mieleistään päätöstä aikaan saanut. Päinvastoin oli sillä suurta touhua ennenkuin tämä tapahtui. Sen oli näet ollut pakko lähettää kaikki suurpuhujansa, joista erittäinkin mainittakoon Matti Turkia, kokoukseen ja nämä sitten puhuivat pyörryksiin vähemmän tietoiset ja vähemmän puoluejohdon menettelytavoista selvillä olleet edustajat. Tämän väitteeni todistukseksi mainitsen seuraavan esimerkin:

Punakaartin Tampereella pidettävään kokoukseen oli Kymen laaksosta valittu kaikkiaan kuusi edustajaa eri puolilta laaksoa. Näistä oli kaikille annettu sama jyrkkä

evästys: äänestää Punakaartin edustajakokouksen valitseman sääntökomitean esityksen puolesta. Kun kuitenkin kolme päivää asiaa oli jauhettu ja kun kaikki suurpuhujat olivat puhuneet äänensä käheiksi, niin näistä kuudesta, samoilla evästyksillä matkalle lähteneistä edustajista kaikki viisi maalaisedustajaa kaikesta huolimatta äänesti puoluetoimikunnan esityksen puolesta ja vain tuo yksi matkassa ollut kaupunkilaisedustaja piti sisukkaasti kiinni saamistaan evästyksistä. Ja kun sitten Punakaartin edustajat päätöksen johdosta esittivät jyrkän vastalauseensa, niin näistä viidestä, samoin kuin monen muunkin paikkakunnan, puoluetoimikunnan esityksen puolesta äänestäneistä edustajista usea yhtyi kaartin edustajien vastalauseeseen siitäkin huolimatta, että juuri vastikään olivat toisin äänestäneet.

Lopputuloksella kerrotusta kokouksesta kuitenkin oli se, että Sosialidemokraattisen puolueen puoluejohdosta tuli Punakaartin pääorgaani, s. o. *tärkein tekijä kaartin asioista päätettäissä*. Kunhan tässä esityksessä päästään pitemmälle, niin tulemme näkemään mitä ristiriitoja tämä päätös sai aikaan silloin, kun Punakaarti, tuo Suomen työväestön vapauden ja elinkysymysten puolesta verivihollista vastaan kivääri kourassa astuva raatajajoukko, kävi verileikkiin samaan aikaan kun sen johtajat toimivat suuntaan, minkä tarkoituksena oli saattaa johtamansa joukko taisteluun, jos mahdollista, ilman kivääriä ja ilman muitakin järeämpiä aseita. Sosialidemokraattisen puolueen johto uskoi näet sovittelupolitiikkaan ja toimi sen mukaan kun taistelu jo oli alkanut, sekä sitten kaiken aikaa sen jälkeenkin hieroi konikauppoja silloin kun toiset taistelivat elämästä ja kuolemasta.

VALTUUSTOJUPAKAT.

Edellä kerrotun kokouksen aikoihin sattuivat Suomessa n. k. valtuustojupakat, jotka aikoinaan herättivät suurta huomiota. Niitä sattui samaan aikaan eri puolilla Suomea sekä kaupunki-, että maalaiskunnissa. Koska ne luonteeltaan olivat kaikki osapuille samallaisia, niin tyydyn tässä esimerkin vuoksi mainitsemaan vain yhden, jotta lukija niistä pääsisi oikeaan käsitykseen.

V. 1917 marraskuussa oli Suomessa suurlakko. En puutu mainitsemaan mitä tuolla lakolla saavutettiin, enempää kuin mitä jäätiin saavuttamattakaan. Pääasia tässä vain on se, että lakko päättyi marrask. 14 p., ja että yhtenä lakon sovittamiseksi oli, että kaupungit ja kunnat maksavat kukin varoistaan työläisilleen palkan suurlakkoajalta. Tähän vaatimukseen herrat valtuusmiehet ja kuntien esimiehet suostuivatkin, tekivät vielä kirjalliset sitoumuksetkin lupauksien täyttämiseksi, minkä sitoumuksen vastaehdona oli työläisten työpaikoilleen palaaminen. Heti töitten alettua oli sitoumuksen mukaan työläisille määrä maksaa niitten vaatima korvaus suurlakkoajalta.

Mutta miten kävikään? Heti kun työläiset oli saatu palaamaan takaisin työpaikoilleen, unohtuivat herrojen lupaukset. Näin kävi ainakin Kotkan kaupungissa, josta tässä otan esimerkin. Siellä eivät herrat valtuusmiehet, enempää kuin muutkaan kaupungin virkaherrat, olleet tietävinäänkään antamistaan kirjallisista lupauksista. Työläiset, jotka ennestäänkin olivat jo kyllin kurjassa taloudellisessa tilassa, eivät tätä tahallista petosta kuitenkaan jaksaneet sulattaa, vaan kolmantena päivänä suurlakon lopettamisen jälkeen ne joukolla kokoontuivat tilanteesta keskustelemaan ja päättämään yhteisistä toimenpiteistä.

Tällöin "selvisi" Kotkan työläisjoukolle miksikä her-

rat eivät aikoneetkaan antamiaan lupauksia täyttää. Tilanteesta päättämään kokoontuneelle joukolle selitti näet, oikein tosissaan, muuan omista silloisista johtajistamme seuraavaan tapaan:

“Toverit! Teitä on petetty! Taikka oikeammin sanoen te ette olleet kyllin tarkkoja lopettaessanne suurlakkoa. Se sopimus, jonka herrat tekivät kanssanne suurlakkoajan palkkojen maksusta ei pidä paikkaansa, eikä sitä sitäpaitsi hyväksy kukaan kaupungin asukkaistakaan. Ja mitäpä etua meillä siitä on, jos palkkamme saammekin, kun herrat kuitenkin sen verotuksella meiltä takaisin kiskovat. Tämä kokous on kaikin puolin laiton, koska tätä ei ole kutsunut koolle kunnallisjärjestö. Tässä kokouksessa ei saa päättää suurlakkoajan palkkojen maksusta. Koko järjestynyt työväenluokka panee jyrkän vastalauseen tätä kokousta vastaan, . . . jne.”

Mutta kokous, joka kaikin puolin oli myrskyinen, ei lainkaan välittänyt tällaisten herrujen puheista. Tämä ja samanlaiset muutkin vastustajat ajettiin kokouksesta pois ja sen jälkeen läsnä oleva, 2,000 mieheen nouseva joukko, valitsi kokoukselle tarpeen vaatimat virkailijat. Sen jälkeen päätettiin ottaa kaikki valtuusherrat kiinni ja viedä ne säilytettäväksi raatihuoneelle, missä niitä tuli pitää tarkoin vartioituina siksi kunnes täyttävät kaikki suurlakkoaikana työläisille antamansa lupaukset palkkojen maksusta.

Kohta tämän jälkeen oli valittuna viisihenkinen järjestysvaliokunta, minkä jälkeen valittiin miehet, joitten tehtäväksi annettiin hakea valtuusmiehet arestiin. Kokous päättyi siten klo. 4 iltapäivällä ja jo klo. 6:n aikaan olivat kaikki 23 valtuusherraa raatihuoneella istumassa tarakan vartijaston silmälläpidon alaisuudessa. Vartijat muutettiin aina kolmen tunnin kuluttua.

Arveltiin, että kyllä eivät herramme kauan viitsi istua vankeina, mutta siinä petyttiin, sillä tällä kertaa tuntui heillä sisua riittävän. Eivät ne kaikesta päättäen suuriakaan välittäneet siitä rahasta, mikä oli kysymyksessä, vaan eniten tuntui pusertavan heidän mieltään se, että olivat joutuneet tilanteeseen, jossa vaadittiin täyttämään lupaus, jota tehtäessä ei oltu *aijottukaan* täyttää.

Meni yö ja päivä sen jälkeen, vieläpä toinenkin vuorokausi valtuusmiesten yhä vain istuessa raatihuoneella ja heidän omaistensa kantaessa heille ruokaa ja kaikenlaisia makeisia. Herrat eivät vaan näyttäneet myöntyväisemmiltä, vaan päinvastoin alkoivat äänekkäästi vaatia itselleen patjoja ja päänaluksia voidakseen mukavammin viettää pakollista pidätystään. Tähän vahdissa olleet työläiset kuitenkin vastasivat epäämällä, sekä kovensivat vankeutta kieltämällä herroiltamme ruuan, vieläpä tupakankin toisella vuorokaudella, koska heillä itselläänkään ei enään ollut kumpaakaan jäljellä. Alkoi kolmaskin vuorokausi ilman että herramme näyttivät minkäänlaisia myöntymisen merkkejä. Kaikesta päättäen kuitenkin saattoi tehdä sen johtopäätöksen, että väkinäinen paasto alkoi tehdä tehtävänsä, sillä valtuusherrojen pyöreät ja pulleat mahat alkoivat ikävänpuoleisesti kurista ja ulvoa ja katse silmissä käydä haikeanlaiseksi. Kun kolmas vuorokausi oli aivan umpeen kulumassa, pyysivät vangit syötävää ja näyttivät muutenkin olevan jo taipuvaisia neuvotteluun. Tällöin ilmottivat vahdissa olevat työläiset, että valtuusherrojen on parasta myöntyä työläisten vaatimuksiin, jotta nämä ensiksi pääsevät ruokaa hankkimaan ja syömään, sillä muussa tapauksessa saattaisi herroille valtuusmiehille olo käydä vaaranalaiseksi.

Tottapa herrammekin alkoivat käsittää vähitellen, että kysymyksessä oli täysi tosi, sillä saatiin aikaan sopimus,

jonka mukaan herrojen annettiin kerran syödä sillä edellytyksellä, että työläisten palkkojen maksusta suotuiseseen suuntaan aletaan neuvottelu kahden tunnin kuluttua syönnin jälkeen. Samalla kuitenkin annettiin asianomaisten tietää, että jos ne tässä viimeisessä hetkessä edelleenkin pettävät työläisiä, niin heille ei viikon päiviin tulla ruokaa antamaan, enempää kuin ei heitä katsomaankaan ketään lasketa.

Tämä tietoisuus lienee lopputilityksessä vaikuttanut työläisille edulliseen suuntaan, sillä syötyään vahvasti päättivät porvarit maksaa Kotkan kaupungin työläisille suurlakkoajalta 50—60 Smk. kullekin, mikä summa suinkaan ei ollut mikään ruhtinaallinen korvaus vallinneitten elintarpeitten hintojen aikana.

Eipä liene haitaksi, vaikka ohimennen mainitseekin, mitä meidän omat taantumukselliset johtomiehemme tällä aikaa puuhailivat, kun herrat valtuusmieskaverit olivat vahdinnan alaisuudessa. Heille ei liene kunniaksi se, että he kunnallistyöläisten kokouksessa syrjään jouduttuaan rupesivat kaikin keinoin puuhaamaan valtuusherrojen vapauttamista, jossa hommassa heidän välttämättä piti päästä näitten kanssa tekemisiin ja puheisiin. Yhtämittaa he häärivät vartijaston luona pyrkien vangittujen puheille, ja kun vartijat siihen eivät suostuneet, alkoi puhelinlaitos yhtenänsä soida, kunnes sekin oli suljettava.

Kun mikään vanhoillisten johtomiesten konsti ei autanut, kääntyivät nämä suojattiensa nimessä hädissään puoluetoimikunnan puoleen Helsingissä selostellen tilannetta ja neuvoa kysellen. Tästäkään puuhasta ei kuitenkaan liene suuria tuloksia koitunut siksi, että tilanne Helsingissä oli samaan aikaan jotakuinkin samankaltainen kuin Kotkassakin. Tällöin turvautui muuan omista innokkaimmista työläisten oikeutettujen vaatimusten vastusta-

jista, nimeltään V. Heimonen, vanhaan tuttuun petoskonstiin. Hän näet julkeasti ilmotti työläisten kokouksessa muka Helsingistä saaneensa puhelintiedon, jonka mukaan, "ellei Kotkan työväestö lopeta aijettaan, niin Helsingistä tullaan Kotkaan lähettämään sellainen joukko, joka palauttaa olot entiselleen ja vapauttaa porvarit arestista".

Kun ottaa huomioon, että tämän Heimosen provokatiooniyritys tapahtui juuri sillä hetkellä, jolloin porvarit jo olivat taipuneet neuvotteluun, niin käsittää sen puuhan todellisen luonteen ja häikäilemättömyyden. Viikon kuluttua selvisi, että Heimonen oli todellakin asiasta ollut Matti Turkian kanssa puhelinkeskustelussa, tällä kun näihin aikoihin oli Helsingissä miltei kaikki valta käsissään. Turkia oli kuitenkin ilmottanut, että tilanne oli kaikkialla maassa samallinen, joten sitä ei voitu auttaa. Siitä huolimatta lisäsi "veljemme" Heimonen omasta päästään jutunsa, jonka tarkoitus oli pilata koko alettu taistelu.

Näin meni Kotkan kaupungissa koko vangitsemisjupakka läpi ja samankaltainen prosessi tapahtui monessa muussakin kaupungissa ja kunnassa. Se oli porvareille katkera pala niellä ja siksipä näitten valtuusmiesjupakoitten jälkeen alkoikin yhä selvemmin puristua ilmoille tietoisuus siitä, että jotakin erikoisempaa oli tulossa ja tekeillä, mutta mitä — sen porvarit visusti koettivat pitää salassa ja omana tietonaan. Porvarien kutoma salaperäisyyden vaippa oli kuitenkin liiaksi hataraa tekoa. Luokkatietoiselta työväestöltä se ei kyennyt silmiä sokaisemaan, sillä jatkuvasti pulpahteli tuon vaipan läpi yhtä ja toista sellaista, mikä pettämättömällä tavalla ennusti myrskyn olevan aivan työväestön pään päällä. Oli vain enään ajan kysymys milloinkaan se tulisi puhkeamaan ja mihin ensimmäinen puuska tulisi iskemään.

Niinpä myönteli eduskunnan *vähemmistö* enemmistön vastalauseista huolimatta miljoonia markkoja tämän tuosta lahtarikoululaisten avustamiseen. Sotakouluja perustettiin kaikkialle, missä vain otaksuttiin salassa voitavan harjottaa lahtarien voimia ja muutenkin koottiin melkoisia miesvoimia koolle eri osiin maata. Kun työväestön luokkatietoisin aines vaati porvaristolta selostusta siitä, mitä varten kaikkea tätä sotaista touhua ylläpidettiin, niin siihen vain summassa vastattiin, että ne ovat tarpeen siltä varalta, että pystyvät estämään venäläisten mahdollisen mellastelemisen; venäläiset sotajoukot kun juuri silloin tekivät lähtöä Suomesta.

Työväestön joukossa on aina tähän asti ollut paljon herkkäuskoista ja vähätietoista "anna mennä"-väkeä, joka on valmis tyytymään kaikellaisiin selostuksiin, olivatpa ne sitten miten typeriä tahansa. Tällaista joukkoa oli melkoinen määrä myöskin Suomen työtätekevässä luokassa ennen luokkasodan puhkeamista ja tähän porvariston venäläisiä vastaan harjottama kiihotustyö meni täydestä. Sattui näet niin, että siellä täällä työväestökin muuttui myötätuntoiseksi lahtarikaarteille kun niitä perustettiin "venäläisten karkottamisen" nimessä. — Miksikä kuitenkaan ei vastaperustettuihin sotakouluihin ja koottuihin suojeluskaarteihin vahingossakaan otettu työväenluokan jäseniä, kun nuo joukot ja sotakoulut kuitenkin ylläpidettiin valtion varoilla? — Siinä oli pulma, joka näytti hyvin epäilyttävältä. Mitä yleisemmin tuli tietoon, että hallituksen joukkoihin kelpasi vain luotettava ja taattu porvari ja porvariäen kätyri, sitä kaameampana selvisi varmuudeksi se, että valtion varoilla kerättiin ja harjotettiin sotavoimia työväestön pään varalta ja työväestön yhä voimakkaampien oikeutettujen vaatimusten verivirtoihin tukahuttamiseksi. Ehdotonta varmuutta ei kuitenkaan vielä

oltu saatu mistään, "suojeluskaarti" kun ei käytännössä vielä kertaakaan ollut näyttänyt todellista karvaansa. Ja eihän työläinen yleensä tällaisessa tapauksessa luota luokkavaistoonsa, ennenkuin häntä edes kerran ennätetään halolla otsaan kopahuttaa.

LUOKKASODAN ENTEITÄ.

Ei kuitenkaan kestänyt kauan, ennenkuin "suojeluskaartien" tarkotuksesta saatiin ehdoton varmuus suoranaisten, tyväestä vasten kasvoja annetun iskun kautta. Niinpä hääti porvarikaarti Lahdessa järjestyneen tyväestön pois omasta talostaan ja Viipurissa alettiin hätyytellä rauhallisia asukkaita mitä julkeimmalla tavalla.

Jouduttuaan pois omasta talostaan, kääntyi Lahden tyväestö avunpyynnöllä ammattijärjestöjen valtuuston puoleen Helsingissä. Kun Helsingin Punakaarti ei kuitenkaan vielä ollut järjestyksessä, joutui ammattijärjestöjen valtuusto tässä asiassa kääntymään Kyminlaakson Punakaartin puoleen, joka jo silloin alkoi olla joltisessa kunnossa, pyynnöllä, että sieltä lähetettäisiin apua hädetyille tovereille.

Määräyksen saavuttua Kotkaan ryhdyttiin siellä heti ripeästi toimintaan. Nopeasti oli koottu 350 miestä ja 250 kivääriä ja niin oli ensimmäinen punaisten sotilasjuna ylimääräisellä kulkuvuorolla valmiina lähtemään Lahtea kohden. Tuossa joukossa oli mielet virkeänä, ja sitä saattamaan asemalle oli saapunut tuhansiin nouseva työläisjoukko soittokuntineen.

Minkäänlaisia häiriöitä kärsimättä saavuttiin aamulla Lahden asemalle, mistä marssittiin täydessä järjestyksessä suoraa päätä Työväentalolle. Täällä syötiin matkalle otetut eväät ja kello 9 ryhdyimme varsinaiseen tehtäväämme.

Joukot järjestettiin platoonittain ja lähetettiin eri puolille kaupunkia. Lahtelaisia tovereita oppainamme käyttäen tarkastimme jokaisen paikan, mikä suinkin näytti epäilyttävältä lahtarien pesäpaikalta, mutta mitään lahtarijoukkoja ei tavattu kotosalla. Pidätimme kuitenkin kaikkiaan 50 tunnettua lahtarikaartilasta, joitten huostasta takavari-koimme kaikkiaan 100 kappaletta lyhkäisiä aseita. Nämä jätettiin Lahden tovereille, jotta he edes vähän saattaisivat itseään puolustaa, jos lahtarit uudelleen heitä häätämään ryhtyisivät.

Kaikesta päättäen ei lahtarien kaarti Lahdessa vielä ollut valmiina toimintaan, koska emme tavanneet vastustusta muualla kuin yhdessä talossa, mistä meitä kohden ammuttiin useita laukauksia kuitenkin kehenkään meistä osaamatta.

Tarkastuksemme toimitettuumme jätimme kaikki ottamamme vangit lahtelaisten tovereitten tutkittaviksi ja tuomittaviksi, minkä jälkeen vielä samana iltana lähdimme lahtelaisten asemalle saattamina ja torvisoittokunnan soittaessa "Barrikaadeille"-marssia kohden Kouvolaan, missä meidän oli määrä saada tarkempia toimintaohjeita.

ENSIMÄINEN LAUKAUSTEN VAIHTO.

Matkamme Kouvolaan näytti luonnistavan kaikin puolin hyvin, kunnes saavuimme Mankalan pysäkille. Itse pysäkilläkään emme vielä tavanneet minkäänlaista vastustusta, mutta niin pian kun junamme oli päässyt täyteen vauhtiin yllätti meidät äkkiarvaamatta ankara kuulasade. Lahtarit eivät tunteneet olevansa kyllin voimakkaita alkamaan avonaista taistelua asetetun työläisjoukon kanssa, vaan olivat kätkeytyneet salavihkaa radan varteen, mistä

avasivat meitä vastaan tulen pimeään suojassa kun me mitään vaaraa aavistamatta kiidätimme ohitse.

Ei siis ollut ihmekään, jos hämmästyksemme oli suuri kun äkkiarvaamatta kiväärinkuulia alkoi sataa niin että vaunun seinät tärisivät ja kun vaunun akkunat kaikki yhtäkkiä helähtivät säpäleiksi. Kauan eivät lahtarit kuitenkaan saaneet yllätyksestään nauttia ja yksinpuolen ampua, sillä nopeasti sammutimme kaikki tulet junasamme ja poikamme alkoivat kiivaasti ampua vaunujen akkunoista, tähdäten aina sinne mistä tulen nähtiin lieskahtavan. Junamme kiiti kaiken aikaa täyttä vauhtia eteenpäin ja kun saavuttiin lähelle Korian asemaa taukosi ampuminen vähitellen.

Nyt alkoi tarkastus. Lopputulos tästä luokkasodan ensimmäisestä kahakasta oli kaksi haavottunutta meidän joukossamme, minkä lisäksi kaksi muuta meikäläistä oli muuten loukannut itsensä pimeässä liikkueessaan taistelun aikana.

Ilman enempiä välikohtauksia saavuimme Kouvolaan, missä haavottuneitten seljistä lääkäri nyppi pois haulit. Kaikki neljä loukkaantunutta ja haavottunutta lähetettiin yöjunalla takaisin Kotkaan, jotavastoin toiset jäivät odotamaan vastaisesta matkastamme ja toiminnastamme Helsingistä käsin määräyksiä.

Ei kestänytkään kauan, ennenkuin päällikkömme saapui luoksemme ilmoittaen, että 10 minuutin kuluttua lähdetään painaltamaan Viipuria kohden. Päällikkö määräsi jokaisen miehen menemään vaunuun. Kullekin platoonalle järjestettiin oma paikkansa ja junan kulkiessa oli kaksinkertaisen vartijaston oltava joka hetki valmiina toimimaan. Veturin pilli antoi lähtömerkin ja niin lähdettiin taivaltamaan kohden Viipuria.

Ajoimme valot sammuksissa ja muutenkin varovai-

semmin kuin Kouvolaan tultaessa, sillä saimme varoituksen, jonka mukaan lahtarien piti olla meitä väijymässä radan varrella jossakin Taavetin tai Luumäen asemien lähetyvillä. Matkamme sujui kuitenkin häiriöttä, sillä missään emme tavanneet oletettuja väjyjä ja niin saavuttiin Viipurin asemalle kello 4 aamulla ilman että kukaan siellä tiesi mitään meidän tulostamme.

Ensiksi sijoittauduimme väliaikaisesti Viipurin asemarakennukseen, ja sieltä sitten hetkisen kuluttua marsimme Työväentalolle, minne saavuttuamme jokaiselle annettiin määräys olla valmiina toimintaan kello 9 aamulla.

Koska oli hetkinen aikaa levähtämiseen, niin jokainen katsoi itselleen niin mukavan paikan kuin saattoi löytää ja kävi nukkumaan kivääri vieressä. Ja lepoa todellakin tarvittiin tämän taistelumme ensimmäisen päivätyön jälkeen, jonka kuluessa olimme lentävänä osastona kiidättäneet aika huikeita taipaleita.

Kello 9 aamulla pantiin taasen tarkastus alulle ja sitä sitten kesti keskeytymättä myöhään iltaan saakka. Mitään huomattavampia välikohtauksia ei tarkastuksen aikana sattunut. Sen tuloksena saimme asekaupoista ja muista löytämistämme asevarastoista aseita ja samalla vangitsimme satasen porvaria, joitten tiedettiin olevan pahimpia vastustajiamme. Saamistamme aseista oli suurin osa haulikkoja. Ne eivät tietenkään olleet kivaärien veroisia, mutta apuna nekin kuitenkin alussa olivat, olletikin kun niitten lisäksi saimme satakunta kappaletta lyhkäisiä aseita.

Vasta sitten kun Kymmin laakson pieni, mutta päättäväinen joukko oli toimeenpannut sen, mitä Viipurin työläiset eivät olleet rohjenneet tehdä ja kun tuo samainen joukko oli osottautunut kykeneväksi hallitsemaan koko kaupunkia, jossa lahtarit sitä ennen olivat mitä julkeim-

min edellisinä päivinä hätyytelleet aivan rauhallisia ihmisiä, alkoivat viipurilaiset tuntea voimaa käsivarsissaan. Nopeasti ryhdyttiin toimenpiteisiin punaisen kaartin perustamiseksi. Kutsuttiin koolle julkinen kokous, jossa kaartille laskettiin perustus, ja ennen iltaa Viipurin punainen kaarti oli sekä mieslukunsa että asestuksensa puolesta huomattavasti voimakkaampi kuin Kymin laakson joukko.

Kun kaikki oli saatu väliaikaisesti järjestettyä ja työväestö oli ottanut kaupungin hallitusohjaket käsiinsä, luovuttivat kyminlaaksolaiset ottamansa vangit Viipurin punaisen kaartin tutkittaviksi ja tuomittaviksi ja valmistautuivat seuraavana aamuna lähtemään takaisin Kotkaa kohden.

Lähtö Kotkaan muodostui erikoiseksi juhlahetkeksi. Viipurin työläiset olivat kiireellisesti rakentaneet erikoisen kunniaportin, jonka läpi kyminlaaksolaiset marssivat Viipurin sotilassoittokunnan ja työväen soittokunnan marssiessa matkassa ja marssia soittaen aina asemalle saakka.

Kauan ei tarvittu asemalla odottaa, ennenkuin meitä varten varattu ylimääräinen juna saapui asemalle lähtövalmiina. Ennenkuin erosimme piti kuitenkin meidän joukollemme viipurilaisten puolesta tovert F. K. Kello-salmi puheen, johon muuan meidän joukkomme päälliköistä joillakin harkituilla sanoilla vastasi.

Läsnä olleitten soittokuntien soittaessa kappaletta "Barrikaadeille" läksi junamme liikkeelle Kotkaa kohden jokaisen ollessa tietoisina siitä, että ensimmäinen askel ase kädessä verenhimoista porvaristoa vastaan oli otettu.

PORVARISTO TULEE ULOS KUORESTAAN.

Juuri edellä kerrottujen tapausten aikoihin sattuivat Turussa paljon puheenaiheen alaisiksi joutuneet mellakat

ja puotien ryöstöt, joista heti erikoisella kärkekkydellä oltiin valmiita syyttämään järjestyneitä työläisiä. Näistä mellakoista selostetaan tuonnempana erikoisen kertomuksen muodossa. Tässä tyydyn mainitsemaan vain ohimennen, mitä myöhemmin täysin eittämättömästi saatiin selville, nim. että Turun ryöstöt ja häiriöt olivat porvarit itse järjestäneet ja toimeenpanneet tarkoituksella saada koko maan ja erikoisestikin työläisten mielet kiintymään näihin tapauksiin, jotta he, porvarit, sillä aikaa häiritsemättä saattaisivat toimia asestautumisessaan ja ennen kaikkea aseitten maihin laskemisessa. Ikävä kyllä, että tämä lahtarien juoni täydelleen onnistui, sillä työväestö teki kuten oli laskettukin; se kiinnitti kaiken huomionsa ja tarmonsä järjestyksen palauttamiseen Turussa ja jätti siksi aikaa porvarit toisaalla täydelleen rauhaan.

Tällä välin toimivat porvarit tulisella kiireellä. Lah-tarikouluja perustettiin joka puolelle maata ja missä syystä taikka toisesta ei voitu harjotella sotatemppeja, niin sieltä asekuntoiset lähetettiin sinne missä se punais-ten häiritsemättä saattoi tapahtua. Ja konstiko lahtareilla olikaan koota joukkoja, niitä asestaa ja harjotuttaa kun niillä auliisti olivat hallituksen miljoonat käytettävänä ja kun koko porvarillinen sanomalehdistö oli täynnä kiiho-tusta ja teurastuskiihkoa, jota istutettiin kaikkiin niihin kansan aineksiin, jotka periaatteellisesti eivät vielä olleet selvillä vesillä.

Ilma oli täynnä sähköä, sisällissodan pilvet kävivät yhä synkemmiksi ja joka hetki odotettiin vain lopullisen räjähdysten tapahtumista. Näin meni jännityksen vallitessa joitakin aikoja eteenpäin. Pieniä kahakoita ja yhteentörmäyksiä siellä täällä kyllä järjestyneitten työläis-ten ja porvarien verikoirien kanssa sattui eri puolilla Suo-meä, mutta ne päättyivät meille aina edullisesti. Näytti

ilmeisesti siltä, että porvarit eivät tosissaan koettaneetkaan panna vastaan siitä huolimatta, että niitten omat yksityisedut nyt olivat asetetut punnittaviksi. Ymmärsimme, että tämä oli tyyntä myrskyn edellä.

Jos lahtarit asestautuivat, niin emme mekään puolestamme olleet toimettomina ja istuneet kädet ristissä. Yhtenään liittyi näet punakaartiin uusia voimia ja sotainen harjotus kuului päiväjärjestykseen kaikkialla missä kaartimme oli toiminnassa. Kovasti sitä silloin puristettiin meidän miehiltämme hikeä ja ponnistelut vaativat tarmoa ja uhrautuvaisuutta, sillä jokaisen oli vielä silloin oltava päivät työssä, minkä vuoksi harjotukset toimitettiin iltasin. Tällainen oli mieliala ympäri Suomen työläisten keskuudessa ja se puhkesi ilmi samansuuntaisen toiminnan muodossa.

Merkillepantavimpia tapauksia oli juuri joulun alla Kotkan edustalle, Kaunissaaren luo, aselaivan ilmaantumisen. Se oli muuan saksalainen alus, joka toi aseita porvareille.

Mitenkä kauan tuo alus oli Kaunissaaren luona ollut emme tiedä, sillä kun sen saapumisesta meille ilmoitettiin ja kun siitä selvää ottamaan läksimme, oli se jo poistunut ja kaikesta päättäen laskenut lastinsa maihin. Tätä todistaa se, että kun paikalle saavuimme, niin saimme käsiimme 6 laatikollista Browning ja Colt pistooleja, sekä neljä herrasmiestä, jotka paikalla risteilivät pienessä moottori-veneessä. Pidättämämme herrasmiehet eivät kylläkään olleet tietävinään mitään koko aselähetyksestä, vaikka kaikki merkit viittasivat siihen, että he juuri olivat aseet vastaanottaneet. Olimme heidät kuitenkin matkaamme venheineen päivineen ja kuljetimme Kotkaan, missä heidät — vapautettiin "viattomina kalastajina", jotka "sat-

tumalta" olivat joutuneet paikalle, minne aseita oli las-kettu maihin.

Joka tapauksessa saimme tältä retkeltä lisää aseita ja kun eräässä tarkastuksessa Loviisassa takavarikoimme lisää pistooleita, niin alkoi meillä lyhkäisiä aseita jo olla-kin kokolailla välttävä määrä joukkoomme nähden. Sen sijaan oli meillä huonompi onni kivääreitten hankinnassa, sillä mistään emme saaneet käsiimme porvareitten kivääri-varastoja.

Täten mentiin joulun ohi Kymin laaksossa niinkuin muuallakin. Mitä pitemmälle päästiin, niin sitä kiinte-ämmin alettiin pitää silmällä porvareita ja sitä kiihke-ämpiin väittelyihin jouduimme omissa riveissämme ole-vien taantumuksellisten johtajien kanssa, jotka valtuus-miesten kanssa tapahtuneen rettelön jälkeen oli poistettu entisistä luottotoimistaan. Niinpä oli Kotkan kunnallis-toimikuntakin uusittu kokonaan. Taantumukselliset, jotka sittemmin ovat saaneet oikeistolaisten nimen, oli kaikki poistettu tehtävistään ja tilalle oli asetettu radikaalisempia miehiä. Kotkan lähin ympäristö seurasi näissä uudistuk-sissa kotkalaisten esimerkkiä, eikä ihmekään, sillä olihan Kyminlaaksossa asemaa kontrolleeraavan punaisen kaartin pääpaikka Kotkassa, missä esikunta piti pääkortteeriaan.

Siten meni joitakin päiviä, joiden kuluessa työläisten taloudellinen elämä kärjistyi entistäänkin sietämättömäm-mäksi. Kaiken aikaa järjestelivät porvarit asioitaan. Vil-jaa kuljetettiin salaisia teitä myöten yhtenään suuret mää-rät Saksaan aikana, jolloin suurin osa Suomen kansasta, nim. koko sen työtä tekevä luokka, oli aivan nälkäkuole-man partaalla. Tällä tavalla saatiin keinotekoisesti por-vareitten toimesta työläisten asema kärjistetyksi sille asteelle, että suurin osa olisi ollut valmis hetkellä millä tahansa vaikka paljain kourin lähtemään kamppailuun elä-

mästä ja kuolemasta. Ja paljain käsin sitä lopultakin taisteluun jouduttiin lähtemään, sillä ainakin sen alkaessa olivat asestuksemme vielä aivan alkeellisia ja riittämättömiä.

Näin mentiin nälän kanssa tapellessa ja jokapäiväisen ja yhä kiihtyvän yleisen jännityksen vallitessa tammikuun puoliväliin saakka, jolloin huhupuheitten muodossa saatiin kuulla, että Suomen porvarit olivat kutsuneet jääkärinsä, s. o. lahtaritaitoa oppimassa olleet poikansa, Saksasta kotimaahan, koska "Suomi nyt tarvitsee poikansa kotona", kuten huhu tiesi kertoa.

Porvarit ovat aina olleet kavalia ja ovelampia kuin työläiset. Niinpä ne tässäkin tapauksessa jo vuosia sitten olivat haistaneet taistelun työväestön kanssa olevan tulossa. Siltä varalta ne jo hyvissä ajoin olivat lähettäneet poikansa Saksaan, militarismin kotimaahan, saamaan sotilaallista kasvatusta ja opetusta. Täten oli Suomen porvariston nuorempaa polvea tuhansittain ollut opintomatalla, mistä niitten nyt oli määrä palata kotimaahansa antamaan oppinäytteitä työläisten teurastuksessa. Kun kaikesta tästä alettiin saada yhä varmemmiksi käyviä tietoja, niin ei ollut lainkaan ihme, että työläisten keskuudessa alkoi näkyä ilmeistä hermostumisen oiretta.

Huhu sai joka päivä uutta vahvistusta, kunnes se vähitellen muuttui varmuudeksi, jonka varalta oli toimitettava hinnalla millä hyvänsä. Niinpä annettiin kaikille Kotkan lähistöllä oleville punaisen kaartin osastoille määräys olla valmiina toimintaan joka hetki. Hälyytysmerkkinä tuli Kotkan palosireenin toimia, koska sen ääni kuului tavattoman kauaksi, monien kilometrien matkan päähän.

Kaikesta päättäen toimivat Suomen työläisjoukot samoihin aikoihin missä siihen vain oli tilaisuus samalla

tavalla, sillä nyt oltiin varmoja siitä, että ei enään kulu montakaan päivää siihen, jolloin Suomen porvaristo antaa työväestölle viimeisen haasteensa.

Tällä välin oli meille auennut mahdollisuus saada aseita Venäjältä ja joka hetki odotettiin nyt ensimmäisen asejunan saapumista. Tämäkös piti työläisten mielet virkeinä ympäri Suomea!

Kyminlaaksossa oli jokaiselle kaartilaiselle annettu määräys jättää työmaa heti kun palosireeni alkaa soida. Jännitys kohosi korkeammalle aina sitä mukaa kun aikaa kului. Viestejä saapui eri puolilta maata pikkukahakoista, tarkastuksista ja väkijuomien takavarikoimisista, joista viimeksimainittuja olletikin tapahtui suurenpuoleisessa mittakaavassa. Nämä takavarikoimiset etenkin olivat porvareille katkeria; ne harmittivat niitä enemmän kuin monet pikkumyönnytykset, sillä kyynelsilmin useakin pösö rakkaasta viinalekustaan hellitti.

TAISTELU ENSIMÄISESTÄ ASEJUNASTA.

Kuten jo aikaisemmin huomautin, olimme mekin puolestamme toimessa kaiken aikaa. Niinpä olimme jo ennen joulua lähettäneet agitaattoreita maaseuduille perustamaan punaisia kaarteja ja neuvomaan alkeellisimpia sotilaallisia liikkeitä. Tammik. 23 p. lähetimme uudelleen joitakin miehiä liikkeelle kiertämään eritoten maaseudulle. Näillä oli evästyksenä kutsua kaikki, koko työtätekevä luokka, taisteluun valmistautuvia sortajia vastaan.

Samana päivänä läksi Kotkasta 30 miestä käsittävä joukko-osasto tiedusteluretkelle vakoilemaan vihollisen liikkeitä ja ottamaan selkoa sen hommista, sillä oltiin varmoja siitä, että vastustajamme myöskin tiesivät meille odotettavissa olevasta aselähetyksestä.

Meille oli aikaisemmin ilmotettu, että asejunan matkan päämääränä oli Viipuri. Nyt saimme huhuna tietää, että lahtarit aikovat hinnalla millä tahansa anastaa tämä lähetys huostaansa ennekuin se perille saapuu. Vakoilujoukkomme hajotettiin rataosille Kouvola-Lappeenranta ja Kouvola-Mikkeli määräyksellä lähettää tiedot suoraan kaartin esikunnalle Kotkaan.

Tämä kolmikymmenmiehinen vakoilijajoukko ei kuitenkaan saanut tietoonsa mistään suuremmista vihollisen liikkeistä, mutta kuitenkin sen huomiota oli kiinnittänyt muuan omituinen ilmiö rautatiellä kulkevien matkustajien joukossa. Matkustajat olivat näet näinä päivinä poikkeuksetta miehiä. Niillä oli kaikilla silmiinpistävän paksu vaatetus päällä. Kaikilla oli ainakin yksi, joillakin kaksikin hyvin raskaalta näyttävää matkalaukku mukanaan ja lopuksi jokaisen matkan päämääränä oli jokin asema tai pysäkki joko Taavetti-Viipuri tai Taavetti-Pieksämäki rataosien varrella. Mitään ei kuitenkaan kukaan vakoojistamme ollut onnistunut keneltäkään yksilöltä irti puristamaan.

Tammikuun 26 p. sitten muuan vakoilijoistamme ilmotti olleensa lahtarien sotilasjunassa. Lahtarit olivat raskaasti epäilleet häntä urkkijaksi, mutta olivat kuitenkin laskeneet irti ja ajaneet pois koko junasta Kaipiaisissa.

Huomiosta raportteerattiin heti kaartin pääkortteeriin Kotkaan, missä asia viivyttelemättä otettiin tarkan harkinnan alaiseksi. Koska seuraavana päivänä, s. o. 27 p:nä, oli pyhä ja laikki olivat työstä vapaita, oli määrä kutsua kokoon kaartin neuvottelukokous asiata pohtimaan, ja muutenkin tilannetta harkitsemaan.

Tällä välin tuli kuitenkin Helsingistä käsin tärkeämpiä määräyksiä ja tietoja. Saamamme salainen määräys kuului seuraavasti:

“Kymnlaakson punainen kaarti, Kotka.

Olemme tulleet asteelle, jossa porvaristo on pakotanut meidät toimimaan niin, että ensimmäinen asejuna on lähtenyt Pietarista. Se tulee hyvin suojeltuna ja varustettuna kuularuiskuilla ja tykeillä, joten meidän velvollisuutenamme on suojella rataa niin, että lahtarit eivät pääse sen kimppuun hyökkäämään. Venäläiset toverit tuovat asejunan Suomen rajalle, mistä meidän on otettava se haltuumme.

Tämän vuoksi määrätään, että te, Kymnlaakson punainen kaarti, otatte tehtäväksenne suojella rataosaa Kouvola-Lappeenranta ja Kouvola-Mikkeli. Teidän tulee varjella rataa niin, että lahtarit eivät missään tapauksessa pääse hyökkäämään meidän junamme kimppuun. Lappeenrantalaiset varjelevat rataosaa Lappeenranta-Viipuri ja viipurilaiset ottavat suojellakseen loppuosan radasta ja sen lisäksi ottavat itse junan vastaan rajalla.

Vakuudeksi

E. Haapalainen.”

Tällaisia määräyksiä sai nyt jokainen kaartin osasto. Jokaiselle annettiin oma tehtävänsä... Oli siis vihdoinkin koitunut se hetki, jolloin saimme lähteä vastaanottamaan omaa asejunaamme.

Ennenkuin jatkan pitemmälle asejunamme tulosta ja suojeluksesta kertomista, täytyy välillä palata ajassa joitakin päiviä taaksepäin selostamaan eräitä samanaikuisia tapauksia, jotka aikoinaan myöskin kiinnostivat taisteluun valmistautuvan työväestön huomiota puoleensa. Näistä ennen kaikkea on mainittava Karjalan talonpoikain yritys vallata Viipuri yllättäen. Tammikuun 25 p:nä kello 4 aamulla saapui näet junalla kenenkään aavistamatta Vii-

puriin 1,000 karjalaista talonpoikaa haulikot ja kiväärit selässä. Kuten huomautettiin, ei kukaan meikäläisistä osannut tällaista hyökkäystä odottaa, sillä tähän mennessä eivät lahtarit vielä olleet missään toimineet siten, että tällaista toimenpidettä olisi saatettu edellyttää.

Talonjussien yritys meni kuitenkin myttyyn, sillä nopeasti hälyytettiin Viipurin punainen kaarti koolle ja vielä kello 5 samana aamuna olivat työläiset täydelleen aseman valtijaina. Suin päin pakenivat lahtarit kaupungin ulkopuolelle, minne järjestivät rintamansa.

Tammikuun 26 päivänä tapahtui Helsingissä myöskin laukausten vaihtoa. Siellä alkoi äkkiä erään vinnin akkunasta sataa kadulle kiväärin kuulia ja hetken aikaa räiski samasta paikasta myöskin kuularuiskukin. Ampuminen pakotettiin kuitenkin nopeasti taukoamaan, minkä jälkeen talo, josta laukaukset oli ammuttu, tarkastettiin perin pohjin. Tällöin keksittiin häiriötä aiheuttanut kuularuisku eräästä kassakaapista, mikä todellakin tuntui kololailla omituiselta sellaisen aseiden säilytyspaikalta. Tarkemmin ajatellen oli kuularuisku kuitenkin sillä hetkellä todellinen aarre, jota kumpikaan taisteleva puoli ei himoitsematta saattanut ajatella.

Samaan aikaan sattui tällaisia pienempiarvoisia kahakoita tuhka tiheään eri puolilla Suomea. Porvarit olivat käyneet ilmeisesti levottomiksi sen johdosta, että heidän kaikkialla oli ollut pakko antaa peräksi työläisille joka asiassa, vaativatpa nämä sitten mitä tahansa. Tämä kaikki nähtävästi koski porvaristoomme hyvin kipeästi ja kaikki merkit viittasivat siihen, että porvaristo lähimmässä tulevaisuudessa tulisi panemaan liikkeelle kaikki voimansa palauttaakseen takaisin herruutensa.

Palatkaamme sitten takaisin kesken jääneeseen asejunan tulon selvitykseen. — Kaikki ne määräykset, mitkä

E. Haapalainen oli lähettänyt Kyminlaakson punaiselle kaartille, pantiin tinkimättä ja täsmälleen täytäntöön. Tammik. 27 p. kello 2 iltapäivällä hälyytettiin kaarti koolle, jolloin lähtövalmiina ilmaantui kaikkiaan 2,000 miestä. Kaikille ei kuitenkaan riittänyt aseita.

Kello 4 iltapäivällä läksi ensimmäinen joukko punaisia, enimmäkseen kaikki nuorta väkeä, junalla liikkeelle tuhansien rinnoista eläköönhuutojen kaikuessa jäähyväisiksi. Kaikki työläiset, jotka vain suinkin kynnelle kykenivät, olivat rientäneet asemalle ja koettivat tunkeutua niin lähelle kuin mahdollista taisteluun lähteviä hyvästelemään. Soittokunta soitti "Työn orjat sorron yöstä nouskaa", johon sotilaat ja suunnaton kansanjoukko koko sydämellään otti osaa.

Kiihkeä innostus kohosi junan lähtiessä korkeimmilleen, eikä ihmekään, sillä nythän Suomen työtä tekevä luokka ensimmäistä kertaa lähti todelliseen taisteluun ase kädessä verivihollistaan, porvaristoa vastaan, sen jälkeen kun olosuhteitten parantamisessa kaikki ennen koetellut keinot olivat osottautuneet voimattomiksi ja mihinkään kelpaamattomiksi. Jokaisen mielessä oli vakaumuksena, että kaikki oli tehty mitä oli saatettu rauhallista tietä tehdä. Ja kun kaikesta huolimatta työläisten olosuhteet aina vain kävivät kurjaakin kurjemmiksi, niin jäljellä ei saattanut olla muuta kuin yrittää väkivallalla pakottaa taistelunhaluiset porvarit tunnustamaan, että työtä tekevä luokka se on, joka tämän maailman kunnossa on pitänyt ja edelleenkin haluaa pitää.

No niin, ensimmäinen joukko punaisia lähti nyt taisteluun. Mutta minkälainen joukko-osasto tuo oli? Minkälaiset olivat sen asestukset ja minkälaiset olivat kaikki muut sen sotaiset varustukset? Kun kaikkea tuota jälestäpäin ajattelee, niin todellakin ihmettelee itsekkin sitä luot-

tamusta oikean asian voittoon, mikä kaikissa vallitsi. Tuo joukko käsitti näet kaikkiaan vain 365 miestä, joitten asetuksena olivat ainoastaan kiväärit. Niitä oli haalittu kokoon mitä erilaisimpia malleja ja monella tavalla. Muonituksena oli kaiken kaikkiaan 365 kiloa leipää ja 3 tynnyriä silliä, ja muutenkin oli miesten vaatetus vailla alkeellisimpiäkin vaatimuksia kylmään vuodenaikaan nähden. Tämän lisäksi oli kaikkien tietona, että matkalla tullaan olemaan vähimmässä laskussa 3—4 päivää ja että leipää on liiaksi vähän, mutta se ei silti innostusta laskenut, sillä jokainen tiesi, että enempää ruokatarpeita ei ollut saatavissa. Ja jospa olisi ollutkin, niin joukkoja varustettaissakin oli otettava huomioon se, että kotonaolijakkaan eivät aivan tyhjällä voineet tulla toimeen, vaan että niidenkin suuhun oli jätettävä jotakin puuta pehmeämpää.

Kaikista varustusten puutteellisuuksista huolimatta lähdettiin matkalle ilomielin. Jotkut nuoret vaimot viimeisiä jäähyväisiä antaessaan pistivät miestensä kouraan yhteisten eväitten lisäksi pieniä leipäkääröjä matkaeväiksi ja samaten jotkut tyttöset veljilleen, mutta nämäkin lahjat toverillisesti tasattiin, sillä kaikki käsittivät meidän keskuudessamme olevansa yhdenarvoisia niin kärsimykseen kuin nautintoihinkin nähden.

Kouvolaan saavuttiin kello 6 illalla ja siellä saatiin heti päälliköltä määräys olla valmiina kello 7 lähtemään eteenpäin. Joukko jaettiin siten, että toisen puolen määräpaikaksi asetettiin Taavetin asema, jotavastoin toinen määrättiin menemään Mäntyharjulle.

Heti meidän saavuttuamme Kouvolaan, ryhtyi siellä paikallinen punakaarti meidän kanssamme yhteistyöhön. Kaikki Kouvolan virastot otettiin meikäläisten haltuun kaikkiin tärkeimpiin tehtäviin asetettiin meikäläiset mie-

het ja asiat järjestettiin niin, että kaikkien tuli kulkea meidän periaatteittemme ja suunnitelmiamme mukaan.

Kun rautateitten alempi palveluskunta ilolla liittyi meihin, niin meitä ei voitu vastustaa junien liikkeellepanossa ja liikenteen ylläpitämisessä. Tämä oli meille varsin tärkeä etuisuus, sillä sotilaan silmällä katsottuna on rautatielinjojen kontroleeraaminen tärkeimpiä asian onnistumisen ehtoja sotapoluilla oltaessa.

Kun kaikki alkuvalmistukset oli toimeenpantu, niin ryhdyttiin pikaisesti järjestämään esikunnallemme työskentelyhuoneita. Nopeasti ne asiat järjestettiin ja siten sijoitettiin keskisen rintaman esikunta Kouvolaan, missä se oli koko taistelun ajan, sillä Kouvolasta strategisen asemansa vuoksi tuli koko keskisen rintaman keskipiste.

Hetkisen kuluttua saapui luoksemme päällikkö antaen määräyksen astua vaunuihin. Samalla hän myöskin antoi erikoiset määräykset olla varovaisina porvareihin nähden.

Olimme juuri saaneet lähtökäskyn kun kello 7 aikaan äkkiarvaamatta kuului kauhea räjähdys. Kouvolassakin se tuntui niin ankarasti, että räjähdyksiin tottumattomia kun oltiin tuntui aivan siltä kuin taivaan-kappaleet hirveällä rytinällä olisivat iskeneet yhteen. Ensiksi ei jaksettu lainkaan käsittää mistä oli kysymys. Ei kuitenkaan kestänyt kauan ennenkuin salaiset tiedustelijamme tiedottivat, että Kymin joen yli menevä Korian rautatiesilta oli porvareitten toimesta räjäytetty ilmaan.

Tämäkös tieto lisäsi pojissamme halua päästä lähempään tekemiseen mokomien siltamestareitten kanssa ja sitä iloa niillä kohta tämän jälkeen alkoikin olla kyllästi, sillä kaikesta päättäen oli Kymin joen yli menevän sillan räjäyttäminen porvareitten keskuudessa merkkinä yleisen taistelun alkamisesta. Tähän asti olivat porvarit, kuten jo aikaisemmin huomautettiin, antaneet hiljalleen

peräksi pakon vallitessa, mutta tästä lähtien ei enään ollut mistään sellaisesta puhuttakaan, vaan kuten tässäkin tapauksessa, lahtarit pitivät parempana räjähyttää sillan kuin jättää sen työtätekevän luokan käsiin.

Lahtareitten antama taistelumerkki oli häikäilemättömämpi kuin mitä olimme saattaneet olettaakaan ja siksi ei ollut aikaa hukata, jos mieli edes mitään ehjänä saada käsiinsä. Taavettiin määrätty joukko oli jo lähtenyt liikkeelle ja samaten myöskin teki Mäntyharjulle määrätty joukko lähtöä. Viivyttelämättä muodostettiin korjausjoukkue, jonka määränä oli saattaa räjäytetty silta käyttökuntoon. Hetkisen sen jälkeen kuitenkin saatiin tietää, että silta oli särjetty niin pahoin, että näimme mahdottomuudeksi sen omin voimin korjaamisen edes käyttökuntoonkaan, puhumattakaan entiselleen saamisesta.

Sotaisessa touhussa ja järjestelemissä ja vahtimisessa meni niin vuorokausi eteenpäin. Silloin saimme tietää, että ensimmäinen asejunamme oli onnellisesti saapunut Viipurin asemalle. Junan tulo oli ollut suloista, sillä taistelulla se oli raivannut tiensä läpi lahtarien väjämysketjujen. Pitkin matkaa olivat kuularuiskut junastamme käsin syösseet terästä vasten sitä sivusta ahdistavia lahtareita ja tätä räiskettä olivat harvakseen tykit säestäneet milloin näkyville oli tullut taajempi lahtari-lauma.

Kaiken ilmotettiin olevan hyvin päin ja kyminlaaksoalaisille ajottiin lähettää 2,000 kivääriä, josta lähetyksestä salaisesti tarkemmin tullaan jäljestäpäin ilmentämään. "Rata puhtaaksi lahtareista ja heidän kätyreistään, kyminlaaksoalaiset", kuului raportin loppuosa.

Nytkös pojat joutuivat vasta innostuksen valtaan. Eri puolilta Kyminlaaksoa saapui joukkomme lisäksi kaksi

junallista miehiä odottamaan, milloin heillekin annetaan "leipäkortti", s. o. kivääri käteen.

Tunti kului tunnin jälkeen ilman että odotettua junaa kuului. Kun jo oli odotettu likipitään vuorokausi, alettiin pelätä, että lahtarit kaikista varokeinoista huolimatta olivat päässeet kutsumattomina vieraiksi meidän aarteellemme ja siksi yleisen levottomuuden vallitessa lähetettiin junalla valittu joukko miehiä Viipuriin katsomaan missä vika piilee kun junaa ei kuulu, vaikka rata on ehjä ja puhtaana lahtareista.

TAISTELU KÄY YLEISEKSI.

Lyhyessä ajassa oli taistelu kautta koko Suomen käynyt yleiseksi missä vain punakaartit ja lahtariarmeijain osastot toisensa tapasivat. Niinpä oli sekin joukko, jonka matkan päämääränä oli Mäntyharju, joutunut tiensä kaiken matkaa taistelulla raivaamaan asema asemalta ja pysäkki pysäkiltä. Kun tämä osasto täten oli tunkeutunut Voikoskelle asti havaittiin, että rata sen takana oli katkaistu 22:sta eri kohdasta Voikosken ja Kouvolan välisellä matkalla.

Innossaan oli joukkomme tunkeutunut liian uhkarohkeasti eteenpäin siitakin huolimatta, että vahteja oli koetettu kaikkiin epäilyttävältä näyttäviin paikkoihin jättää.

Tällä välin olivat lahtarit kuitenkin saaneet avukseen Saksasta palanneita jääkäreitä, jotka tiesivät miten saada aikaan hämminkiä. Katkaisemalla rata selän takana koetettiin uskotella joukko-osastoillemme, että paluutie, samaten kuin kaikki yhteys pääjoukon kanssa oli katkaistu.

Tottumattomia kun sotaan oltiin, saatiinkin tuossa pie-

nessä joukossa aikaan hermostuneisuutta olletikin kun havaittiin, että myöskin puhelinlangat oli katkaistu.

Juuri tällöin kesken kaikkea porhalti asejunamme Kouvolan asemalle ilman että juuri kukaan tiesi mistä junasta oli edes kysymyskään. Tarkemmin kun vaunuja kuitenkin katseli, niin saattoi niistä erottaa kiiltäviä tykin-suita parisen kappaletta.

Nyt ei ollut aikaa hukata minuuttiakaan, sillä pojat olivat Voikoskella tietämättömissä. Kiväärin otettiin vau-nuista ulos tulisella kiireellä ja pian oli 200-miehininen joukko vaunuissa valmiina lähtemään eristetyiksi joutu-neitten avuksi. Täyttä vauhtia läksi 8 vaunua käsittävä juna liikkeelle matkassaan ratakiskoja ja muita radan korjaustarpeita.

Kauan ei tarvinnutkaan mennä eteenpäin kun näky-viin tulivat lahtareitten räjäyttämät risaiset raiteet. Suk-kelaan korjattiin rata joka kohdassa välttävään kuntoon ja niin päästiin liki Voikoskea, mistä kuului ankaraa kivää-rinpauketta.

Nyt oltiin jo niin lähellä, että kuulat lentelivät läpi vaunujen seinien. "Alas vaunuista", kuului päällikön ääni ja kuin yksi mies toteltiin käskyä. Muutamassa silmän-räpäyksessä olivat lahtarit joutuneet kahden tulen väliin, ja silloin ei kestänyt kauan ennenkuin niitten oli väis-tyttävä ja kadottava. Aikaa hukkaamatta meikäläiset yhtyivät toisiinsa.

Lahtareista ei näkynyt enään pienintäkään merkkiä; ne olivat sananmukaisesti kadonneet jäljettömiin. Taistelu oli siis päättynyt meidän voittoomme, mutta ikävä kylläkin, sitä ei saavutettu ilman uhreja. Taistelun jäl-keen toimitetussa tarkastuksessa huomasimme näet, että neljä tovereistamme oli kaatunut.

Kaatuneet asetettiin yhteen paikkaan, minne koko

joukko kerääntyi ympärille. Tässä heidän muistolleen muuan toveri piti lyhyen, mutta sydämelle käyvän puheen.

En osaa kuvata sitä tunnetta, minkä nämä ensimmäiset kahleitaan katkomaan lähteneitten orjien uhrin ympärillä seisoviin tovereihin tekivät. Kun muistelen sitä hetkeä, niin vierivät kyyneleet vieläkin silmistäni. Joukosamme oli useita verrattain nuoria ja ennen kaikkea iloisia poikasiakin, mutta kaikkien näittenkin silmistä puristautuivat raskaat kyyneleet tällä hetkellä esiin. Näytti siltä kuin nuo kyyneleet olisivat jannonneet kosta.

Kun rata näin oli saatu puhdistettua ja korjattua Voikoskelle tuli jäljestä viivyttelämättä ruokajuna, jota jo kipeästi kaivattiinkin. Heti aterian jälkeen ryhdyttiin toimenpiteisiin rintaman järjestämiseksi. Miehiä asetettiin vahtipalvelukseen ja muutenkin ryhdyttiin toimenpiteisiin varsinaista sodankäyntiä varten.

Tämä olikin tuiki tarpeellista, sillä vastustajamme tekivät samansuuntaisia valmistuksia, ja rintamiemme välillä oli ainoastaan yksi kilometri matkaa.

Kun kaikki oli saatu kuntoon, palasivat Voikoskelle apuun menneet miehet takaisin Kouvolaan, missä ne järjestettiin komppanioittain ja lähetettiin sinne missä kii-reimmin apua kaivattiin.

Nyt oli taistelu jo täydessä käynnissä kautta koko Suomen. Kaikkialla olivat meidän joukkomme voitolla ja mikään ei näyttänyt voivan niitten eteenpäin menoa estää. Kaikkialla saavutettiin uusia voittoja ja porvarit peräytyivät jokaisella rintamalla.

Yhtenäen saapui meille uusia asejuna Venäjältä käsin ja ne toivat meille myöskin kuularuiskuja. Ne olivatkin meille tuiki tarpeen, sillä lahtareilla ei niistä näyttänyt olevan puutetta enempää kuin kivääreistäkään. Asetuksen puolesta näytti taistelu olevan tasaväkistä.

Jotakin lahtareilta kuitenkin näytti puuttuvan, sillä jokaisessa paikassa missä tiukka paikka tuli ne näyttivät meille selkäpuoltaan. En tahdo heitä arkuudesta syyttää, mutta jossakin kuitenkin oli vikaa, sen vain tiedän, sillä paikka toisensa jälkeen siirtyi meidän rintamamme sisäpuolelle.

Tällä välin oli Helsingissä valta tarkoin otettu pois porvareilta. Siellä istui kansanvaltuuskunta, joka otti haltuunsa punaisen armeijan ylimmän johdon. Se nimitti punaisen armeijan ylipäälliköksi E. Haapalaisen. Ryhdyttiin kiireisesti järjestämään rintamia. Niistä oli miesluvultaan suurin Tampereen rintama, jonka päälliköksi nimitettiin näyttelijä H. Salmela. Viipurin ja sen ympäristön joukoista muodostettiin Antrean rintama; se sai päällikökseen erään vanhan kaartilaisen, A. A:n. Kymnlaakson rintama sai nimekseen keskinen rintama ja sen päälliköksi nimitettiin entinen Suomen sotaväessä palvelut toveri, nimeltä V. Hasu. Nämä kolme rintamaa muodostivat päärintamat, jotka sitten puolestaan asianhaarojen mukaan järjestivät pienempiä rintamaosia sitä mukaa kuin liikkeet ja taistelu vaati.

Koska me olimme tällä kertaa ylivoimaisia, täytyi lahtareitten puolestaan meidän etenemisemme mukaan järjestää rintamiaan sinne, missä tiesivät meidän tiemme kulkevan.

PUOLUENEUVOSTO NIMITTI PÄÄLLIKÖT.

On pantava mieleen, että eri rintamien päälliköt nimettiin lainkaan kysymättä niitten joukkojen mielipidettä, joita komentamaan nämä päälliköt joutuivat. Myöskään ei otettu huomioon, olivatko nämä päälliköt joukkojen yleisen mielipiteen mukaan parhaiten valitut, enempää

kuin muutakaan, mikä olisi osottanut sitä, että taistelua olisi johdettu proletaarista kansanvaltaisuutta noudattaen. Näin oli asian laita ainakin keskisellä rintamalla, missä itse toimin.

En tahdo tällä väittää, että esim. keskisellä rintamalla jostakin toisesta kuin Hasusta olisimme saaneet paremman ja sotilaallisia asioita tarkemmin tuntevan päällikön, mutta sen sijaan olen varma siitä, että päättäväisempiä ja enemmän vallankumoushenkeä omaavia me ainakin olisimme saaneet, jos joukot itse olisivat saaneet asian ratkaista. Tästä asiasta olimme rintamalla yksimielisiä ja se synnytti aikanaan paljon pahaa verta ja ynseää mielialaa. Tämä päällikkömme empiväisyys ja vallankumouksellisuuden puute tuli parhaiten esiin sodan loppuajoilla, jolloin siitä koitui meille tuntuva haittaa.

Mistä sitten johtui se, että päälliköt nimitettiin tällä tavalla joukkojen mielipidettä kysymättä? — Se johtui siitä, kuten esitykseni alkupuolella jo mainitsin, että sodan, samaten kuin yleensäkin punaisen kaartin johto joutui Tampereella pidetyn punaisen kaartin edustajakokouksen päätöksen mukaan sosialidemokraattisen puoluepuolueväestön käsiin. — Muuta ei tarvinne tässä mainita. Kehotan vain lukijoitani tutustumaan tuon samaisen puoluejohdon ohjelmaan, niin kaikki selviää itsestään.

Pääasia on, että vallankumousliikkeen ja vallankumousarmeijan johtoa määriteltäessä kaikkialla tulivat puolueväestön pääpukareitten sormet esiin siitä huolimatta, että luonnollisempaa ja solidaarisuutta kasvattavampaa olisi ollut ainakin punaisen kaartin päälliköitä valittaessa ottaa huomioon kaartin oma mielipide. Sitä ei kuitenkaan missään muodossa sallittu.

Mahdollisestihan olisivat joukot valintaansa tehdessä iskeneet silmänsä juuri niihin henkilöihin, jotka puolue-

neuvosto nimitti. Jos niin olisi käynyt, niin ei kenelläkään olisi ollut mitään mutisemista, kun kaikki olisi tapahtunut enemmistön mielipiteen mukaan. Asioitten ratkaisusta tällä tavalla en kuitenkaan missään muodossa syytä niitä päälliköitä, jotka puolue-neuvosto sattui nimittämään, vaan syy oli haettava jo aikaisemmilta ajoilta ja aikaisemmista tapauksista, joista nimenomaan tämän asian selostamiseksi alussa yksityiskohtaisesti tapauksia kuvasin.

ENSIMÄISET VASTOINKÄYMISET.

Aivan näihin aikoihin pysähtyi Tampereen rintaman eteneminen. Aluksi emme voineet tähän saada tyydyttävää selvitystä, mutta myöhemmin saimme selväksi, että lahtarit olivat saaneet Saksasta kotimaahan loputkin jääkärit ja vielä niitten lisäksi saksalaisen neuvonantajaeskunnan. Jääkäreitten kotimaahan palaaminen ja Tampereen rintaman pysähdys lisäsi tietenkin suuresti lahtareitten innostusta.

Ei kuitenkaan kestänyt kauan, ennenkuin me saimme Vilppulan rintamaosalla 600 lahtaria vangiksemme. Tämä oli ankara isku lahtareille. Se lamautti heidän toimiaan melkotavalla ja Tampereenkin rintama alkoi taas hiljalleen, vähän kerralla, mennä eteenpäin.

TYÖMIES-LEHTI LAKKAUTETAAN.

Tähän aikaan lakkautettiin "Työmies"-lehti meille epämieluisien kirjojensa takia ja tilalle tuli kansanvaltuuskunnan lehti nimeltä "Tiedonanto". Tämä lehti kaikin tavoin innostutti meidän joukkoamme ponnistuksiin. Sen näytenuumerossa jo suurilla otsikoilla sanottiin: "Hallituksen joukot ja porvarikaarti vastakkain". Ja tie-

toisuus siitä, että meidän joukkomme oli hallituksen joukkoa ja että lahtarit olivat vastaan haraavia yksityisetujen puolustajia teki meissä innostuttavan vaikutuksen.

Noin viikkoa ennen näitä tapauksia oli keskinen rintama lähettänyt 600 miestä käsittävän joukon valtaamaan Loviisan ja Porvoon kaupungeita, missä lahtarit olivat käyneet järjestyneen työväestön kimppuun siitakin huolimatta, että se siellä vielä suurimmalta osalta oli lahtareille myötätuntoista. Tämä Loviisan ja Porvoon lahtareitten hillittömyys oli vain yksi niistä sokeuden töistä, mitä ne kaikkialla tekivät hillittömässä kiihkoissaan.

Saaden tukea lahtelaisilta ja Helsingistä käsin valtasi tämä 600-miehininen joukko kokonaan kummatkin kaupungit ja saattoi ne täydelleen työväestön hallintopiiriin.

Täten vaikutuspiiriämme levitellen kulutimme joitakin päiviä, joitten kuluessa olimme laajentaneet rintamamme niin, että se, nim. keskinen rintama, ulottui Savitaipaleelta aina Mouhun pysäkillle saakka. Meidän käytettävänäimme oli tällöin kaikkiaan noin 4,000—5,000 miestä.

ARMEIJAN VAURASTUMINEN.

Pahin puute meidän rintamallamme oli vaatetus-tarpeista. Jalkineitten saanti oli huononlaista ja muistakin vaatteista oli puutetta siitakin huolimatta, että niitä valmistettiin joka puolella maata. Paljon oli kuitenkin joukkoa, jonka tehtävänä oli vain taistella ja jolle toisten oli hankittava välttämättömät tarpeet.

Räätälit tekivät kovalla kiireellä vaatteita armeijalle ja samaten suutarit jalkineita. Naiset valmistivat minkä ennättivät perustamissaan työtuvissa sotilaslaukkuja ja ammukevoitä. Ja suurissa määrin näitä tarpeita valmis-

tui, mutta paljon niitä tarvittiinkin. Komppania kompanian jälkeen valmistui lähtemään rintamalle ja silloin olivat vaatteet, kengät ja ammukevyöt niille aivan yhtä tärkeitä varustuksia kuin kivääritkin.

Ihailtava oli se uhrautuvaisuus, jota koko työväenluokka, miehet, naiset ja lapsetkin osottivat silloin kun punaista armeijaa varustettiin taisteluun työväestön verivihollisia, porvareita ja niitten verikoiria, lahtareita vastaan. Muuan vanha äitikin valmisti omin käsin kahdelle rintamalle lähteneelle pojalleen sotilaslaukut ja kirjaili vielä nimimerkitkin kummankin kylkeen. Kun laukut saapuivat rintamalle löysi nuorempi pojista laukustaan kirjelapun, jossa oli äidiltä seuraava tervehdys pojilleen:

“Rakas Yrjö poikani!

“Tässä lähetän minä sinulle kaksi selkápussia, jotka itse olen tehnyt. Anna tämä toinen veljellesi. Merkitsin niihin nimenne siltä varalta jos kaadutte, että edes niistä tietävät keitä olette olleet.

“Olen kuullut, että olette valloittaneet itsellenne uuden aseman. Se oli minulle ilosanoma vallankin kun kuulin, että sinut oli ylennetty päälliköksi kaatuneen osastopäällikkönne tilalle ja että olit osottanut urhoollisuutta taistelussa. Älä ole liiaksi uhkarohkea, mutta muista kuitenkin näitä sanoja: Äl' väisty rintamalla laill' kurjan pelkurin. Sen toverin mi pyrkii kumouksen maaliin on määrä voittaa taikka kuolla.

Äitisi.”

Kauan oli poika mietteissään äitinsä kirjelapun luetuaan. Sitten hän yhtäkkiä hypähti pystyyn kuin unesta havahtuen ja juoksi ulos joukkonsa luo, joka parhaillaan kävi taisteluun lahtareita vastaan...

TAISTELU KÄY VERISEKSI.

Nyt riehui taistelu jokaisella rintamalla täydessä rai-
vossaan.

Aseet olivat hyviä kummallakin puolen. Meilläkin oli keskisellä rintamalla tykkejä 100—150 kappaletta suuria ja pieniä. Kuularuiskuja oli tarpeeksi paljon ja kivääreitä oli venäläismallisia, amerikkalaisia, japanilaisia ratsuväen kivääreitä ja yleensä sanoen kivääreitä miltei kaikkia malleja mitä maailmassa on nykyaikana valmistettu.

Samansuuntainen oli aseistus lahtareillakin, joten ei lainkaan ollut ihme, jos verta runsaasti vuotikin. Kummallakin puolen kaatui miehiä paljon, mutta 5—6 ensimmäistä taisteluviikkoa oli lahtareille yleensä huonoa aikaa, sillä jokaisessa tappelussa he menettivät kaatuneissa monta vertaa enemmän kuin me.

Tämä ei kuitenkaan ollut mikään ihme, sillä rehellisesti sanoen me olimme tuntuvasti vihollistamme voimakkaammat. Todisteena siitä oli se, että me yhtämittaa menimme eteenpäin.

Olimme jo ennättäneet nähdä monta surkeata tilannetta, sekä saaneet räikeitä todisteita siitä, mitenkä lahtarit kohtelivat meidän haavottuneita tovereitamme milloin ikinä ne taistelun kestäessä hetkiseksikin jäivät vihollisemme valtaamalle alueelle. Asian laita on näet siten, että vaikkakin me yleisesti menimme eteenpäin, niin sitenkin taistelun kuluessa väkisinkin sattui tapauksia, joissa jonkin pienemmän osaston oli ylivoiman edessä annettava perään. Me emme näet halusta asettaneet miehiämme varmaan kuoleman paikkaan silloin kun se oli vältettävissä. Meille olivat miehet kalliita ja niitä koetettiin kaikin mokomin säästää.

En kuitenkaan halua tässä lähteä yksityiskohtaisesti kertomaan lahtareitten harjottamista julmuuksista, koska se häiritسی tapausten kulun esittämistä, vaan teen tästä puolesta sitten loppuosassa erikoisessa luvussa selvää.

SAKSALAISET ILMAANTUVAT TAISTELUKENTÄLLE.

Kiihkeästi taistellessa kului viikko toisensa jälkeen, kunnes saatiin tieto, että meikäläisten oli ollut pakko Turussa antaa peräksi. Turussa käytyjen taisteluitten kes-täessä oli tultu huomaamaan, että vihollisten joukossa oli lahtareitten sijaan astunut saksalaisia sotilaita.

Kauan ei kestänyt tämän jälkeen kun Turusta saapui ensimmäinen pakolaisjuna. Sen ilmaantuminen alensi jossakin määrin meidän taisteluintoamme, mutta yleiseen tilanteeseen se ei kuitenkaan suuresti vaikuttanut. Meidän rintamamme pysyivät näet edelleenkin paikoillaan, mentiinpä tällöin vielä joissakin paikoin eteenpäinkin.

Emme kuitenkaan meidänkään rintamallamme saataneet olla huomaamatta, että lahtareilla oli jotakin uutta mielessään, sillä samoihin aikoihin kun Turku ilmotettiin menetetyksi saksalaisille, muuttuivat taistelutavat useimilla rintamilla kouraan tuntuvalla tavalla.

Kaikkesta päättäen olivat lahtarit saaneet huomattavasti lisävoimia, sillä maaliskuun loppupuolella saimme tietoomme, että meidän poikiemme oli Tampereen rintamalla ollut pakko perääntyä; sielläkin oli lahtareita autta-maan saapunut jokin meille silloin tuntematon voima.

Tiedustelijoittemme kautta onnistuimme vihdoon saamaan varmuuden siitä, että lahtarit olivat saaneet saksalaisilta apua. Saimmepa tietoomme, että Tamperetta vakavasti uhattiin ja että siellä tarvitaan lisäväkeä.

Tämä tieto vei meidän joukoiltamme luontoa pois, mutta kokonaan se ei voinut mieliä masentaa, sillä kaikki liiaksikin hyvin tiesivät minkä vuoksi me olimme taisteluun käyneet, ja minkä tähden ratkaisevan askeleen ottaneet.

Aikaa ei ollut hukata, vaan kiireisesti oli ryhdyttävä toimeen Tampereen auttamiseksi. Kaikilla rintamilla, missä vähänkin oli vara miehiä vähentää, kerättiin apujoukkoja uhatulle paikalle. Niinpä kerättiin keskiselläkin rintamalla kaikki liikenevät miehet ja lähetettiin Tampereetta kohden tovereittemme avuksi, missä ne olivat joutuneet kärsimään vieraan, silloin vielä maailman mahtavimman militaristivallan hyökkäyksestä.

Saapui sitten kolmas lähetti keskiselle rintamalle, joka tiedotti, että Tampere oli joutunut piiritystilaan. Nyt alkoi jo olla kiire. Päälikkö antoi miehille määräyksen astua riveihin ja niin seisoi kolme komppaniaa täysissä aseissa ja varustuksissa kuularuiskuineen ja sairaanhoitajineen valmiina odottamassa päällikkönsä määräyksiä.

Soittokunnan soittaessa "Kansainvälistä" astui muuan tovereista Kouvolan aseman ensimmäisen luokan odotushuoneen portaille ja puhui matkalle lähteville seuraavaan tapaan:

"Hyvät taistelutoverit, sotilaat!

"Pyydän teiltä hetken hiljaisuutta lausuakseni teille muutaman sanan rintamaesikunnan puolesta teidän lähtieessänne taisteluun kapitalistiluokan vahvinta rintavarustusta vastaan.

"Te tiedätte jokainen, mikä voima teidät on kutsunut koolle. Se on vallankumouksen luoma velvollisuus. Se määrää meitä auttamaan tovereitamme silloin kun he ovat avun tarpeessa, eritotenkin kun avun antamisen välttä-

mättömyyden synnyttää hädässä olevien tovereittemme vähälukuisuus.

“Koska te mahdollisesti ette vielä tiedä matkanne päämäärästä, niin haluan sen teille ilmoittaa odottaessamme junaa, joka teidät tulee taistelupaikalle viemään.

“Koskettelen tässä lyhykäisyydessä niitä syitä, mitkä pakottivat teidätkin kiväärin kouraanne ottamaan ja taisteluun lähtemään. Ja jos olette tovereita kaikille punakaartilaisille, kuten oletan, niin painakaa mieleenne seuraavaa:

“Te muistatte kaikki tämän kumoustaistelun alun ja myöskin sen, mitenkä kaikki tuli meille yllätyksenä. Emme me silloin osanneet aavistaa kaikkea sitä, mitä tähän mennessä jo olemme ennättäneet nähdä ja kokea.

“Ne ovat teillä vielä kaikilla tuoreessa muistissa suurlakosta alkaen.

“Kautta koko Suomen ovat asiat olleet aivan samalla kannalla kuin täällä Kymnlaaksossakin, joten kerron teille vain tapauksista, jotka itse tunnette.

“Te muistatte valtuustojupakat, joita tekin olitte selvittämässä. Samallaisia tapauksia oli kaikkialla kautta koko Suomen. Te muistatte myöskin aseitten ja viinojen takavarikkoon ottamiset ja ennen kaikkea meille tärkeät viljatakavarikoimiset, jotka me kaikki katsoimme oikeutetuiksi, koska kysymyksessä oli elämämme säilyttäminen.

“Kaikki nämä toimenpiteet ovat nyt saattaneet porvariston raivoamaan hullujen petojen lailla.

“Te muistatte varsin hyvin minkälaista aikaa me silloin elimme ja mitä oli edessämme. Me etsimme kaikki silloin leipää, mutta saimmeko me sitä?... Elintarvikomitean leipäkortilla teille suotiin viikoksi sen verran leipää, että se hädin tuskin riitti yhdeksi päiväksiään. Ja oliko sekään edes leipää?... Ei, ei likikään! Ei riittä-

nyt se, että työläisille myytävään leipään olisi pantu kauroja jauhojen sekaan, vaan sen sijaan ripoteltiin jauhoja kaurujen sekaan!... Ja mikä oli seurauksena tällaisen ravinnon nauttimisesta?... Te itse tiedätte, että tuhansittain sairastui tuon kaurapöperön syönnistä, tuhansia lapsia, vanhuksia, miehiä ja naisia. Suolistorepeämäin takia, jotka kaikki johtuivat annetun ravinnon kehnoudesta, joutui tuhansittain omaisianne nurmen alle... Hengellään nämä työväenluokan jäsenet saivat maksaa porvarien kurjan ja anteeksiantamattoman voitonhimon, sillä kunnollisesta viljasta ei silloin ollut puutetta. Sitä vain ei teille silloin haluttu antaa, vaan sen sijaan se myytiin satumaisilla hinnoilla vieraaseen maahan, missä se uhrattiin sodan jumalalle.

“Suomen köyhälistö oli nälkäkuoleman partaalla, mutta porvaristo vain mässäili yltäkylläisyydessä! Teille se syötti ruumenet kauhistuttavilla hinnoilla, mutta viljan se kätki, tai kuljetutti salaa pois maasta. Kaikki tämä on tapahtunut teidän kustannuksellanne ja kaikesta te olette joutuneet hinnan kärsimyksillänne maksamaan.

“Mutta ei tässä kylliksi, vaan kaiken lisäksi kutoi Suomen porvaristo verkkoa, johon sillä oli aikomuksena kaikki teidät, koko järjestyneen työväestön ajaa. — Teidät aijottiin lähettää Saksan kapitalistien etujen puolesta ranskalaisten tykkien ruuaksi... Teidät aijottiin myydä teuraiksi ilman että teille aijottiin antaa mahdollisuutta lausua sanaakaan vastalauseeksi.

“Teille ei ole jätetty muuta mahdollisuutta kuin joko kuolla nälkään, joutua ranskalaisten tykkien ruuaksi, tai nousta taisteluun kotimaassa elämästä ja kuolemasta!

“Aivan viimeisellä hetkellä te tartuitte aseisiin, valiten taistelun kotimaassa ja niitä vastaan, jotka teitä vuosi-

satoja ovat sortaneet ja ryöstäneet... Te kokoonnuitte punalippujen ympärille ja olette tähän mennessä vallanneet itsellenne maamme viljavimman alueen ja avanneet vaimoillenne ja lapsillenne porvareitten jyvääittojen ovet.

“Tähän asti on maamme porvaristo raivonnut kuin villipeto, mutta meidän tykkimme, kuularuiskumme ja kiväärimme ovat pakottaneet heidät väistymään ja talttumaan.

“Nyt tuo roistojoukko on haalinut itselleen Saksan imperialistien rosvojoukon avukseen ja yhdessä nämä laumat nyt hyökkäävät meitä vastaan. Ensimmäinen hyökkäys on kohdistettu Tampereen rintamaa vastaan, missä toverimme ovat Tampereella joutuneet piiritykseen. Näille tovereillemme ovat nyt hetket kalliit, sillä verenhimoinen Mannerheim hurttineen ja saksalaisine apureineen hyökkää kiivaasti päälle.

“Teidät, toverit, lähetetään nyt pelastamaan taisteluja työläistovereitanne verihurttien käsistä ja siksi minä omasta ja esikunnan puolesta toivon, että murratte kaikki ne esteet, mitä lahtarit tiellenne asettavat. Asema tuntuu olevan hyvin kriittillinen Tampereella ja teillä on ylivoimainen tehtävä edessänne, mutta osottakaa, että kuulutte järjestyneeseen armeijaan, joka ei emmi, ei pelkää, eikä säästä itseään silloin kun tovereitten henki on vaarassa.

“Olemme lähettäneet panssarijunan edeltäpäin tietänne avaamaan. Jääkää hyvästi lähtiessänne tuntematonta päämääräänne kohden pitäen tunnuslauseenanne: ‘Vaikka me kaadummekin, niin sittenkin me voitamme!’ ”

Puheen loputtua kohotettiin yhdeksänkertainen eläköönhuuto. Nuori päällikkö antoi määräyksen nousta vau-nuihin ja soittokunnan soittaessa “Pieni Suomen kansa” nimistä kappaletta, johon säveleeseen kaikki läsnäolijat

ottivat osaa, lähti juna vierimään hiljaa yön pimeydessä kohden tuntematonta päämäärää.

TAISTELU MUUTTUU RAATELEMISEKSI.

Nyt riehui taistelu raivokkaampana kuin milloinkaan ennen. Lahtarit eivät säästäneet mitään keinoja, eikä ihmekään, sillä olivathan he nyt saaneet uusia voimia ja uutta innostusta saamistaan voitoista.

Sitävastoin alkoi meidän joukossamme miehiä vaijata ajatus, että kaikki verellä kalliisti ostetut alueet on luovutettava vieraan maan sotaan harjaantuneille militaristeille. Siitä huolimatta ei lannistuttu, vaan sen sijaan kasvoi kaikkiin taistelijoihin vakaumukseksi, että jos peräksi on annettavakin, niin se on saatettava hyökkääjille niin kalliiksi kuin mahdollista.

OIKEISTOSOSIALISTIT HIEROVAT KONI- KAUPPOJA.

Ennenkuin jatkan pitemmälle taistelun kulun kuvaamista täytyy välillä poiketa hiukan sivuun mainitsemaan niistä touhuista, joita Suomen oikeistososialisteilla näihin aikoihin oli, jolloin meidän taistelumme oli kärjistynyt kiihkeimmilleen ja jolloin se muodostui kamppailuksi elämästä ja kuolemasta.

Niin, vaikka nämä näkivät ja tiesivät, että pienikin apu olisi meille ollut tervetullutta ja että se ratkaisevalla hetkellä olisi mahdollisesti voinut vaikuttaa taistelun lopulliseen päätökseenkin, niin siitakin huolimatta he eivät vähimmässäkään määrässä välittäneet rintamalla olijoista ja niitten kohtalosta. He sananmukaisesti eivät panneet rikkaa ristiin meidän käymämme taistelun tukemiseksi. He eivät edes ottaneet vähimmässäkään määrässä osaa

meidän sairaittemme ja haavottuneittemme hoitamiseen, enempää kuin mihinkään muuhunkaan vähäiseen tehtävään, vaan sen sijaan he yhä edelleenkin käynnissä olevasta taistelusta huolimatta puuhailivat omissa kompromissitouhuissaan. Niinpä muuan ryhmä Helsingissä omia aikojaan pani juuri näihin aikoihin liikkeelle listan, johon saatiin kaikkiaan häthätää 30 nimeä kerätyksi, ja nyt ei muuta kuin suin päin porvareitten luokse meidän nimesämme ja rintamalla olevien mitään asiasta tietämättä rauhanneuvotteluja rukoilemaan.

Missä tarkoituksessa ja mitä varten he menivät tekemään rauhaa?... Eiväthän meidän oikeistolaisemme olleet porvareitten kanssa pienimmässäkään määrässä vihollisuuksia alottaneet...! Eiväthän he porvareille olleet vähääkään vihamielisiä, enempää kuin porvaritkaan heille. — Mitä kaiken tämän takana oli oikeastaan olevinaan?

Sanon vieläkin, että Suomen lahtarit eivät pienimmässäkään määrässä olleet Suomen oikeistososialisteille vihamielisiä. Tämän todisteeksi mainitsen vain sen, että samat oikeistolaiset ovat häiritsemättä ja pienintäkään rangaistusta saamatta edelleenkin Suomen sosialidemokraattisen puolueen johdossa aikana, jolloin jokaista, jolla tiedetään olevan hiukankaan luokkatietoiset katsantokannat, on rangaistu monivuotisilla kuritushuonerangastuksilla, omaisuuksien takavarikoimisilla, räkkäyksillä ja kuolemalla.

En voi muuta sanoa kuin että tuon myymiskiihkon täytyy olla meidän oikeistolaistemme huomattavimman ominaisuuden, koska he eivät näinkään vakavana hetkenä saattaneet kynsiään pelistä poissa pitää, vaan sekaantuivat asiaan, joka heitä ei pienimmässäkään määrässä liikuttanut.

Myönnettäköön, että punaisen kaartin säännöt, jotka

sen oli ollut pakko Tampereen kokouksessa hyväksyä, antoi puoluetoimikunnalle mahdollisuuden myydä noin 100,000 nousevan punakaartilaisjoukon. Aseellisen taistelun aikana ei sittenkään oikeistolaistemme olisi pitänyt sekaantua tähän asiaan, sillä jos heidän puuhansa olisi onnistunut, niin se heille olisi saattanut koitua yhtä vaaralliseksi kuin sotilaille ampumalinjalla ollessa. Olisihan heidän joka tapauksessa tullut käsittää, että eivät heidän esittämänsä ehdot meitä olisi tyydyttäneet pienimmässäkään määrässä, sillä olihan meillä velvollisuuksia toveritamme ja heidän omaisiaan kohtaan.

Näitten oikeistolaisten teko oli joka tapauksessa anteeksi antamaton. — Onni vain, että koko homma meni myttyyn. Koko puuhasta ei tälle ryhmälle koitunut mitään muuta kuin puhdistamaton häpeä. Se paljasti auttamattomasti minne heidän katalat pyrkimykset tähtäsivät. Ja sitäpaitsi heidän edesottamisensa luokkasodan jälkeen ovat tuota häpeätä täydentäneet ja pullistaneet.

... No niin, siirtykäämme taasen rintamalle. Siellä olimme jo saaneet paljon iskuja, mutta olimme myöskin tottuneet niitä kestämään. Nyt ei meitä enään saattanut hermostumaan tietoisuus siitä, että rata selän takana oli katkaistu. Herkeämättä me vain taistelimme saksalaisia vastaan, vaikka tappelu päivä päivältä kiihtyi tuimemmaksi. Jos tappelu hetkiseksi lieveni, niin heti se sen jälkeen oli kahta äkäisempää.

TAMPEREEN KUKISTUMINEN.

Oltiin päästy jo niin pitkälle, että saatiin tietoomme Tampereen menetys. Tiedon toi muuan lahtareitten kolminkertaisen vartijaketjun läpi päässyt ylimääräinen

lähetti. Silminnäkijänä hän käydyistä katutaisteluista kertoi seuraavaa:

“Kun lahtarit pääsivät niin likelle, että saattoivat alkaa pommituksen, tekivät he sen perin pohjin. Kranaatteja satoi kaupunkiin kolme päivää. Varhain neljäntenä aamuna he sitten hyökkäsivät kaupunkiin suurella voimalla. Nyt alkoivat katutaistelut. Tappelu riehui kadulta kadulle ja jotkut kadut siirtyivät vuoroon toisen puolen käsistä toiselle vaihtelevalla onnella.

“Paljon kaatui lahtareita, jos meni meiltäkin miehiä. Lahtarit saivat lakkaamatta lisää voimia. Siitä huolimatta eivät punaiset antaneet peräksi. Edessä oli kuudenkertainen ketju ja takana kolminkertainen. Keskustassa olivat punaiset helvetillisessä kранаatti-, kuularuisku- ja kivääritulessa. Poispääsystä ei ollut ajattelemistakaan, joten edessä oli vain taistelu elämästä ja kuolemasta. Nyt oli enään vain kysymys siitä montako lahtaria kukin saa lähtemään matkassaan tästä murheen laaksosta. Monella tosin oli vielä viimeiseen asti ajatus siitä, että apua oli tulossa kunhan vain kestetään ja senkin vuoksi kävi taistelu niin hillittömän kiihkeäksi.

“Shrapnellit vinkuivat ilmassa ja räjähtelivät joka puolella tuottaen kuolemaa ja hävitystä ympärillään, kuularuiskut räätisivät lakkaamatta ja kiväärin kuulat soivat kaikkialla piuu, piuu, piuu... Jos helvetissä olosta saattaa tulla kysymys, niin siinä me vähimmässä laskussa nyt olimme. Hetkeksikään ei taistelussa ollut lepoaikaa. Vuoroin hyökättiin eteenpäin ja seuraavassa hetkessä taas vetäydyttiin taaksepäin. Mitään toivoa taistelun meille edullisesta päättymisestä ei enään ollut, mutta sittenkin piti vimmatusti tapella. — Tulee pimeys, johto on hajalla, mutta siitäkkin huolimatta miehet jatkavat yhä puolustautumistaan... Talot ympärillä palavat yhtenä roihuna...

ruumiita on siellä täällä, toisin paikoin oikein kasapäällä ja hevosen raatoja sikin sokin, mutta kukaan ei niitä ennätä korjata pois eikä niihin huomiotaan kiinnittämään.

“Viellä on meidän miehillämme voimaa jäljellä. Taistelu saa yhä vain kiihkeämmän luonteen. Silloin kuuluu yhtäkkiä outoa hälinää... Hetkeksi kiintyy huomio taistelulinjan taakse, minne ilmeisesti on tullut lisää väkeä. Keitä ne ovat, kysyy jokainen? Ilmotetaan, että naiset kuolemaa halveksien ovat rientäneet miestensä, veljiensä ja sulhastensa avuksi . . . Taistelu saa taasen uutta intoa ja lahtarit pakotetaan vetäytymään yhden kadun välin taaksepäin, mutta siihen niitten peräytyminen pysähtyy. Eteenpäin oli hyökätty hirvittävien ruumisröykkiöitten yli, mutta ne eivät kiinnitä kenenkään huomiota. Taistelu vain jatkuu edelleen vaihtelevalla onnella

“Nyt ryhtyivät lahtarit uuteen keinoon, jonka suhteen emme osanneet olla varuillamme. Ne ryhtyivät — provoseeraukseen. Jollakin tavoin he saivat punaisten joukkoon lähetettyä agitaattoreita, jotka kuiskivat taistelun lopettamisesta vimmatusti riehuville sotilaillemme. Provoseeraus vaikutti niin paljon, että meidän taasen oli peräännyttävä ja tällä kertaa yht'aikaa kummallakin puolen kaupunkia...”

Nyt alkoi lähetti puhua sukkelammin, hokien yhtämittaa “ja yhä vain täytyi antaa perään, yhä vain täytyi antaa perään”. Äkkiä hänen kasvonsa kävivät kalpeiksi kuin palttina ja hän kaatui eteemme. Kun aloimme häntä tarkemmin tutkia etsien syytä tainnoksiin menemiselle, niin huomasimme hänen saaneen kuulun kupeeseensa. Haettiin lääkäri kiireisesti paikalle, joka teki tehtävänsä mallikelpoisesti siitä huolimatta, että hän oli meidän taistelussa vangiksi ottamamme vihollinen.

Miehemme toinnuttua hiukan saimme selväksi, että

Tampere oli menetetty viholliselle samana yönä kun hän oli lähtenyt sanaa viemään. Tämä tieto antoi joukollemme masentavan iskun ja lahtareihin se lisäsi samassa määrässä innostusta. Kuitenkaan emme missään suhteessa taisteluhaluamme menettäneet, vaan iskimme yhteen lahtareitten kanssa samalla kurssilla kuin ennenkin.

Ei kestänyt kauan kun luoksemme saapui viestejä niistä kauheista teurastuksista, jotka lahtarit Tampereella toimeenpanivat sammumatonta verenhimoaan tyydyttäessään... Kaikki punaisten henkiin jääneet päälliköt surmattiin järjestään ja niitten lisäksi vangittujen riveistä erotuksetta joka kuudes henkilö, olipa hän sitten mies tai nainen. Mitään armoa ei annettu, kertoivat julmat viestit, jotka myöhemmin osottautuivat liiankin tosiksi. Jäljestäpäin saatujen tilastojen mukaan oli todellisuus vielä paljoo kaameampi kuin mitä meille saapuneet tiedot kertoivat, sillä niitten mukaan oli teurastettujen lukumäärä vain pieni murto-osa todellisesta Tampereella murhattujen luvusta.

Kun joukkomme saivat tietoonsa lahtarien julmuudet, niin se nostatti niissä uutta intoa, sillä nyt alkoi niissä palaa kostonhalu. Miehemme eivät missään suhteessa voineet myöntää aseettomien vankien teurastusta oikeutetuksi.

SAKSALAISIA ILMAANTUU KESKISELLE RINTAMALLE.

Näihin aikoihin käytiin Lappeenrannan ja Antrean rintamalla myöskin kiivasta taistelua. Saatiin varmuus siitä, että lahtarien joukkoon oli tullut paljon saksalaisia sotilaita, sillä taistelut saivat tykkänään toisen luonteen kuin ennen. Vihollisemme sissijoukkoja ilmaantui kaikki-

alle ratoja särkemään, mikä huomattavasti hidastutti meidän sotilaallisia liikkeitämme.

Sanoma sanoman jälkeen saapui meidän tietoomme, ja ne eivät olleet meille enään mieluisia. Mutta vaikka aloimmekin jo tottua Jobin posteihin, niin sittenkin hölmistytti meidät tieto siitä, että kansanvaltuuskunta oli muuttanut Helsingistä Viipuriin. Sellaista sanomaa emme olleet osanneet odottaakaan, että taistelun johto on siirretty pois pääkaupungista maan toiseen laitaan. Itsessään ei tuo asia niin suurenkaan arvoinen ollut, sillä muutetaanhan taistelun aikana keskusjohdon olinpaikkaa milloin minnekkin, mutta matkassa olleitten vähemmän tietoisten mieliin se teki huomattavasti masentavan vaikutuksen, vallankin kun se tuli yllätyksenä.

Nyt alkoi taistelu olla entistäkin tiukempaa, sillä olihan lahtareilta vapautunut suuria joukko-osastoja rintaman pienentyessä, joita ne saattoivat syöstä meitä vastaan siellä missä vielä olimme murtumattomia.

Kaikista vihollisemme alkuvalmistuksista päätellen ne nyt aikoivat murskata Antrean rintaman ensi työkseen, minkä tarkoituksena oli katkaista yhteys Pietarin kanssa, mistä ampumatarpeet tulivat. Tämän lahtareitten laskelman mukaan olisi toisten rintamien pakostakin ampumatarpeitten loputtua ollut antauduttava.

Tässä suhteessa lahtarit kuitenkin laskivat vikaan, sillä ampumatarpeista meillä ei puutetta ollut, kunhan muuten olisimme jaksaneet vastustaa päälle tunkevaa suunnatonta ylivoimaa.

Sitkeästi me pidimme puoliamme, mutta pitkän päälle se kävi mahdottomuudeksi, vaikka miten olisimme ajatelleet ja ponnistelleet kaikin voimin. — Keskiselle rintamalle alkoivat nyt koettelemuksen ajat.

Saksalaiset olivat yhdessä lahtareitten kanssa merta

myöten laivoilla menneet Lavansaareen murtaja Sampoa tien aukaisijana käyttäen. Täällä he saivat saarelaisväestön matkaansa ja ei nyt muuta kuin mars jälle ja painaltamaan Pyterlahdelta käsin punaisten niskaan.

Aivan samaan aikaan laskivat lahtarit ja saksalaiset joukkojaan maihin Loviisassa ja alkoivat kaikilta käsin yhtäaikaa rynnistää samalla aikaa ja entisellä rintamalla painostusta lisättiin minkä vain voitiin.

Mutta tästäkään huolimatta ei meidän auttanut muu kuin vastaan yrittäminen, sillä olimme päättäneet myydä henkemme niin kalliista kuin mahdollista. Etukäteenhän kyllin tarkoin tiesimme mikä meitä odottaisi jos hengissä tuon päälle karkaavan verenhimoisen petojoukon kynsiin joutuisimme. Jo Tampereen rintamalla toimeenpannut joukkoteurastukset olivat kylliksi verekseltä muistissamme.

Ei ollut muuta keinoa edessä kuin siirtää joukkoja eri rintamaosilta päällehyökkäajiä vastaan. Koska Rankin patterit, jotka sijaitsivat 10 kilometrin päässä Kotkasta etelään, vielä olivat meidän hallussamme, niin ne käännettiin Loviisasta käsin hyökkäävää saksalaisroikkaa vastaan, jonka tehtävänä oli ottaa haltuunsa Kyminlinnan linnoitukset.

Nämä häthätäiset alkuvalmistukset ennätimme suorittaa ennenkuin taistelu alkoi. Savon radalta kiidätimme panssarijunamme Kotkan radalle pitämään rataa selvänä, jotta lahtarit eivät saisi erotettua keskisen rintaman eri osia yhteydestä toistensa kanssa.

Virolahdella kävivät vanhat ukotkin hyljepyssyihinsä, ja ei muuta kuin saksalaiset pois paikkakunnalta hinnalla millä tahansa.

Kovasti silloin jouduttiin voimia jännittämään, eikä todellakaan saata sanoin kuvata sitä innostusta mitä jokaisella rintamaosalla näinä päivinä osotettiin. Loppu-

tuloksena olikin se, että vihollinen pakotettiin perääntymään siitakin huolimatta, että se jo oli päässyt tunkeutumaan arveluttavan lähelle rintamamme keskustaa.

Tuntui oikein huojennukselta kun jokaisella rintamapuolella vihollisen ankara hyökkäys oli lyöty takaisin. Mutta mitäpä siitäkään oli apua kun toisilla tovereillamme muilla rintamilla koettelemukset olivat sitäkin kovemmat.

LAHTARIT HYÖKKÄÄVÄT HELSINKIIN.

Saimme tietoomme, että saksalaiset uhkaavat Helsinkiä kovasti. Siellä tekivät saksalaiset moottoripyöräilijäosastot suurta tuhoa. Yhä uusia ja hälyyttävämpiä tietoja saapui Helsingistä. Nyt ne jo kertoivat lahtareitten ja saksalaisten olevan aivan kaupungin laidassa.

Tähän asti oli meissä vielä elänyt riutuva toivo, mutta nyt saatiin varmuus kohtalostamme. Aloimme nyt selvästi nähdä, että tulemme joutumaan tappiolle. Siitä huolimatta päätimme vielä yrittää voitavamme, sillä ajattelimme, että vaikka häviämme, niin siitakin huolimatta voittaa asiamme. Taistelu itsestään toi uutta intoa. Olimme jo nyt niin kaikkeen tottuneet, ettei mikään saatanut joukkoamme niin paljoa masentaa, että siitä taisteluhalu olisi lähtenyt.

Että näin oli asianlaita käy ilmi vihollistemme lausunoistakin. Niinpä kirjotti muuan saksalainen upseeri Suomen työväestön antautumisen jälkeen seuraavaan tapaan kotimaansa sanomalehdistölle: "Missään en vielä ole nähnyt niin päättäväistä ja rohkeata kiväärिताistelua kuin Suomessa. Sille eivät vedä vertoja edes Ranskan rintamalla käydyt pistintaistelutkaan". Siten kuvasi tuo saksalainen upseeri otteluamme, ja eivät kaiketi saksalaiset Suomessa ollessaan lahtarien kanssa otelleet, vaan kaiketi meidän

täytyi siinä toisella puolen olla. — Mainitsen tämän vain siksi kun Suomen lahtarilehdet ja lahtarikirjallisuus jälestäpäin näkyy rehentelevän: "Parikymmentä valkokaarti-laista ampui komppanian punikkeja maahan ja toinen läksi kypälämäkeen..."

Ankarasti taistellessa kului aika eteenpäin. Aina vain supistuivat rintamamme pienemmiksi ja pienemmiksi. Tällöin saapui tieto Helsingistä, jonka mukaan saksalaiset ja lahtarit olivat aivan kaupungin ympärillä joka taholla.

Juuri tällöin saatiin myöskin tietää Viipurista, että Kullervo Manner oli valittu diktaattorivaltuuksilla punaisen kaartin päälliköksi. Tämä tieto otettiin kaikkialla riemulla vastaan, vaikkakin tiedettiin, ettei se toimenpide nyt enää asiaa saattanut auttaa, vaikkakaan se sitä ei pahentaakaan voinut.

Kului taaskin joitakin päiviä hurjasti yhä suurenevaa vihollista vastaan taistellessa. Antrean rintamalla olleikin oli taistelu vimmattua. Paljon oli siellä aseita meidänkin puolellamme, mutta vieläkin enemmän oli niitä lahtareilla ja heidän apureillaan. Niillä oli nyt puolellaan se etuisuus, että he saattoivat meidän murskatuilta rintamiltamme kuljettaa joukkonsa ja asestuksensa meitä vastaan siellä missä vielä seisoiimme vankkoina.

Yötä päivää ulvoivat nyt tykit kummallakin puolen ja kuularuiskut räiskivät, mutta kummaltakaan puolen ei annettu periksi. Tilanne oli aivan samallinen jokaisella rintamalla. Kaikkialla oli taistelu yhtämittaista ja kiivasta. Öisin laukausten vaihto hiukan hiljeni, mutta vain yltyäkseen täyteen raivoon heti päivän sarastaessa.

Nyt olivat lahtarit jo katkaisseet puhelinyhteyden Helsingin kanssa, sillä emme olleet sieltä kuulleet mitään kahdeksaan tuntiin. Yhtäkkiä saapui ylimääräinen juna Kouvolaan. Juna käsitti vain veturin ja kaksi vaunua,

jotka olivat ammutut reikiä täyteen niin että ne muisuttivat seulan pohjaa... Juna saapui Helsingistä ja siinä oli kaiken kaikkiaan vain kaksi miestä, jotka heti tunsimme kun ne astuivat vaunuista. Toinen oli keskisen rintaman talousosaston päällikkö, joka aina kerkisi otta-
maan selkoa ja tietoja eniten uhatuista paikoista; toinen oli hänen apulaisensa.

Antakaamme rintamamme talousosaston päällikön kertoa minkälainen lähtö heille kummallekin oli Helsingistä tullut:

“Menimme Helsinkiin aamulla ja kaikki näytti siellä silloin vielä rauhalliselta. Mutta emme olleet ennättäneet siellä olla tuntia kauemmin kun alkoi kuulua senpäiväinen kuularuiskujen räiske. Olimme vähän sitä mieltä, että eihän Helsingissä niin suurta hätää ollutkaan kuin mitä oli ilmotettu, mutta siinä samassa alkoikin kaduille ilmaantua lahtareita. Niitä kömpi kaduille joka ovesta ja oven reijästä. Missä vain edes jonkinlaan luukku oli, niin kyllä sieltä äijiä tunki ulos ja kaikki järkiään lahtareita. Punaisia ei näkynyt missään vaikka kuinka olisi niitä silmillään etsinyt.

“Katselimme kaikkea tätä ihmetellen ja aloimme tuumia mitenkä koko pesästä päästä pois omalle rintamalle. Päätimme koettaa onneamme ja niin pujahdimme kadulle silloin kun kaikki näytti hiljaiselta. Menimme asemalle, missä vielä oli meidän junamme jäljellä. Sen nähtyämme tulimme uteliaammaksi, sillä ajattelimme, että onhan meillä toki vielä junamme jäljellä, jolla pääsee koko nopeasti näkymättömiin mutkaisella tiellä.

“Emme kuitenkaan kauankaan ennättäneet ympärillemme katsella kun paikalle juoksujalassa saapui muuan punaisten palveluksessa oleva asemamies, joka ilmoitti, että kaupunki on jo suurimmaksi osaksi joutunut lahta-

reille ja että he erotuksetta ampuvat jokaisen, jonka tapaavat työvaatteissa.

“Tuumimme, että eiköhän nyt ole paras aika lähteä ja niin pistäysimme vaunuihin ja annoimme lähtömerkin. Onnellisesti pääsimme Korson pysäkille saakka, mutta kun sieltä lähdettiin matkaa jatkamaan eteenpäin, niin jo alkoi sataa vaunuihin kuulia niin että korvat soivat. Vaunun lattialla suullamme maaten säilytimme nahkamme. — Siinä on kaikki mitä tällä kertaa tiedän Helsingistä.”

Kaikesta päättäen meni Helsinki lahtareille ja saksalaisille puoli ilmaiseksi siitä huolimatta, että kaupungin ulkopuolella tapeltiin äärettömän lujasti.

Lahtareilta vapautui taasen lisää joukkoja ja se piiri, jonka sisällä me olimme, kävi yhä ahtaammaksi. Jotta lukija saisi käsityksen siitä, minkälainen tilamme oli, kerrom tässä esimerkin yhdeltä rintamaosuudelta:

Oli ilta käsissä Savitaipaleen kirkonkylässä, missä toista vuorokautta yhtämittaa olimme ankarasti taistelleet lahtarien ylivoimaa vastaan saamatta koko aikana kuljettua ampumaketjuun miehille muuta kuin palasen leipää kullekin lähettien ja kuulienkantajien matkassa. Meillä oli aivan liiaksi vähän miehiä voidaksemme ketjulla vaihtaa ampujia. Ja kun vihollinen yhtämittaa ampui ja yritti hyökätä, niin ei voinut ketään välillä laskea syömään. Joka mies oli asiassa. Lahtarit olivat nähtävästi opilla millä hyvänsä päättäneet ottaa asemamme, jota toista viikkoa jo olimme sitkeästi ominamme pitäneet. Me olimme kuitenkin ennättäneet järjestää asiamme kylässä kokolailla siedettävälle kannalle. Juoksuhaudat olimme kaivaneet ja laittaneet välttäviksi, joskaan ei varsin hyväksi, sillä emme osanneet niitä kaivaessamme aavistaa, että meidän kimppuumme niin susimaisesti tullaan käymään kuin miltä nyt näytti.

Oli jo aivan pimeä ja me oletimme, että taistelu yötä vasten **hiljalleen** taukoaa. Nyt eivät kuitenkaan vanhat merkit pitäneet paikkaansa, sillä lahtarit yhä vain sisukkaasti yrittivät päästä meitä lähemmäksi. Meidän poikamme eivät kuitenkaan vielä uupuneet, vaan jatkoivat herkeämättä kiivasta ampumista.

Meillä oli jo haavottuneita 5—6 miestä ja kaksi kuolluttakin, mutta se oli vähäisen siihen nähden, että vihollinen paikka paikoin oli ainoastaan 40—50 metrin päässä. Päivällä esimerkiksi olimme nähneet monen lahtariukon kellahtavan yrittäessään tulla aivan meidän nokkamme eteen, sillä vaikkakin me huonoja ampumaan olimme, kuten lahtarit nyt suvaitsevat väittää, niin ainahan sitä sentään mieheen osaa kun sen aivan kiväärin suun eteen saa. Ja tällä kertaa olivat lahtarit todellakin niin tunkeilevia ja tyhmän rohkeita, että tulimme niitten käyttäytymisestä sellaiseen käsitykseen, että niille ensin oli annettu tukevasti viinaa ja vasta sitten komennettu hyökkäämään.

Taistelun kuluessa oli kylä jo ennättänyt vahingoitua melkoisessa määrässä. Yhdessä paikassa, jota me nimitimme Olkkosen huvilaksi, joka oli äärimmäisessä kärkeässä aivan metsän reunassa, oli meidän jo ollut pakko hiukan perääntyä. Mutta vaikka meidän miehemme sen jo puolen yön aikana jättivät, niin eivät lahtarit vielä aamun sarastaessakaan olleet uskaltaneet sinne ryömiä nähtävästikin miinoitusta peläten.

Kovasti olivat meidän miehemme jo väsyneet, eikä ihmekään, sillä olivathan he jo yhtämittaa miltei tykkäänään syömättä ja juomatta puoli toista vuorokautta tapelleet ja herkeämättä ampuneet, mikä jos mikään miehen uuvuttaa.

Kello oli kuusi aamulla kun lahtarit alkoivat raivok-

kaan hyökkäyksen. Ilmeisesti he aikoivat väkivoimalla ottaa meiltä pois meidän hyvät asuinsijamme ja täysinäiset viljapussimme. Hyökkäys alettiin joka puolelta yht'aikaa ja sen alussa muuan lahtariupseeri suurella äänellä huusi joukoilleen suomenkielellä: "Hei Pohjolan pojat, Savon urhot ja Saksan jääkärit! Juoskaa nyt ylös rinnettä aina kirkonmäelle saakka, sillä sen paikan täytyy olla meidän. Eteenpäin, mars!..."

Nyt rupesi, piru viekөөn, rapina käymään!..... Meidänkin puoleltamme muuan nuori poika innostui huutamaan lahtareille vastaan: "Ei päästetä pojat perkeleitä kirkonmäelle! Onhan meillä tässä vielä jumalansanakin puolellamme. Näytetään niille onnettomille, että me olemme punaisia! Hei ruiskumiehet, antakaahan masiinanne popottaa!"...

Ja todellakin nyt alkoi meidän puoleltamme terästä lentää hyökkääjiä vastaan aivan kuin olisi tullut kompania väkeä lisäksi. Innostus kasvoi taistelun kiihtyessä. Paikka paikoin olimme jo niin likellä vihollista, että näytti aivan siltä kuin tappelu muuttuisi käsikähmäksi.

Lahtarit kun olivat hyökkääjiä ja me juoksuhaudoista herkemättä ammuimme, niin he menettivät hirvittävän paljon uhreja. Yhdellä kulmalla hyökkääjät jo antoivat peräksi. Sekös lisäsi innostusta meidän ketjussamme kun lähetti ilmotti, että Partakosken tienristeyksessä hyökkääjät perääntyvät ja meidän miehemme seuraavat jäljessä aivan kintereillä.

Kun lahtarit kuulivat, että heidän hyökäysrintamansa etummainen kärki oli peräytynyt, niin se aikaansai heidän keskuudessaan hämmennystä, mikä pian muuttui peräytymiseksi ja sekamelskaiseksi paoksi. Nyt käyttivät meidän miehemme tilaisuutta hyväkseen. Täyttä päätä sylkivät meidän kuularuiskumme terästä pakenevien jälkeen

vielä senkin jälkeen kun kiväärimiehet olivat lopettaneet ampumisen ja kun vihollisesta ei enään näkynyt muuta kuin ruumiskasoja jäljellä.

Taistelun päätyttyä oli meidän miehillämme ensimmäisenä ruoka mielessä. Muonitusosasto alkoi kiireisesti työhön vaikka jokainen oli äärimmilleen uupunut. Ei kestänyt kauan kun lihasoppa höyrysi ja jokainen oli sen kimpussa aivan kuin ei milloinkaan ennemmin olisi ruokaa nähnyt. Muonituspäällikkö oli antanut määräyksen panna keittoon enemmän lihaa kuin milloinkaan ennemmin, jotta miehet saisivat voimansa takaisin. Lihasta ei tällä kertaa ollut puutetta, koska vielä oli 60 ammuva navetassa odotamassa vuoroaan päästä punaisten ruuaksi.

Vaikka väsymys oli suuri, niin voiton johdosta olivat mielet aika lailla hilpeät ja vakavasta hetkestä huolimatta laskettiin kompasanaista leikkiä minkä ennätettiin.

Näin päättyi tämäkin taistelu vielä punaisten voitolla... Illalla kuitenkin alkoi taistelu samalla paikalla uudelleen, vaikkakin hiljaisempana kuin mitä se oli edellisten päivien aikana ollut. Lujempaa ottelua kuitenkin odoteltiin ja siksi varustauduttiinkin ankarampia rynnistyksiä varten.

Näin olivat asiat kaikilla rintamillamme. Vaikka arveltiinkin, että kyllä kai saksalaiset meidät lopulta tulevat voittamaan ylivoimallaan, niin siitä huolimatta tehtiin viimeiseen asti vastarintaa. Aivan varmoja lopullisesta häviöstämme emme tällöin kuitenkaan vielä olleet, sillä vaikkakin olimme jo ennättäneet menettää monta hyvää ja tärkeätä paikkaa, niin sittenkin olimme vielä joissakin paikoissa määräävässäkin asemassa. Ja sitäpaitsi arveltiin, että ainahan on mahdollisuutta siihenkin, että sota-omni meille kiertyy suosiolliseksi. Tätä mekin osaltamme

toivoimme, jotta edes vähäisenkin välillä saisimme hengähtää.

*TILANNE ANTREAN RINTAMALLA KÄY
KRIITILLISEKSI.*

Mutta eipä se onni meille vain näyttänyt suopeammaksi käyvän. Päinvastoin kävi tilanteemme yhä vain hankalammaksi ja taistelu yhä enemmän voimia kysyväksi. Kun näin joka puolelta olimme ahdistettuina, ei siinä lopultakaan muu auttanut kuin turvata vain itseensä ja omiin neuvoihinsa.

Asema oli tällä välin kerinnyt Antrean rintamalla käydä kireäksi ja kriitilliseksi. Lahtareilla riitti nyt voimia loppumattomiin, sillä olihan heille lähetetty 42,000 baijerilaista avuksi Suomen kapitalistien etuja puolustamaan. Saksalaisia sotilaita riitti nyt joka kolkkaan, emmekä mekään näistä valkoisen Suomen suojelusenkeleistä suinkaan osattomaksi jääneet. Ei siis ollut ihme jos rintamamme puolustus kävi ylivoimaiseksi tehtäväksi sen ollessa yhtämittaisen hyökkäyksen esineenä.

Kuitenkaan ei rintamamme kokonaisuudessaan murtunut, vaan siitä lohkesi pala kerrallaan aina sitkeän taistelun jälkeen. Miesluvultaan ja asestukseltaan voimakkaamman vihollisen tieltä ei auttanut muu kuin askel askeleelta väistyminen. Kokonaisuudessaan antautuminen ilman taistelua porvareitten teurastettavaksi ei kuitenkaan tullut kysymykseenkään, vaikkakin yhä enemmän ja enemmän oli peräksi annettava.

Saimme taasen keskisellä rintamalla jonkun aikaa olla hiukan helpommalla, kun lahtarit eivät suuremmassa määrässä hyökkäilleet, vaikkakin yhtämittaista tulta pitivät yllä.

Nyt lähetettiin Viipurista keskiselle rintamalle avunpyynti. Meillä ei kylläkään entuudesta ollut yhtään liikoja miehiä, mutta koska rataa Viipurin ja Terijoen välillä kovasti uhattiin katkaista, niin koottiin joukostamme noin 400 miestä ja lähetettiin viipurilaisten avuksi.

Tämä joukko ei kuitenkaan ennättänyt päästä Viipuriin saakka ennenkuin meille ilmoitettiin, että rata oli katkaistu Valkeasaarella ja että saksalaiset ja lahtarit siellä kovasti kävivät päälle.

Vähän sen jälkeen saapui Kullervo Mannerin käskystä ylimääräisellä junalla kansanvaltuuskunnan lähetti keskisen rintaman kanssa neuvottelemaan yleisen tilanteen johdosta. Tämän neuvottelun tarkoituksena oli sopia yhteisesti suunnasta, mikä taistelussa on asioitten nykyisellään ollessa otettava. Samalla selvitettiin meille myöskin minkälainen tilanne vallitsee Viipurissa, kuinka kauaksi aikaa siellä tykeille ja kivääreille ampumatarpeet riittävät, jos onnistumme siellä puoliamme pitämään ja viitailtiin siihen mitä on odotettavissa kun ampumatarpeet kuitenkin loppuvat yhteyden ollessa katkaistuna Viipurin ja Pietarin välillä. Myöskin saimme samalla kertaa tietää, että Inon patterit jo miltei kokonaan olivat joutuneet saksalaisten käsiin.

Kun kaikki nämä tosiasiat saatiin selville ja kun asiaa vakavasti harkittiin, päätettiin K. Mannerin edustajan ehdotuksesta lähteä koko keskistä rintamaa kuljettamaan Viipuria kohden, missä kaikkien punaisten joukkojen oli määrä yhtyä ja lähteä avaamaan tietä Pietariin yhteisin voimin. Tämän yrityksen tarkoituksena oli saada joukkomme kuljetettua Venäjän puolelle suojaan varmastakin kuolemasta.

Suunnitelmaamme aloimme toteuttaa hiljalleen. Häätäminen ei saattanut tulla kysymykseen, sillä silloin

lahtarit olisivat arvanneet aikeemme ja järjestäneet meille ylenmääräisiä vaikeuksia. Neljän tai viiden päivän kuluessa oli määrä koko keskisen rintaman, joka käsitti vielä silloin noin 8,000 miestä, olla valmiina painaltamaan Viipuria kohden, missä kaikkiaan 15,000 miestä olisi yhtynyt. Kun siihen vielä tuli lappeenrantalaisten liittyä lisäksi, olisi joukkomme noussut 30,000 @ 40,000:een mieheen, ja sillä voimalla arvelimme kykenevämmme aukaisemaan itsellemme tien Pietariin.

Tiesimme kylläkin, että taistelu tulisi olemaan ankara, jos läpi onnistuisimmekin pääsemään ja että se tulisi ehdottomasti vaatimaan uhriensa. Laskimme kuitenkin, että ainakin 20,000 miestä ehjänä ja terveenä tämän toimenpiteen kautta tulisi pääsemään Venäjälle, mikä itsessään jo olisi ollut kokolailla tyydyttävä saavutus tällaisessa tilanteessa.

Tämän yhteisen suunnitelmamme mukaan aloimme jo lastata ammuksia rautatievaunuihin siltä varalta, että niitä tarvittaissa matkalla voitaisiin käyttää. Samalla vetäydyttiin taaksepäin useammalla rintamaosuudella, jotta lähtökäskyn saadessamme olisimme valmiita peräytyksen nopeasti toimeenpanemaan.

VIIPURI JOUTUU AHDINKOON.

Laskelmat eivät kuitenkaan aina pidä paikkaansa. Sen tulimme taasen kokemaan suunnitelmaamme toimeenpannessa. Saimme näet hetken aikaa edellämämainitun neuvottelun jälkeen tietää, että asema Viipurissa oli käynyt arveluttavan uhkaavaksi. Saamassamme raportissa ilmoitettiin, että rintamamme oli siellä täytynt peräännyä ja että ilmalaiivat olivat liitelemässä ja etsimässä syötävää. Lopuksi ilmoitettiin, että apua tarvitaan kipeästi.

Nyt tuli meille kysymys mistä ottaa miehiä Viipuriin lähetettäväiksi. Olihan meillä kylläkin miehiä käytettävänä, mutta kaikki olivat tarkoin rintamalla ja nekin jokainen jo entuudestaan liiaksi raskailla tehtävillä kuormitettu. Tällä hetkellä emme parhaalla tahdollammekaan voineet auttaa. Sen sijaan olivat lappeenrantalaiset lähettäneet 250 miestä junalla Viipuriin ja tällä lisävoimalla oli vihollisen hyökkäys saatu toistaiseksi torjuttua.

Rintamallamme pakotimme mekin tällä välin ankaralla ampumisella vihollisen vähäksi aikaa vaikenemaan. Sellaista ampumista emme kuitenkaan mitenkään pitempään jaksaneet jatkaa. Vihollinen alkoi taas tunkea päälle entistä sisukkaammin kovan tulen ollessa kohdistettuna meitä vastaan joka puolelta. Nyt ei hyökätty meitä vastaan päättäväisesti ainoastaan Viipurissa, vaan sama leikki oli käynnissä yht'aikaa kaikilla rintamillamme. — Nyt oli ankara jyräkkä käynnissä keskiselläkin rintamaosalla.

Loviisasta oli taas tulossa erikoinen saksalainen komennuskunta, joka kovasti uhkasi Kymnlaakson linnoituksia. Sinne oli taas koottava miehiä vastaan. Ankarilla ponnistuksilla saatiin tämäkin hyökkäys sentään torjuttua.

Miehiä Loviisaan päin lähettäessämme olimme kuitenkin joutuneet rivejämme siellä täällä niin suuressa määrin harventamaan, että rintamaamme ilmaantui heikkoja kohtia. Tästä oli likeisimpänä seurauksena se, että Savitaipaleella oleva tuhatkunta miestä käsittävä armeijaosastomme joutui saarroksiin joka puolelta. Kaiken lisäksi oli tälle joukolle mahdoton lähettää apua, sillä paikka oli 42 kilometriä sivussa rautatiestä, minne silloisissa olosuhteissa huonolla kelillä metsäteitä myöten oli suotta yrittääkään.

Jo kaksi päivää aikaisemmin olimme saaneet Savitaipaleelta tietoja, joitten mukaan sinne olisi tullut apua lähettää, mutta kun miehiä ei ollut, niin mistä niitä lähetti. Sen jälkeen emme olleet kuulleet sieltä mitään, sillä puhelinjohdot oli katkaistu ja lähetit, joita sinne yritimme lähettää, olivat pakotetut usean yrityksen jälkeen palaamaan takaisin. Sen verran olivat nämä kuitenkin saaneet tietää, että lahtarit olivat joka puolelta ympäröineet Savitaipaleella olevan joukkomme ja että niitten tuli oli joka puolella kiivasta.

Ankaran taistelun jälkeen onnistui piiritettyjen kuitenkin raivata tiensä läpi piirittävien lahtarijoukkojen kolme ja puoli vuorokautta oltuaan täydelleen eristettyinä punaisten päävoimista.

Tämä Savitaipaleella käyty taistelu oli yksi kestämistämme kiivaimmista otteluista ja siksi annankin seuraavassa erään matkassa olleen punakaartilaisen kertoa yksityiskohtaisesti sen kulusta. Taistelun jälkeen hän kuvasi sitä seuraavaan tapaan:

SAVITAIPALEEN TAISTELU.

Yö ennen taistelua oli lämmin ja hiljainen ja kaikkialla uhkui luonnossa kevättä. Monta aikaa kestänyt yhtämittainen ampuminen oli äkkiä tauonnut niin tyyten, että vain silloin tällöin kuului joku hajalaukaus yön hiljaisuudesta. Tuumailimme vahtiketjulla ollessamme yhtä ja toista tämän harvinaisen rauhallisuuden johdosta. Kaikkien ajatukset johtivat samaan suuntaan, nim. että hiljaisuus on suurin juuri myrskyn edellä.

Aamupuolella yötä ilmotti muuan tähystysketjun etäsimmissä kärjessä oleva vahtisotilas kuulleen kaukaa vihollisen puolelta outoa liikettä. Hänen selostuksensa

mukaan muistuttivat hänen korviinsa kulkeutuneet äänet puitten kaatamista. Teimme tästä sen johtopäätöksen, että lahtarit yön aikana aukaisivat metsässä linjaa voidakseen päivän tullen tykkitultaan tehokkaammin ohjailta.

Edellä esitetyn raportin jälkeen kului taasen joku aika täydellisen hiljaisuuden vallitessa. Ennätin vahtipaikallani ollessani parahiksi vaipua mietteisiin, jotka askartelivat kierien yhteiskunnallisten kysymyksiä kimpussa, joitten selvittämiseksi itsekin olin kivääriin tarttunut. Tällöin minäkin äkkiä aloin kuulla kuinka kirves vihollisen puolelta kumahteli puun kylkeen jonkun matkan päässä. Lyhytten väliaikojen kuluttua kuului rysähdyksiä, jotka selvästi johtuivat puitten kaatumisesta ja niitten jälkeen alkoi taasen säännöllinen kirveen isku kaikkua.

Koska sieltä käsin missä metsää kaadettiin ei kuulunut laukauksia, niin ammuin sinne päin huvikseni. Sieltä mies vastasi laukauksella. Ammuin uudelleen kerran, saaden yhtä kuivan vastauksen. Kun vielä kolmannen kerran ammuin sain vastaukseksi kolme laukausta yhtä perää. En viitsinyt miehiä enempää härnätä, vaan aloin itsekseen taasen mättäällä istuen mietiskellä.

Heti laukauksien vaihdon jälkeen alkoivat kirveen iskut uudelleen kuulua. Hetken kuluttua liittyi niihin uusia ääniä, jotka muistuttivat raskaitten kärryjen kiskomista huonoa tietä myöten. Ei enää ollut epäilemistäkään siitä, etteikö päivän sarastaessa alkaisi taistelu entistä kuumempana, sillä ilmeisesti lahtarit raahasivat uusia tykkejä meitä vastaan ja asettelivat niitä parhailaan paikoilleen.

Rintamajärjestäjä saapui tällöin toista kertaa kierokselle. Valittelin hänelle yksinäisyyttäni ja samalla raportteerasin kuulemastani kolinasta. Järjestäjä oli kuul-

lut samat äänet ja oli kanssani yhtä mieltä siitä, että päivän koittaessa alamme saada niskaamme uutta ryöpytystä... Vaihdoin joitakin sanoja, järjestäjä tähysteli sinne, mistä kolina oli kuulunut ja poistui sitten yön hämärään hiljaa itsekseen mutisten.

Taaskin vallitsi täydellinen hiljaisuus. Istuin uudelleen löytämälleni kuivalle mättäälle ja aloin muistella niitä kovia päiviä, joita olin kokenut taistelun aikana. Muistelin veljeäni, joka oli jo kaatunut Savon rintamalla ja isääni, joka oli joutunut Kymintehtaan sairaalaan saatuaan rintamalla kuulun käsivartensa läpi... Mietteitäni ei häirinnyt mikään muu kuin keväisen veden lirinä jyrkännettä alas valuessaan.

Äkkiä kuuluu nopeata liikettä. Erotan hevosen kavioiden kapsetta ja kohta saapuu paikalle täyttä neliä rintamajärjestäjän apulainen. Matkassa seuraa miehiä ja kohta on paikalle järjestetty kaksinkertainen vahtiketju mahdollisten yllätyksien varalta.

Viereeni tuli uusi kiväärimies, joka minulle oli tuttu vanhastaan. Rinnatusten olimme monessa taistelussa aikaisemmin otelleet ja niistä riitti meille yön hiljaisuudessa vahtiessamme vihollistemme liikkeitä juttua kylliksi. Kummin mielessä oli jonkinlainen varmuus siitä, että tulossa oli nytkin ankara ottelu, mutta olimme ennättäneet siinä määrin kuitenkin asemiamme vahvistaa, että emme lainkaan osanneet vihollisemme hyökkäyksen johdosta huolissamme olla. Toverini kanssa pohdin asiaa perin pohjin ja olimme yksimielisiä siitä, että vaikkakin lahtarit suoranaista hyökkäystä yrittäisivät, niin ennenkuin ne meidän kolminkertaisen piikkilankavarustuksemme läpi pääsevät, on meikäläisillä kylliksi aikaa niitä välillä suolata. Ja vaikka lahtarit ulomman piikkilanka-aitauksen läpi pääsisivätkin, niin jäljellä olisi kuitenkin vielä kaksi

langoitusta, joihin kumpaankin ulottuisi meidän käsipommiemme vaikutus.

Päällystömme ei kuitenkaan näyttänyt yliarvioivan varustustemme vahvuutta, sillä kautta koko tämän rintamaosuuden asetettiin kaksinkertainen vartijasto ja rintamajärjestäjät häärivät ympärillä tämän tuosta. Koko yön valvoivat kaikki päällystään kuuluvat henkilöt, kaikkialla vahvistettiin varustuksia ja järjestettiin pahinta vastaan ottamaan. Suuret tykit kiskottiin entisiltä asemiltaan taaksepäin ja asetettiin hiukan syrjään ja pienet tykit tuotiin etualalle ja niitten suut osotettiin edessämme olevan pappilarakennuksen yli, mistä käsin hyökkäyksen varmuudella oletettiin olevan tulossa.

Kello osotti puolta neljää aamusella kun siihen vilkasin ja ajattelin samalla mielihyvällä, että pääsen puolen tunnin kuluttua päättyvän vahtivuoroni jälkeen lepäämään ja kuivia sukkia jalkaani muuttamaan. Tuo lepääminen jäi kuitenkin vain hurskaaksi toiveeksi, sillä tuossa tuokiassa alkoi vihollinen liikehtiä niin, että kaikki sen saattoivat kuulla. Sieltä täältä lähetettiin meidän puoleltamme joitakin kiväärin kuulia ääntä kohden. Kului joitakin minuuotteja vielä ja olin juuri mennä ilmottamaan päällikölle uusista näkemistäni, kun vihollisen puolelta pamahti tykin laukaus ja raskas kuula viillätti vonkuen päittemme ylitse. Heti sen jälkeen kuului toinen ankara laukaus, sitä seurasi kolmas, neljäs ja kohta täytti ilman yhtämittäinen tykin kuulien vongunta.

Nopeasti olivat meidän miehemme jättäneet yö-sijansa ja kukin juoksujalassa rientänyt paikalleen juoksuhautoihin. Meidänkin tykkimme pantiin laulamaan ja niitten ääntä säestämään asetettiin kuularuiskut ja kiväärit. Kuularuiskut syytivät lyijyä meitä vastaan vihollisenkin puolelta, vaikkakaan hämärän takia kummallakaan

puolen ei varmuudella tiedetty vastustajien asemia. Taistelu oli muutamassa minuutissa kehittynyt yleiseksi kautta koko rintamaosuutemme, eikä kenelläkään enää ollut asiaa poistua paikaltaan.

Lahtarit olivat nyt ilmeisesti saaneet Tampereen rintamalta raahattua tykkejä ja kuularuiskuja entisten lisäksi tälle rintamalle, sillä vihollisen tuli tuntui huomattavasti voimakkaammalta kuin mitä se edellisten päivien aikana oli ollut. Mitä enemmän päivä alkoi valjeta sitä kiihkeämmäksi kävi tykkituli. Meidän neljä tykkiämme eivät likimainkaan ennättäneet vastata.

Jokainen mies meidän puolellamme oli ketjussa, ottamatta lukuun lähettejä, sairaalamiehiä ja rintamajärjestäjiä, joilla kullakin oli omat tehtävänsä suoritettavana taistelun kuluessa.

Jos edellisen yön hiljaisuudessa oli pahaa aavistettu, niin kyllä se nyt toteutui täydellisesti. Aamupäivä oli jo kulunut kummankin puolen ampuessa minkä ennätti ja yhä vain kiihtyi tuli vihollisen puolella. Kaikesta päätäten oli tällä kertaa kysymys siitä kuka meidän asemamme saa pitää siitäkkin huolimatta että me etukäteen olimme parhaan kykymme mukaan varustautuneet. Kaiken varalta ilmotti rintamapäällikkömme Kouvolaan taistelun alkamisesta ja samalla pyysi pitämään apujoukkoja valmiina.

Tällä välin kiihtyi ampuminen vihollisen puolella helvetilliseksi ja sen suojassa lahtarit tekivät vimmatun hyökkäyksen meidän asemiamme vastaan. Ne eivät kuitenkaan voineet tulla liiksi likelle, sillä meidänkin puolellamme koetettiin ylläpitää kokolailla kiivasta tulta. Lahtarien oli pakko peräytyä asemilleen takaisin. Heti sen jälkeen he kuitenkin tekivät kaksi perättäistä hyökkäystä meitä vastaan, vaikkakin samoilla tuloksilla. Oli jo ilta

käsissä, mutta ampuminen oli yhä vain yhtä hurjassa käynnissä.

Koska yön tullenkaan vihollisen ampuminen ei tauonnut, lähetti rintamapäällikkö kaiken varalta kaksi lähettiä, toisen ratsain ja toisen polkupyörällä suusanallisesti Kouvolaan keskusjohdolle taistelusta kertomaan. Asemamme ei tällöin vielä sananmukaisesti näyttänyt olevan vaarallinen, mutta miksi tilanne tällaisten olosuhteitten aikana tulisi kääntymään oli vaikeata arvata etukäteen ja siksi oli välttämätöntä, että esikunnalla oli kaikesta tarkka tieto.

Lähetit lähtivät kiireisesti matkalle, mutta hetken kuluttua kumpikin palasi takaisin ilmoittaen, että lahtarit joka puolelta olivat meidät saartaneet. Meillä ei ollut muuta peräytymistietä jäljellä kuin lakea järven jää, minkä kautta olisi saattanut yrittää päästä ulos satimesta ja senkin kautta pois puikahtaminen olisi ollut tykkänään sattuman oikun kanssa leikittelemistä. Tämän vuoksi päällikkö jyrkästi kielsi ketään jälle menemästä.

Päällikkö kiirehti puhelimelle ja soitti Taavetin asemalle. Kun sieltä ei saatu minkäänlaista vastausta, niin oletimme, että lahtarit olivat katkaisseet puhelinlinjan. Olimme siis täydelleen joutuneet eristetyiksi pääjoukoistamme, yö oli käsissä ja lahtarit jatkoivat hetkeksikään lopettamatta kiivasta ampumistaan ja uhkasivat joka hetki hyökkäyksellä.

Tähän mennessä ei meitä oltu vielä ammuttu Taavetin aseman puolelta, mutta ei kestänyt kauaa ennenkuin lahtarien kuulat sieltäkin käsin alkoivat asemillemme sataa. Tilanteemme oli näinollen muuttunut melkolailta arveluttavaksi. Päivä oli kaiken lisäksi koittamassa, joten lahtareitten hyökkäyksistä saimme olla varmoja. Arvelumme eivät pettäneetkään, sillä lahtarit kävivät päälle

aivan silmittömästi; toisinaan oli oikein vaikeata käsittää mitenkä he tukkivat esille aivan varmaan kuoleman paikkaan.

Juuri näihin aikoihin pääsi muuan salainen lähetti tunkeutumaan lahtareitten joukkojen läpi meidän rintamallemme. Hän tiesi kertoa, että lahtarit vakavasti olivat päättäneet vallata itselleen kirkonkylän, että niillä oli käytettävänään melkoinen määrä Tampereen rintamalta tuotuja tykkejä ja että niillä kaiken lisäksi oli tarpeen varalta käytettävänään tuhannen miestä vakinaisten, nyt hyökkäämässä olevien joukkojen lisäksi. Vielä oli lähetti saanut urkittua tietoonsa, että hyökkäystä oli johtamassa muuan saksalainen kapteeni. Saksalaisia sotilaita ei hänen puheittensa mukaan pitänyt olla paljoakaan matkassa muualla paitsi tykkien luona, joitten päälliköt kaikki olivat saksalaisia.

Jo ennestäänkin kehnonlaisen asemamme tuntiesamme eivät nämä saamamme tiedot olleet juuri ilahduttavia. Aikaa ei kuitenkaan ollut tuhlata, vaan kiireisesti oli ryhdyttävä tarpeen vaatimiin toimenpiteisiin. Päällikkö ennätti juuri lähettää toisen erittäin taitavan salaisen lähetin vihollisen rintaman läpi hankkimaan lisää tietoja, kun äsken rikki ollut telefooni odottamatta alkoi soida. Siinä puhelinneiti Lappeenrannasta ilmotti, että linja Kouvolaan oli selvä ja että sen lahtarit äsken olivat päässeet Lemmälän välillä hetkeksi aikaa särkemään.

Koska liiankin hyvin tunsimme asemamme, ei päällikkömme liiaksi paljoa luottanut puhelinyhteyteen, sillä se miltei varmasti oli nyt lahtarien kontroleeraama mikäli meidän yhteytemme esikunnan kanssa oli kysymyksessä. Päällikkö kuitenkin päätti yrittää käyttää sitä apunaan ja lähetti esikunnalle Kouvolaan seuraavan sanoman:

“Lähetäkää meille leipäkortteja taikka kuponkeja

1,000 kpl., kumpaa vain sattuu käsillä olemaan, kolme sikaa, pari porsasta ja paljon papuja. Täällä ajkotaan asettaa elintarvekomitea järjestämään kiireisesti ruokapuolta sillä sekin puoli asiasta on asianmukaisesti hoidettava. Tavaroita tuomaan voitte lähettää vain 7, 8 tai 9 miestä. Tulemme niillä toimeen, sillä onhan tiekin kova ja kunnossa. — H. K.”

Kouvolassa oli puhelimeen joutunut mies tällaisen sanoman saatuaan ihmeissään. Siitä huolimatta hän otti sen vastaan ja lähetti suoraa päätä sotavirastolle. Täällä oltiin heti selvillä siitä mitä sanoma tarkoitti. Tavalliseen puheeseen sovitettuna kuului avunpyyntö seuraavasti: Savitaipaleelle tarvitaan apua 3 tykkiä, 2 kuularuiskua ja noin 750—800 (789) miestä, sekä paljon ampumatarpeita.

Mutta mistä ottaa tuollainen apujoukko kun jokaisella rintamaosuudella oli täysi työ pitää puoliaan päälle käyviä lahtarilaumoja vastaan. Esikunnalla ei ollut muuta neuvoa kuin antaa Savitaipaleella oleville joukoille peräntymiskäskey. Vastaukseksi lähettämäänsä sanomaan sai rintamapäällikkömme seuraavan tiedon:

“Leipäkortteja meillä on kylläkin kylliksi, mutta kun meillä ei ole teille antaa sikoja, vielä vähemmin porsaita, niin emme niitäkään lähetä. Ja vaikka nämäkin voisimme vielä lähettää, kun emme kuitenkaan saa seitsemää kunnollista saattajaa, joihin esikunta voisi luottaa täydellisesti elintarveasioita järjestettäessä, niin ehdotamme teille pikaista luopumista näistä asioista. Tarkempia määryksiä saatte Taavetista kun sitä lähestytte. — V. Hasu.”

Savitaipaleen rintamapäällikölle oli tämä sanoma kokolailla musertava isku, sillä nyt oli selvää, että apua ei missään tapauksessa ollut odotettavissa ja että olipa

edessä mitä tahansa, niin siitä oli omin voimin selviytyttävä.

Alkoi taasen olla ilta käsissä ja jokainen toivoi yön tullen ampumisen edes hiukankaan käyvän heikommaksi. Meillä oli jo haavottuneitakin kymmenkunta, joten sairaanhoitajilla oli työtä ja kaksi meikäläisistä oli ennätännyt saada surmansakin. Vallihautamme olivat kyllä kokolailla hyvät, mutta siitäkään huolimatta eivät ne voineet täydellistä suojaa antaa kaikkialla räjähteleviä shrapnelleja vastaan.

Pappilan vankka kivinavetta, joka vielä kaikeksi onneksi oli alankopaikalla, muutettiin sairaalaksi ja siellä myöskin järjesteltiin, neuvoteltiin ja päätettiin rintamasioista.

Alkoi jo olla pilkkaisen pimeä, mutta ampuminen ei vain tauonnut eikä hitustakaan heikentynyt. Taloja paloi siellä täällä suurissa roihuissa valaisten kaameasti seutua, shrapnellit vinkuivat ilmassa lakkaamatta ja räjähtelivät lennättäen metallinsiruja joka paikkaan, järeämmät kranatit vonkuivat säestykseksi ja räjähtäessään tonkivat maahan syviä kuoppia ja kaiken aikaa rätisivät kuularuiskut ja kiväärit, aikaansaaden huumaavan helvetillisen elämän. Hevosia oli siellä täällä pitkällään mikä haavotettuna, mikä kuolleena. Missään ei ennätetty mitään hoitoa antamaan ja muusta huolehtimaan kuin vallihaudoista, joihin kaikkien huomio oli kiinnitetty, ja tunnollisesti siellä kiväärimiehet tehtävänsä täyttivätkin.

Taistelu oli kaiken aikaa erittäin kiivasta. Tämän tuosta oli kuularuiskuja muutettava paikasta toiseen aina sinne missä lahtarit alkoivat käydä liiaksi tunkeilevaisiksi. Meiltä olivat vihollisemme saaneet yhden tykin vaikenemaan ja se tuotti meille melkoista hankaluutta suurta yli-voimaa vastaan tapellessamme.

Pimeän tullen oli meidän taitavin tiedustelijamme lähtenyt hurjanrohkealle retkelleen läpi vihollisten joukkojen meidän Kouvolan esikunnallemme suusanallista tietoa viemään. Puhelinlaitos oli uudelleen mykkänä, sillä lahtarit olivat katkaisseet langat poikki ja ulkoapäin emme saaneet mitään tietoja, mutta sen sijaan kuulia, pommeja ja shrapnelleja tuli aivan satamalla.

Sitkeästi tapellen olimme tällä tavalla päässeet jo kolmannen vuorokauden iltaan. Tilanne muuttui meille kaikista ponnistuksistamme huolimatta entistäkin hankalammaksi ja haavottuneitten lukumäärä alkoi kasvaa nopeasti, samaten myöskin kuolleitten.

Kun mistään ei näyttänyt apua kuuluvan, niin meidän oli pakko ruveta ajattelemaan laskujemme loppusuoritusta vihollisemme kanssa. Laskimme tarkoin ampumavarastomme ja niitä oli enään jäljellä vain kahden vuorokauden varalle. Jos sittenkään ei vielä apua tulisi, niin mitä sitten tulisi eteen, oli jokaisella mielessä.

Kello oli 10 illalla. Rintamajärjestäjät tarkastivat asemia joka puolelta ja tilanteen johdosta pantiin lähetti tiedustelemaan miesten mielipidettä. Useimmat olivat sitä mieltä, että parasta asiointen nykyisellään ollessa on perääntyä, vaikka oli joukossa sellaisiakin, jotka tuumivat, että hätää ei ole vielä laisinkaan kun vain kukin kohdaltaan antaa kiväärien parskuttaa. Enemmistön harkinnan mukaan kuitenkin päätettiin, että ellei tilanne aamuun mennessä muutu, niin sen jälkeen sopivan tilaisuuden tullen vetäydytään taaksepäin.

Tähän mennessä oli taistelu yhä edelleenkin vain ollut kiihtymään päin. Yht'äkkiä kello 1 yöllä sitten lahtarit lopettivat ampumisen ja kaikki kävi niin hiljaiseksi, että yön rauhaa eivät häirinneet muut kuin palavista rakennuksista kohoavat tulikielekkeet. Lahtarit olivat näet

käyttäneet viljalti tulipommeja, jotka sytyttivät kaikki maalitauluiksi joutuneet rakennukset tuleen.

Hetken hiljaisuuden jälkeen tuli yksi mies lahtarien puolelta näkyviin. Hän asteli suoraa päätä kohden meidän ketjuamme ja huusi: "Älkää ampuko, minä olen rauhanneuvottelija". Mielellämmekin lopetimme hetkeksi ampumisen tykkänään, ampumakätjulla olijoille tuotiin häthätää vähän leipää ja aikaisemmin keitettyä lihaa ja kaikki muutkin kiireessä rempalleen joutuneet asiat järjestettiin tuota pikaa rauhanneuvotteluitten tuloksia odoteltaessa.

Päällikkömme otti vastaan vihollisen edustajan, joka pysyi välirauhan solmiamista seuraavaan aamuun kello 8:aan asti, koska "väsymys kummallakin puolen on kova", kuten lahtarilähetti koetti tulkuttaa. Yllämainittuun kellonlyömään mennessä ei kummaltakaan puolen ollut määrä ampua laukaustakaan.

Nyt alkoivat päälliköt kaikki yksissä tuumin harkita aselevon solmiamisen pulmaa ja rintamajärjestäjille, jotka parhaillaan olivat ketjua tarkastamassa, lähetettiin sana saapua päätöstä tekemään. Nämä kutsua noudattaen läksivätkin päällystön luokse kohden kivistä navettarakennusta. Mutta juuri kun he olivat nousemassa erään pienen töyrään harjalle, näkivät he kaukaa, noin kolmen kilometrin matkan päässä jäältä outoja tulien välähdyksiä. He jäivät kumpikin tarkoin seuraamaan näitä tulia ja silloin heille selvisi kaikessa alastomuudessaan miksi lahtarit niin halukkaita olivat välirauhaa solmiamaan. Jäällä tuli näet hevosilla ajaen suuria lahtarijoukkoja, jotka tullessaan antoivat meidän vastassamme oleville lahtareille merkkejä saapumisestaan. Totta oli siis meidän vakoilijamme puhe, kun hän kertoi lahtareilla olevan varaväkeä tätä rintama-

osuutta varten tuhannen miestä, sillä jäällä näkyi ainakin tuhannen miestä jo nyt olevan tulossa.

Kiireisesti menivät rintamajärjestäjät havainnostaan ilmottamaan päällystölle, joka juuri käsitteli ehdotusta välirauhan solmimisesta. Päälliköt olivat jo miltei päättäneet hylätä aselevon ja odottivat vain rintamajärjestäjien lausuntoa. Kun nämä sitten ilmottivat viimeisen havaintonsa, niin asia oli päätetty. Jyrkästi kieltäydyttiin min-käänlaista aselepoa tekemästä ja lähetti sai palata niine hyvineen takaisin. Saatuaan vakuutuksen, että häntä ei ammuta, lähetti poistui, ja niin pian kun hän oli kadonnut lahtareitten varustuksien taakse annettiin meidän miehille määräys panna niin kova tuli päälle kuin mahdollista. Samalla otettiin jokaisesta komppaniasta kymmenen miestä avaamaan tietä Taavettiin päin, sillä olimme päättäneet että elävinä emme lahtareitten kynsiin antaudu, vaan että hinnalla millä tahansa koetamme murtautua lahtareitten ketjun läpi ja sillä aikaa kuin takimmaisat ylläpitävät kovaa tulta peräytyvät etummaisat siksi kunnes kaikki rauhassa voivat yhdessä vetäytyä takaisin.

Nopeasti pantiin lähetit liikkeelle ja pian oli 150 miestä koolla valmiina hyökkäykseen, jonka tarkoituksena oli avata kaikille tie läpi lahtareitten piiritysketjun. Kaikki hyökkääjät olivat vapaaehtoisia ja tarjokkaita oli enemmän kuin mitä kerralla uskallettiin ottaa pois ampumalinjalta.

Kun kaikki oli valmiina antoi rintamapäällikkö määräyksen vieläkin lisätä tulta ja kyllä ne kiväärit, kuularuiskut ja tykit silloin soittivatkin eri musiikkia. Lahtarit vastasivat samalla mitalla ja äkkiä lieskahti uusia taloja täydessä roihussa palamaan.

Yksi läheteistämme sai surmansa hevosen selässä juuri kun hän oli tuomassa tietoa siitä, että lahtarit vetäy-

tyvät taaksepäin meidän joukkomme raivoisan hyökkäyksen tieltä.

Toista tuntia oli jo käyty mitä raivokkainta taistelua. Sen veroista en vielä milloinkaan ennemmin ollut nähnyt, ja vieläkään ei tie Taavettiin ollut auki, jotta perääntymiskäskyä olisi voitu antaa etummaiselle rintamalle. Yhä oli siis koetettava koventaa tulta ja sen seurauksena näkyi uusia roihuja nousevan edessä olevasta rakennusryhmästä. Uskonnollisten helvettiäkään tuskin voi kuvata niin kauheaksi kuin tämä öinen taistelu oli. . .

Vihdoin tuli sana hyökkäystä johtaneilta rintamajärjestäjiltä, että tie on auki ja lahtareitten ketju murrettu. Tämän tiedon innostamina lisättiin aivan kuin itseltään tulta ja päällikkö antoi etummaiselle rintamalle määräyksen peräytyä kiireellisesti.

Jos mikään on vaikeata, niin tämä oli sitä, sillä oli noustava pois verraten hyvin suojaavasta juoksuhaudasta avoimelle kentälle, minne vihollinen ampui kivääreillä, kuularuiskuilla ja kranaateilla minkä ennätti. Ei siis ollut ihmekään jos päällikön täytyi useampaan kertaan toistaa määräyksensä ennenkuin kaikki sitä parhaalla tahdollaankaan saattoivat totella. Kun muutakaan ei kuitenkaan ollut edessä, niin sekin oli tehtävä.

Nyt olivat kaikki jo peräytyneet rintamamme takimaiseen laitaan, mutta vaikeudet eivät sillä olleet voitettuna, sillä jäljellä oli kaikkein pahin paikka. Oli näet noustava ylös mäkeä paikassa, joka oli aivan lahtareitten ampumalinjassa. Pidimme kuitenkin edelleenkin niin kovaa tulta yllä, että lahtarit kaikesta päättäen eivät tienneet mitään meidän perääntymisestämme, vaikka olimme jo miltei tykkänään rintamamme jättäneet. Shrapnellit vonkuivat yhtenäen ja ympärillämme oli mitä kamalin

näky, sillä alueellamme oli kymmenittäin hevosten ja ihmisten silvottuja ruumiita ja verta joka askeleella.

Edellisiin taisteluihimme verraten olimme joutuneet uhraamaan melkoisen paljon, sillä seuraavan päivän tarkastuksesta oli poissa 50—60 miestä, mutta sen sijaan oli joukkomme kokonaisuutena kiivaalla hyökkäyksellä murtanut itselleen tien läpi piirittävien lahtarilaumojen ja sen jälkeen nopealla peräytymisliikkeellä pelastautunut varmasta tuhosta.

YLEINEN ASEMA KÄY KRIITILLISEKSI.

Mutta mitä oli tapahtunut muilla rintamaosilla sillä aikaa kun Savitaipaleella oleva joukko-osasto taisteli elämästä ja kuolemasta? Samoihin aikoihin olivat päivät Viipurissa alkaneet käydä hyvin verisiksi. Saksalaiset olivat siellä arveluttavasti lähestyneet kaupunkia ja ampui-
vat työläisten kaupunginosaa, Kolikkoinmäkeä, järeällä tykistöllään. Punaisten patterit vastasivat vihollisen tykkituleen minkä ennättivät. Kaupungilla oli kestettävänä ankara taistelu ja sieltä lähetettiin avunpyyntöjä keskisellekin rintamalle. Täältä oli kiireisesti kerätty 800 miestä ja lähetetty pahasti uhattua Viipuria pelastamaan ja lisää apujoukkoja koetettiin kaikkialta haalia kokoon omista vaikeista olosuhteista huolimatta, sillä kaupunkia ei tärkeytensä vuoksikaan voinut taistelutta luovuttaa. Uusien lisäjoukkojen lähettäminen Viipurin avuksi keskiseltä rintamalta keskeytyi kuitenkin sen johdosta, että Lappeenrannan rintamalla olevat joukot omin päinsä toimien lähtivät Viipuria kohden marssimaan, jättäen radan avoimeksi lahtareille, jotka empimättä katkaisivat koko kesken rintaman joukoilta pakotien Viipuriin.

Aikaisemmin oli kylläkin yhteisesti päätetty eri rintamien kesken, että kaikki peräytyisivät kohden Viipuria ja

että sieltä sitten yhdistynein voimin murtaudutaan piiritävien lahtarilaumojen läpi kohden Pietaria. Huhtikuun 25 p:n aikoihin alkoivatkin lappeenrantalaiset punaiset joukot peräytyä Viipuria kohden, mutta ei yhteisen sopimuksen mukaan, joka edellytti, että keskisellä rintamalla olevat pääjoukot seuraavat myöskin matkassa. Jotta keskisen rintaman joukot olisivat myöskin päässeet suunnitelman mukaan perille, olisi lappeenrantalaisten kaikin mokomin tullut pitää hallussaan asemansa ja ennen kaikkea rautatie ja vasta sitten kun keskisen rintaman joukot olisivat saapuneet Lappeenrantaan, olisi määrä ollut yhdistynein voimin hiljalleen taistellen ja järjestyksessä vetäytyä kohden Viipuria siten, että kaikille rintamaosille olisi annettu mahdollisuus yhtyä matkaan.

Kun lappeenrantalaiset näin ajattele mattomasti ja ilman sanottavasti pakottavaa syytäkään vetivät joukkonsa pois n. s. Joutsenon rintamalta ja ilman, että siitä keskusjohdolle mitään ilmoitettiin poistuivat Lappeenrannastakin, jättäen viholliselle ainoan yhdyssiteen, rautatien, jota pelastuakseen keskisen rintaman vielä silloin 10,000 nouseva punainen joukko välttämättä tarvitsi, niin merkitsi se suuremman joukon kuin Viipurin ja Lappeenrannan joukot yhteensä jättämistä oman onnensa varaan silloin kun sieltä juuri olisi koko joukko voinut tulla Viipurin ja koko muun armeijan jätteiden avuksi yhteisin voimin yhteistä suunnitelmaa yhteiseksi pelastukseksi toteuttamaan.

Heti kun lappeenrantalaiset olivat taistelutta poistuneet valtasivat lahtarit — kuten jo mainitsin — kiireimmän kaupalla Simolan aseman, missä Lappeenrannan rataosuus alkaa, katkaisivat radan ja asettivat suuren joukon raskasta tykistöä radan varteen kummallekin puolelle var-

tioimaan keskisen rintaman joukkoja, että ne eivät missään tapauksessa pääsisi murtautumaan läpi.

Näistä tapauksista ei keskisellä rintamalla kuitenkaan mitään tiedetty siitä huolimatta, että sieltä käsin koko taistelua oli määrä johtaa. Tästä tiedosta — lappeenranta-laisten poistumisesta — saimme kalliisti maksaa, kun Viipuria auttamaan lähetetty joukko oli pahaa aavistamatta joutunut vaanivien lahtareitten kynsiin.

Viipurilaiset olivat kylläkin lappeenrantalaisista saaneet tuntuva apua, mutta se ei ollut kylliksi kuin joksi-kin päiväksi, lahtarit kun kokosivat kaikki voimansa Viipurin, hinnalla millä tahansa, vallatakseen. Taistelu siellä riehui useita päiviä verisesti, suuri osa olletikin työläisten kaupunginosaa syttyi tuleen ja paljon uhreja vaati puolustus ylivoimaa vastaan. Koko Viipurin ja sen lähi-seudun työtätekevä luokka ponnisti viimeisensäkin kaupungin puolustamiseksi. Poikkeuksena olivat vain — *oikeistososialistit*, joitten huomio kohdistui — vangeiksi aikaisemmissa taisteluissa otettujen lahtareitten hengen suojelemiseen. Niistä ne pojat pitivät hyvää huolta. Ne vietiin linnan vankimpien holvien suojaan ja antoivat niille sinne mitä parhaimman trahtamentin samaan aikaan kun samaiset herrat eivät vähääkään välittäneet turvattomien työläisten, työläisnaisten ja lasten hengen suojelemisesta enempää kuin haavottuneitten punakaartilaisten hoivaamisesta. On vaikeata katkeruutta tuntematta muistaa näitä "tovereiksi" itseään kutsuvia uskollisia porvareitten käytyreitä Viipurin taistelun ajalta siitäkin huolimatta, että aikaisemminkin jo oli näiltä samaisilta herroilta tottunut pettymyksiä ja suoranaista petostakin osakseen saamaan.

Kun Viipurin puolustajille ylivoima alkoi käydä liian pusertavaksi kääntyivät ne taaskin keskisen rintaman puo-

leen avunpyynnöllä. Pyyntö saapui puhelimella ja kuului: "Jos ei apua tule niin voj Viipuri." Pitempää sano-
maa emme saaneet, sillä siinä lahtarit parahiksi katkaisi-
vat linjan, mutta siinäkin oli kylliksi tietääksemme, että
Viipurissa tarvittiin apua ja vielä kiireesti.

Taaskin lähetettiin Viipuria kohden 400 miestä käsit-
tävä joukko tykkipattereineen ja kuularuiskuineen. Tämä
osasto ei kuitenkaan päässyt Simolaa kauemmaksi, mistä
lappenrantalaiset sanaa lähettämättä olivat poistuneet,
vaan joutui se siellä väijyksissä vaanivien lahtareitten
kanssa tuimaan otteluun. Vain pieni osa pelastui takaisin
kertomaan tapauksesta ja ilmottamaan surusanomasta,
joka ratkaisi koko keskisen rintaman kohtalon.

Mitenkä yllätys tapahtui selviää seuraavasta mukana
olleen sotilaan kertomuksesta, joka sotilas lahtarien val-
mistamasta satimesta pelastui ja pääsi takaisin joukkomme
luokse:

Ajoimme pikajunan nopeudella, sillä päällikkömme
oli antanut määräyksen kiittää eteenpäin niin paljon kuin
koneesta lähtee. Sivuutettiin Taavetti, Luumäki ja Lemi
onnellisesti, mutta juuri kun oltiin tulossa lähelle Simo-
laa, niin tähystäjä ilmotti huomanneensa jotakin outoa
radan varrella ja antoi junan kuljettajalle varoitusmerkin
ja määräyksen hiljentää vauhtia. Kuljettaja oli myöskin
samaan aikaan huomannut jotakin epäilyttävää, mutta
onnettomuudeksi vasta silloin, kun oltiin jo aivan vihollis-
sen edessä, joka yhä edelleenkin oli vaiti tarkotuksella
saada meidät täydelleen virittämäänsä ansaan. Kohta kui-
tenkin kun lahtarit huomasivat, että punaiset eivät enää
tule lähemmäksi, avasivat ne punaisten junaa vastaan kii-
vaan tykkitulen, jota säestivät kuularuiskut. Vasta nyt
käsittivät poikamme, että lappenrantalaiset olivat tulleet

lyödyiksi ja että he sitä tietämättä olivat syöksyneet suoraa päätä vihollisen kitaan.

Aikaa ei ollut hukata silmänräpäystäkaan, vaan heti oli täydellä tarmolla ryhdyttävä puolustautumaan. Junaa ei voitu ajaa takaisin, sillä silloin se olisi joutunut suorastaan lahtareitten tykkien maalitauluksi. Se oli pidettävä leikkauksessa, minne oli satuttu pysähtymään luonnolliseen suojapaikkaan.

Tässä joutuivat miehemme pitämään puoliaan omin voiminsa neljä tuntia taistellen kiivaasti kaiken aikaa kunnes apua saapui. Punaisten oli jo ollut pakko hiukan väistyä suuren ylivoiman tieltä kun paikalle saapui toinen joukko, jonka keskisen rintaman esikunta oli lähettänyt Viipuria kohden menemään entisten lisäksi. Tällä oli matkassaan punaisten paras panssarijuna, joka kulki "Kerenskin" nimellä. Nyt oli tämän osaston viivyttelämästä ryhdyttävä myöskin taistelemaan ja raivaamaan tietä selväksi.

Vaikka tilanne olikin uhkaava, niin siitä huolimatta se alussa kuitenkin näytti meikäläisille lupaavalta. Kun kuitenkin taistelua oli jonkun aikaa kestänyt, niin selvisi punaisille, että vastassa oleva lahtarijoukko oli tuntuvasti ylivoimainen. Vihollisella oli kaiken lisäksi vielä tässä epätasaisessa taistelussa se etuisuus, että se oli valmistamissaan varustuksissa puolustusasemassa, jotavastoin punaisten oli pakko hyökätä selviytyäkseen ansasta ja raivataksaan pääjoukoille kulkuyhteyden Viipurissa olevien joukkojemme kanssa.

Jonkun aikaa kestäneen taistelun jälkeen räjähti punaisten takana äkkiä rata ilmaan ja samaan aikaan alkoivat lahtarit vetää ketjua taistelevien punaisten ympärille. Tällöin ei enää ollut mitään leikin varaa, vaan päinvastoin oli joukkojemme asema niin vakava kuin

miksi se kaikkein pahimmassa tapauksessa saattaa muodostua. Oli näet hyökkäyksen asemasta alettava raivata rataa takanamme selväksi ja sitä korjaamaan oli myöskin ryhdyttävä ankarassa shrapnellisateessa, jos mieli päästä takaisin.

“Kerenskimme” sai nyt osalleen suuren tehtävän ja kylläpä se siitä näyttikin olevan tietoinen. Täydellä voimallaan se alkoi syöstä tulta kidastaan. Punaiset lieskat roihuivat yhtenäsen tykeistä ja ilman täytti yhtämittäinen jylinä. Se teki tuhotyötään tehokkaammin kuin saatoimme kuvitellakaan. Oli mahdotonta läheisyydessä kuulla toistensa huutoa vaikka mitenkä kukin kurkkuaan koetti pinnistää ja korvaansa terottaa, sillä niin nopeasti toimivat “Kerenskin” hyvin järjestetyt tykit ja kuularuiskut.

Lyhyessä ajassa sai “Kerenskimme” ihmeitä aikaan. Häthätää saatiin rata korjattua ja panssarijunamme siirrettiin toiselle raiteelle tarkotuksella saada sen tulen turvissa siirrettyä edessä oleva juna suojaan panssarijunan taakse. Kaikki näytti menestyvän hyvin kun kriittisimmällä hetkellä panssarijunaamme kohtasi onnettomuus. “Kerenskin” kupeeseen osui lahtarien lähettämä tykinkuula, mikä vioitti sitä niin pahoin, että koko juna ei sen jälkeen voitu liikuttaa paikaltaan minnekään.

Tämä oli meille ankara isku, sillä vaikka “Kerenskimme” edelleenkin saattoi syöstä tulta kidastaan täydellä voimallaan, ei se kuitenkaan voinut itseään liikuttaa, vaan jäi paikalleen lahtarien seisovaksi maalitauluksi.

Ei kestänytkään kauaa ennenkuin lahtarit löysivät tähtäyspisteen. Jo tuli ensimmäinen suuri tykin kuula “Kerenskiä” kohden. Vaikkakin se lensi ylitse itse juna vahingoittamatta, meni se kuitenkin niin läheltä, että seuraavan kuulun saattoi edellyttää osuvan maaliinsa täy-

delleen. Tuli toinen kuula, mutta ihmeeksi se meni editse. Mutta kun lahtarit saivat tähdätä kolmannen ker-
 ran, niin räjähtävä kuula särki vaunun etuosan. Seurasi
 sitten neljäs, viides ja kuudes kuula niin nopeasti peräk-
 käin, että niitä oli vaikea laskea ja silloin oli "Kerens-
 kimme" jo käynyt käyttökelvottomaksi. Kun pommitusta
 niin oli hetkisen jatkunut tuli vihdoin shrapnelli, joka teki
 lopun kaikesta mitä "Kerenskissämme" oli. Se repi auki
 panssarijunamme kupeen ja tuhosi kaikki junassa vielä
 elävät.

Näky oli surkea ja mieltä järkyttävä. Kaikki tässä
 vaunussa olleet hävisi tietämättömiin. Joitakin ruumiin-
 osia löytyi sieltä täältä ja olisi mahdollisesti enemmänkin
 löytynyt, jos etsimiseen olisi ollut aikaa hukata.

Eteenpäin menosta ei nyt enää saattanut olla kysy-
 mystäkään ja siksi päättikin joukkomme peräytyä takai-
 sin Luumäelle. Onnistuimme saamaan junamme järjes-
 tettyä lähtökuntoon ankarasta pommituksesta huolimatta.
 Nousimme vaunuihin ja shrapnellien sataessa ympäril-
 lämme, vaikkakin meihin osumatta, lähdimme takaisin
 kohden Luumäkeä, minne päästyämme ilmotimme keski-
 sen rintaman esikunnalle vastuksistamme ja siitä, ettemme
 olleet onnistuneet tunkeutumaan Viipuriin, sekä että lah-
 tarit olivat lujasti varustetuissa asemissa Simolassa, missä
 rata on katkaistuna.

Vastaukseksi saimme määräyksen järjestää joukkoi-
 nemme, joka käsitti noin 700 miestä, rintaman Luumäelle.
 Tähän toimenpiteeseen ryhdyttiin viivyttelämättä ja
 samalla lähetimme haavottuneitten junan Kouvolaan, asi-
 asta ensin esikunnalle ilmotettuamme.

Eittämätön tosiasia oli siis nyt, että joukkomme olivat
 eristetyt toisistaan... Viipurilaiset ja siihen yhtyneet jou-
 kot puolustivat Viipurin kaupunkia ja keskinen rintama

omia, vielä verraten laajoja alueitaan. Mutta mitenkä oli Lahden rintaman laita ja minkä kohtalon olivat siinä joukossa taistelevat pojat saaneet osakseen?

Eräältä Lahden esikuntalähetiltä saimme seuraavan raportin: "Olemme olleet piiritettyinä neljä ja puoli vuorokautta. Joukossamme vallitsee pelon sekainen eripuraisuus. Kaikki ovat taisteluun haluttomia ja ampumaseitakaan, jos joukkomme todelliseen puolustukseen ryhtyy, ei ole liikoja. Antakaa neuvoja keskiseltä rintamalta."

Asioitten tällä kannalla ollessa ei keskisen rintaman esikunnalla ollut muuta neuvoa kuin lähettää tietoja piirityksessä oleville lentokoneella. Äkkiä painatettiin lentolehtisiä suuret määrät ja lentäjiemme osalle tuli näyttää mihinkä ne todella pystyvät. Tähän mennessä ne eivät liiaksi usein vielä olleet ilmaan nousseetkaan, vaikka tarve sitä useinkin olisi kipeästi vaatinut. Ja silloin kun lentäjämme suurella vaivalla oli saatu liikkeelle, olivat ne tarkoin varoneet menemästä ehdottomasti turvallisten alueitten ulkopuolelle.

Nyt tuli lentäjiellemme rintamapäälliköltä ankara ja tinkimätön määräys, jonka mukaan niitten oli oltava kahden tunnin kuluessa valmiina nousemaan ilmaan ja lähtemään pudottamaan Lahden piirityksessä oleville joukoille lentolehtisiä, joissa heitä kehoitetaan suuntaamaan kulkunsa keskistä rintamaa kohden. Määräyksessä edelleen sanottiin, että jos lentäjämme eivät tälläkään kertaa ole valmiita tekemään tehtävänsä ja viemään tietoja noin 18,000 miestä käsittävälle toverijoukolle, niin niitten tulee olla valmiita menemään maan alle. Määräyksen alle oli vakuudeksi kirjoitettu V. Hasun nimi.

Tämän kuultuaan eivät lentäjämme rohjenneet enää niskotella, vaan nousivat ilmaan ja täyttivät tehtävänsä —

omantuntonsa mukaan; siihen meidän ainakin oli luotettava. — Tämän jälkeen olivat lahtelaiset joukot meille kuitenkin tietämättömissä. Saimme aikojen kuluttua jäljestä päin kuulla, että ne olivat antautuneet ilman suurempaa lopullista taistelua. Niin ainakin kertoi muuan meidän luoksemme pakoon päässyt toveri joitakin aikoja myöhemmin.

PURISTUS KÄY YHÄ ANKARAMMAKSI.

Taistelu kävi entistäkin suuremmassa määrässä mieskohtaisemmaksi ja entistäkin enemmän kylmää päättäväisyyttä kysyväksi ponnistukseksi.

Asemaa valaisevana esimerkkinä kerron erään tämän-aikuisen tapauksen keskiseltä rintamalta:

Valkealan kirkolla oli Kotkan 1:nen komppania. Sitä vastassa oli ainakin 500 lahtaria, mutta siitäkin huolimatta se piti puoliaan kahden vuorokauden ajan lahtarien yrittäessä hyökätä kylään. Kaiken aikaa sitkeästi taisteltuaan oli tämän komppanian lopulta hiljalleen vetäydyttävä kylän toiseen laitaan, lahtarit kun saivat saksalaisia lisäjoukkoja, mutta täälläkin iskettiin uudelleen yhteen. Lahtarit saivat yhä edelleen lisäjoukkoja ja meikäläisten oli hiljalleen harvenevin rivein kestettävä yhä voimakkaammiksi käyviä hyökkäyksiä voimatta toivoakaan apua silloin kun tiedettiin, että kaikilla rintamamme osilla oli tilanne juuri samanlainen. Täten askel askeleelta ja aina sitkeästi taistellen ylivoimaa vastaan jouduimme hiljalleen kaikkialla vetäytymään takaisinpäin puristuksen yhä suurentuessa.

Samoin oli asianlaita Loviisan rintamalla. Siellä hyökkäsi punaisia vastaan suuri saksalaisjoukko lahtarien tukemana, koettaen samaan aikaan saada puristusta mahdollisimman ankaraksi joka puolella ja koko armeijamme

piiritystilaan ja jaettua pieniin toisistaan eristettyihin joukkoihin.

Tässä yrityksessään eivät lahtarit kuitenkaan vielä tällä kertaa onnistuneet. Meidän joukkomme taistelivat *metsäihmisten* tavoin. Mitään haikailua ei enää herättänyt meikäläisissä saksalaisten ruumiitten ilmestyminen kaatuneitten lahtareitten ruumisröykkiöitten joukkoon. Päinvastoin kiihotti meitä ponnistuksiin tietoisuus siitä, että olimme epätoivon uljuudella joutuneet taistelemaan maailman yhdistyneitä lahtareita vastaan.

Taaskin epäonnistuivat lahtareitten aikeet Loviisan rintamalla, sillä verissä päin lyötiin kaikki hyökkäysjoukot siellä takaisin. Meidän keskisen rintamamme eri joukkojen välillä vallitsi taasen yhteys, vaikkakin saksalaisten tekemän hyökkäyksen takia jo yhteen aikaan näytti siltä, että meidät hajotetaan sinne tänne pieniin, *toisistaan erillään* oleviin joukkoihin.

Kun näihin aikoihin aloimme päästä varmuuteen siitä, että Viipurissa olevien joukkojemme kanssa emme enää voi päästä yhteyteen, käsitimme myöskin samalla, että enään emme mitenkään voi toteuttaa aikaisempia suunnitelmiamme, joitten mukaan yhdistynein voimin olisi tullut koettaa päästä kohden Pietaria. Keskeytymättömän taistelun tähden alkoi meidän joukossamme lopulta ilmetä väsymisen oireita, mikä ei ollut ihmekään, kun yhtämittaa levähtämättä piti torjua päältäään päälle tunkevia lahtareita ja saksalaisia toisinaan vuorokausikaupalla yhtäperää syömättäkin. Jouduimme siten menettämään alueen toisensa jälkeen ja sekös puolestaan näkyi lahtareita kiihottavan yhä ankarampiin ponnistuksiin ja uhrauksiin. Silmittömästi he kävivät päälle, maksoi mitä maksoi, vaikkakin heidän puoleltaan kaatui miestä kuin heinää.

LOPULLINEN HÄVIÖLLE JOUTUMINEN KÄY VARMUUDEKSI.

Eräänä yönä joitakin päiviä ennen Viipurin autautumista saimme varmoja tietoja kaupungin tulevasta kohdalosta. Tiedon toi eräs meikäläinen, joka rantatietä tulen oli päässyt pujahtamaan lahtareitten ketjun läpi meidän puolellemme. Hänen lyhyen selostuksensa mukaan oli Viipuri kauttaaltaan piiritettynä ja sitä vastaan tekivät lahtarit keskeytymättömiä hyökkäyksiä. Kaupungissa oli paljon suuria tulipaloja, lahtarit kun pommittivat sitä sytytyspommeilla.

Edelleen tiesi lähetti kertoa, että kun joitakin pieniä punaisten joukkoja oli joutunut lahtareitten vangiksi, niin lahtarit heidät olivat muitta mutkitta tutkimatta ja tuomitsematta ampuneet kuularuiskuilla maahan sitä mukaa kun olivat kiinni saaneet.

Oli siis itsestään selvää, että koko punakaartilaisarmeijasta ei kohta tule olemaan muuta jäljellä kuin keskisen rintaman harventuneet joukot. Ja tälläkin rintamalla olimme jo useat kerrat olleet äärimmäisen ahtaalla. Mutta siltikin olimme vielä voittamattomia.

Nyt oli jo niittenkin joukkojen, jotka rintaman Luumäelle olivat muodostaneet, ollut pakko peräytyä kahden puolen rautatietä noin viidentoista kilometrin alueella Taavettiin saakka, missä ne edelleen sitkeästi koettivat pitää puoliaan. Koettivatpa nämä vielä toisinaan hyökätä eteenkinpäin, niin toivotonta kuin se olikin.

Noin 1,200:n porilaisen oli onnistunut murtautua lahtareitten rintaman läpi ja ne yhtyivät keskisen rintaman joukkoihin Taavetin läheisyydessä. Kun tähän joukkoon sitten vielä yhtyivät ne tuhatkunta miestä, jotka 12 km. pohjoiseen Taavetista, Savitaipaleella olivat murtautuneet

piirittävän vihollisketjun läpi, nousi Taavetin rintamalla olevien punaisten lukumäärä 2,500—3,000 mieheen.

Lahtareitten shrapnellien ulvoessa voitonvirttä ja saksalaisten lentokoneitten nälkäisinä pommeilleen syötävää etsiessä päittemme päällä kävivät meidän joukkomme epätoivoista taisteluaan monin kerroin ylivoimaista vihollista vastaan. Joillakin rintamaosuuksilla tuotti uhmaava uljuus vielä silloin tällöin jonkinlaisia tuloksiakin.

Lahtarit ja niihin yhtyneet saksalaiset koettivat näihin aikoihin meidän vastustuksemme murtaakseen käyttää kaikki juonensa. Heille eivät riittäneet ainoastaan sotilaalliset keinot, vaan sen lisäksi he turvautuivat kavaluuteen ja suoranaiseen provokatiooniin. Joukkojemme keskuuteen ilmestyi näet tämän tuosta provokaattoreita, jotka parhaan kykynsä mukaan lietsoivat eripuraisuutta ja levittivät vääriä ja lamauttavia tietoja.

Niinpä alettiin äkkiä kuiskia Taavetin rintamalla, että Kotkan kaupunki oli antautunut ja että kaikki muut punakaartilaisjoukot oli kukistettu paitsi Taavetin rintama, jonka enään yksin sanottiin olevan aseissa aivan turhaan.

Kun samaan aikaan puhelinlinjat oli katkaistu ja kun asiaan Kouvolaankaan sähköttämällä ei saatu valaistusta, niin ei näitä provokaattorien juonia voitu tyydyttävästi todistaa siksi mitä ne olivat. Joukkomme olivat näet tällöin niin ylenmäärin rasittuneet yhtämittäisestä tappelemisesta ja valvomisesta, että taitavasti punotut valheet alkoivat miesten mielissä näyttää tosilta ja käydä täydestä ilman että niitten todenperäisyydestä välitettiin tai kerittiin selvää ottaa.

Taisteluinto alkoi murtua ja kuri höllentyä ja päälliköitten komentoa toteltiin enään vain väkinäisesti ja olosuhteitten pakosta. Päälliköittenkin mieli alkoi vähitellen masentua ja käydä apeaksi, kun ei tilanteesta kyllin nope-

asti alkanut luotettavia tietoja kuulua. Kaikki ponnistelut alkoivat näyttää turhilta, tuloksettomilta ja toivottomilta, mutta siitäkin huolimatta oli pakko yhä edelleenkin taistella. Päälle hyökkäävä vihollinen ei näet antanut mitään ajattelemisen aikaa, joten oli pakko joko puolustautua taikka kaatua paikalleen.

Tällä murheen hetkellä ylläpiti enään heikkoa toivonkipinää vain tietoisuus siitä, että aikaisemmin oli pyydettyissä Kouvolasta luvattu meidän rintamallemme lähettää 1,000 miestä avuksi. Ja kun sitten puhelinlinja taas saatiin korjattua ja Kouvolasta tiedusteltaissa ilmoitettiin, että luvattu apujoukko jo oli matkalla, virkosivat miesten mielet sen verran, että kyettiin vihollisen eteneminen ainakin toistaiseksi taas pysäyttää.

VIIPURIN ANTAUTUMINEN.

Aivan näihin aikoihin saapui rintamalle tieto Viipurin kaupungin antautumisesta. Siellä olivat ennen piiritystä jo ampumatarpeet olleet niukanlaiset ja taistelun kestäessä ne loppuivat ihan tyystin.

Taistelu Viipurin puolustamiseksi oli ollut ankara ja sitkeä ja paljon se oli vienyt uhreja meidän parhaista ja innokkaimmista miehistämme. Lopulta oli kuitenkin olosuhteitten pakosta tullut antautuminen eteen.

Jos kuitenkin olisi saatettu aavistaa, että antautuminen tulisi käymään niin tuhoisaksi Viipurin uljaille puolustajille kuin mitä jälkiselvittely on osottanut, niin arvatessaan eivät punaiset olisi suostuneet siihen lainkaan, vaan olisivat koettaneet viimeiseen saakka maksattaa henkensä niin kalliisti kuin mahdollista.

Kerron seuraavassa erään valkoisen sotilaan kertomuksen mukaan Viipurin antautumisesta ja sen viimei-

sestä puolustautumisesta sellaisena kuin sen hänen omasta suustaan kuulin:

Viipurin puolustuspattereista oli osa vähää ennen kaupungin antautumista joutunut valkoisten käsiin viimeksi mainittujen viekkauksen kautta. Muuan lahtarijoukko oli pistänyt punaiset nauhat käsivarsiinsa ja punaisten patterin luona vallitsevan sekasorron aikana saapunut patterille ilmottaen, että tykit oli käsketty viedä parempaan paikkaan. Pahaa aavistamatta olivat punaiset suostuneet tuumaan vallankin kun punaisiksi tekeytyneillä lahtareilla oli matkassaan väärennetty määräyslappu, jossa kauan taistelussa yhtämittaa ollut punakaartilaisjoukko määrättiin laskettavaksi syömään, millä aikaa tulokkaitten oli määrä hoitaa patteria.

Ei kuitenkaan kestänyt montakaan silmänräpäystä kun valkoiset käänsivät patterin tykit punaisia vastaan, jolloin punaisten joukkoon nämä sääliittä alkoivat levittää hävitystä.

Kun kuitenkin punaiset tykkimiehet saivat varmuuden siitä, että heitä oli vedetty nenästä, päättivät he kostaa pettäjilleen. Tuota pikaa he asettivat kuularuiskuja sopiviin paikkoihin ja avasivat äkkiarvaamatta tulen patterille sovinnolla päästettyjä lahtareita vastaan kummaltakin sivustalta. Kuularuiskut tekivät tehtävänsä ja kohta oli tykkien luona enään jäljellä vain 18 lahtaria, jotka nekin nostivat kätensä ylös ja antautuivat.

Kun näitä ryhdyttiin tarkemmin tutkimaan huomattiin, että nämä kaikki olivat samaisia herroja, joita huolellisesti oli säilytetty vankeina Viipurin linnan holveissa. Ne olivat siis kaksinkertaisia pettureita ja siksi niille koirille päätettiinkin heti antaa koiran kuri pitemmittä mutkitta.

Tuotapikaa heille langetettiin kenträtuomio, mutta

ennenkuin se ennätettiin panna täytäntöön, oli asiasta tieto levinnyt kaupungille, mistä paikalle riensi aina porvareita pälkähästä auttamaan valmiit oikeistososialistit, jotka kaikki keinoin koettivat estää tuomiota täytäntöönpanemasta. Heidän harras halunsa oli saada nämä kurjimukset takaisin suojaan linnan kellariin, mistä he olivat karanneet tekemään veristä tuhoa punaisten keskuuteen.

Oikeistolaisten kaunopuheliaisuus ei tällä kertaa kuitenkaan saanut mitään aikaan miehissä, jotka oivat omin silmin nähneet, mitä nämä vankilasta karanneet lahtarit olivat tehneet.

Tapaus itsessään oli vain kuvaava esimerkki siitä, mitenkä meidän oikeistososialistimme, meidän parlamentaarikkomme, olivat tässä, kuten monessa muussakin asiassa monta kertaa ennemmin, valmiit panemaan henkensä alttiiksi astuessaan kahden verivihollisen väliin tarkotuksella puolustaa porvareita, joilta he halusivat saada itselleen varman koskemattomuuden punakaartilaiden häviölle jouduttua.

Kunpahan tuo heidän mielihalunsa olisi tullut esiin jo heti taistelun alkaessa yhtä selvästi kuin tämän tapauksen yhteydessä, niin on hyvin luultavaa, että monikin Suomessa tapahtunut asia olisi nyt toisin kuin mitenkä ne oikeistolaisten kaksinaamaisuuden takia lopullisesti menivät. — — — —

Tällä välin oli Viipurissa olevien punaisten asema käynyt yhä uhkaavammaksi. Linnan turvallisimmassa paikassa olevia vangittuja lahtareita ja heidän vartijoitaan ei voitu enään kyllin tarkoin pitää silmällä kun kaikki miehet tarvittiin puolustuksessa. Ne saivat toimia oman harakintansa mukaan ja punaisten joukossa vallitsevan sekasorron aikana tämä 500:aan nouseva vankien joukko var-

tijoineen tuli ulos vankilasta, tietenkin täysissä aseissa ja punaiset nauhat käsivarsissa.

Jollakin tuntemattomalla tavalla tämä lahtarijoukko ja sen matkassa oleva petollinen vartijasto sai käsiinsä kaksi kuularuiskua, jotka hirvittävällä seurauksella käännettiin punaisten jo ennestään sekasorrossa olevaa joukkoa vastaan.

Punaisia saatettanee syyttää siitä, että he liiaksi varomattomasti hoitelivat aseitaan, kun niitä liikenä vangeillekin. Tässä kuitenkin tulee muistaa, että vankeja vartioivat meidän maltilliset parlamenttaarikkomme, jotka jäljestä päin saamiensa tietojen mukaan kuljettivat aseita ruokien matkassa lahtareille, toimien siten suoranaisesti liitossa lahtareitten kanssa punakaartin kukistamiseksi samalla aikaa kun he julkisuudessa olivat esiintyvinään rauhan rakentajina.

Saatiinpa kiinni miten petomaisesti toiminut lahtari tahansa, niin aina hän löysi meidän oikeistolaisistamme suojelijansa. Viipurin linnan holvi oli paikka, minne nämä suojattinsa kokosivat ja sieltä he yhdessä niitten kanssa sopivan tilaisuuden tullessa hyökkäsivät punaisten keskuuteen kuolemaa levittämään.

Tällä välin oli Viipuri osaksi jo antautunut. Osa punaisten armeijasta pääsi tunkeutumaan valkoisten ketjun läpi suunnaten kulkunsa Haminaa kohden. Ponnistuksesta ei kuitenkaan ollut vastaavaa tulosta, sillä tältäkin taholta oli valkoisia joukkoja jo vastassa. Läpi murtautunut punaisten joukko sai vastaansa niin ankaran tulen, että sen oli pakko vetäytyä takaisin Viipuriin, missä sen oli ehdoitta antauduttava muitten Viipurissa olleitten punaisten kanssa.

Mutta vaikka Viipuri nyt oli täydelleen antautunut, ei siellä kuitenkaan ampuminen vielä pitkään aikaan loppu-

nut. Yhä kuului eri puolilta kaupunkia yksityisiä laukauksia, joitten selitettiin olevan "vahingonlaukauksia". Näitä "vahingonlaukauksia" päästivät samat henkilöt yhtä perää, eikä niistä ketään tuomittu, vaikka muuankin lahtariupseeri täten "vahingossa" tappoi 24 henkilöä.

Kun tältä upseerilta sitten tiukattiin miksi hän niin huolimattomasti aseita käsitteli, niin hän avomielisesti selitti, että ei Tampereenkaan valloituksen jälkeen välitetty kenenkä ampui kunhan sen vain selitti "vahingoksi" ja että kenelläkään ei sitäpaitsi ollut asiaa sekaantua siihen mitä hän teki.

Todistettavasti kaatui Suomessa tällaisten tahallisten "vahingonlaukausten" uhrina kaikkiaan 15,000 punakaartilasta, punakaartilaiden vaimoa ja lasta, ilman että kukaan siihen huomiota kiinnitti. Myöhemmin ovat prenikoilla koristetut lahtarimme selittäneet kainostelematta, että he tahallaan tekivät — "punaisten joukossa apuharvennusta", kun ulkomaalaiset lahtareitten huonosta aseitten käsittelystä alkoivat numeroa tehdä sanomalehdistöissään.

Toivottavasti Suomen köyhälistö tämän "apuharvennuksen" pitää mielessään.

LAHTARIT KESKISTÄ RINTAMAA MURSKAAMASSA.

Nyt oli siis Viipuri auttamattomasti menetetty ja jäljellä oli punaisesta armeijasta vain keskinen rintama, jonka hallussa olivat alueet Taavetista Voikosken asemalle, Kotkan kaupunki Kymminlinnaa myöten aina Pyhtäälle saakka ja toisaalla Vehkalahden pitäjä kokonaisuudessaan, sekä rautatien eteläpuolella oleva kaistale maata kokonaisuudessaan.

Tälläkin alueella liikkui lahtareitten sissijoukkoja rik-

koen siltoja ja katkoen rataa sekä tehden muita tihutöitä milloin ikinä siihen vain tilaisuus myöten antoi.

Keskisellä rintamalla alkoi nyt olla edessään viimeinen kamppailu ja tuhoutuminen, mikä aikaisemmin oli jo kaikkien muitten punaisen kaartin rintamien osaksi joutunut sillä erotuksella vain, että lahtareilla ja heihin yhtyneillä saksalaisilla keskistä rintamaa vastaan oli käytettävänä enemmän joukkoja ja aseita kuin mitään muuta punaista rintamaa vastaan aikaisemmin.

Heti Viipurin antautumisen jälkeen, mikä tapahtui huhtik. 30 p:nä, alkoivat lahtarit ja saksalaiset yhdessä näytellä surullisen osansa viimeistä kohtaa ryhtymällä lopullisesti keskistä rintamaa murskaamaan. Täydellä höyryllä he kävivät punaisten kimppuun hyökäten yhtä mittaa kiivaasti joka puolelta.

En osaa kylliksi räikeästi kuvata sitä kiihkoa, millä meidän kimppuumme näinä aikoina käytiin, sillä niin hirtittävältä näytti tilanne.

Yhä vain vetäytyivät lahtarit lähemmäksi ja paikka-paikoin, kuten esim. Taavetissa, olimme joutua peräytyes-sämme suorastaan pistintaisteluun. Niin lähellä olivat linjamme.

Selostan seuraavassa Taavetissa olleen joukon asemaa yksityiskohtaisemmin, siellä kun olin mieskohtaisesti itse matkassa, kuten monessa muussakin tällä rintama-osuudella käydyssä taistelussa:

Ensimmäisenä päivänä toukokuuta iltapäivällä ja ilta-yöstä oli ottelu rintamallamme kuumimpaa kuin mitä olimme kokeneet koko vallankumoustaistelun aikana. Pahimpana ristinämme olivat vihollisemme lentokoneet, jotka vaanien liitelivät kaikkialla päittemme yläpuolella antaen omille joukoilleen merkkejä ja tietoja meidän asemistamme, liikuimmepa sitten miten päin tahansa. Monet

kymmenet tykit ulvoivat keskeytymättä, shrapnellit räjähtelivät yhtenäin aivan kuin repien hajalle koko ilma-kehän päältäamme ja kuulat vonkuivat korvissamme lakkaamatta. Tämän lisäksi räiskyivät kuularuiskut joka taholla lennätellen kokonaisia vuoria terästä vastaamme linjallemme, mistä kivääreillä koetimme parhaamme mukaan vastata tuleen.

Asemamme olivat tällä kertaa suomaalla, jonne oli mahdotonta ajatella tykkien kuljettamista. Raskaimpina aseinaamme olivat kuularuiskut, joista kunkin ääressä hääri kahdeksan miestä. Vuoronsa jälkeen kaksi hoiti ruiskua tunnin kerrallaan, minkä jälkeen toiset kaksi astuivat tilalle.

Miehiä oli paljon meidänkin puolellamme, sillä ketjussa oli vain neljä metriä jätetty aina kiväärimiesten väliin, mutta monin verroin enemmän oli tykin ruokaa kuitenkin hyökkäävillä lahtareilla.

Olin juuri sattunut tulemaan erään kuularuiskumme luokse kun shrapnelli suhahti aivan vieressä olevaan pensaikkoon räjähtäen siinä korvia särkevällä räiskeellä ja syösten ilmaan huikean ruoppapilven. Kun saimme silmämme hiukan ruokottua huomasimme kummankin ruiskumiehen ja sen lisäksi lähinnä ruiskua ketjussa olleen kiväärimiehen kaatuneen, minkä lisäksi vielä kaksi tovereistamme oli haavoittunut.

Kuolleisiin ei ollut aikaa kiinnittää huomiota, vaan niitten tilalle vaihtuivat automaattisesti toiset, mutta sen sijaan saimme toki vielä haavoittuneet vietyä apua saamaan.

Vielä emme kuitenkaan antaneet peräksi, vaan sen sijaan lisäsimme tulta, ja sekös ärsytti lahtareita. Ne panivat vastaamme tulemaan sellaisen kuulasateen, että meidän oli pakko hiukan väistyä taaksepäin ellemme mie-

lineet suosioista jäädä heidän maalitauluikseen. Paljoa ei kerralla peräydytty, jalan vain ja askeleen ja senkin taistellen, mutta siltä kuitenkin olimme ylivoiman edessä siten tuuma tuumalta pakotettuja vetäytymään takaisin-päin.

Taaskin osui joukkoomme lahtareitten lähettämä tulipommi, kaataen useita miehistämme yhteen kasaan. Samalla kertaa tuo veristä jälkeä jättänyt surman tuoja sytytti risukon ympärillämme palamaan. Risukko oli kuitenkin siksi märkää, että tuli ei jaksanut päästä kunnolleen alkuun ennenkuin se saatiin tukahutettua.

Kesken kaiken tuli päällystöltä yleinen perääntymismääräys, mutta sitä oli vaikea panna täytäntöön, sillä silloin olisi vaaniva vihollinen voinut hävittää koko joukkomme sukupuuttoon. Olimme siis edelleenkin pakotettuja sitkeästi taistellen joka askeleelta vetäytymään taaksepäin vähän kerrallaan. Täten peräännyimme lopulta parin kilometrin päähän Taavetista, millä matkalla tulipommit ja shrapnellit olivat ennättäneet tehdä riveihimme hirvittäviä aukkoja.

Tänne päästyämme syntyi keskuudessamme hajaannus, jonka aiheuttivat ne 1,200 porilaista, jotka aikaisemmin olivat meihin liittyneet päästyään murtautumaan lahtareitten ketjun läpi. Joko pakosta tai tahallaan he poistuivat asemiltaan, meille mitään puhumatta läksivät omin päinsä kulkemaan Haminaa kohden, aikoen toteuttaa joitakin omia suunnitelmiaan, joista esikunnalla ei ollut mitään tietoa.

Tämä teko sai yleisen sekasorron keskuudessamme; moni heitti kiviäärin pois kädestään ja teki mitä itse tahtoi, joten sekamelska oli yleinen ja täydellinen. Niinpä erästäkin osastosta, johon tämän kahakan alussa oli kuu-

lunut 109 miestä, palasi takaisin vain viisi. Kaikki toiset olivat joko kaatuneet tai menneet mikä minnekin.

Kun näin oli joukkomme laita, niin ei voinut edellyttääkään, että lahtarit olisivat jättäneet tilaisuutta hyväkseen käyttämättä päälle hyökkäävinä verivihollisina. Kaikin tavoin he pahensivat asemaamme tungettelevaisuudellaan. Ja konstiko tuo olikaan kun joukkomme oli aivan kaikkea tarmoa ja holttaa vailla!

Rintamallamme tehtiin turhia ja tarkotuksettomia siirtoja. Yleinen johtokin näytti menneen sekaisin, eikä ihmekään, sillä eihän mitään yhtenäisyyttä voinut saada aikaan kun joukot eivät kuunnelleet päällikköjensä määräyksiä. Suuri osa miehistämme näytti äkkiä käyneen kaikelle kuuroksi ja muuttuneen täydelleen välinpitämättömäksi kohtalostaan.

Ja kaikkeen tähän olivat porilaiset suurimpina tekijöinä poistuessaan rintamaosuudelta aivan omin päinsä, vaikka mitään erikoisen pakottavaa syytäkään siihen emme voineet havaita. Mainittakoon vielä, että porilaiset koko taistelun ajan olivat hiljaisimmalla rintaman osalla.

Vaikkakin taistelu oli menetetty, niin oli porilaisten menettely siitäkin huolimatta hyvin harkitsematon ja tuomittava teko, sillä olisihan ollut paljoa johdonmukaisempaa ensiksi yhdessä toisten kanssa asioista päättää kun kerran siihenkin vielä oli mahdollisuus ja sitten vasta yhdessä ottaa vastaan se mikä oli välttämättä odotettavissa.

Porilaisten poistuttua taistelukentältä lähetimme heidän hallussaan olleille asemille joitakin häthätää koottuja osastoja, jotka vielä toista tuntia porilaisten poistumisen jälkeen pienemmästä pääluvustaan huolimatta näitä asemia pitivät hallussaan. Ja tämä jos mikään on omansa

osottamaan, että antamani lausunto porilaisten menettelystä on oikeutettu.

Näiltä porilaisten hylkäämiltä asemilta poistuttiin vasta sitten kun kaikille toisille tällä rintamaosuudella toimineille joukoille oli saatettu tie vapaaksi pääjoukkojen luokse peräytymistä varten. Ja peräytymiseen ryhdyttiin vasta sitten kun oli tultu varmuuteen siitä, että pitempi vastarinta olisi merkinnyt vain tarpeetonta jo muutenkin vähiksi käyneitten miestemme uhraamista.

Tämä taistelu oli, kuten jo aikaisemmin mainitsin, kiihkeintä missä milloinkaan ennemmin olin ollut. Juokshautamme olivat tuskin 50 metrin päässä monin kerroin voimakkaammasta vihollisestamme. Kiväärimiehiä oli sijoitettu joka neljännen metrin päähän toisistaan meidän puolellamme. Vähän matkan päässä kiväärimiesten takana olivat kuularuiskut, joista tuli suunnattiin vihollista vastaan kiväärimiesten ylitse ja vasta niitten takana noin kahden kilometrin päässä olivat meidän tykkimme, joista ammuttiin sekä kuularuiskujen että kiväärimiesten ylitse.

Vihollisemme tuli oli järjestetty samalla tavalla, sillä erotuksella vain, että se oli paljoo voimakkaampi kuin meidän ja että sillä oli käytettävänä useita lentokoneita, joista pudoteltiin pommeja ja annettiin tietoja meidän liikkeistämme. Ei siis ollut mikään ihme jos taistelu oli huumaava ja ainainen räjähtely korvia särkevä ja että käskyt kaikuivat kuuroille korville.

Mieliala oli joukoissamme nyt täydelleen masentunut, mitä lisäsi vielä tietoisuus siitä, että kaikki toiset punakaartilaisten rintamat eri puolilla Suomea olivat murskautuneet. Tällä kertaa ei peräytymisemme enään sen vuoksi saattanutkaan tapahtua järjestyksessä ja harkiten kuten

ennen, vaan enemmässä tai vähemmässä määrässä sekasorrossa ja epäjärjestyksessä.

Tosin oli joukossamme sentään siksi paljon kylmäverisiä miehiä, että saatettiin ensiksi lähettää monet kymmenet taistelussa haavottuneet toverimme turvaan ja siten vasta itse lähteä perässä. Mutta niin paljoa ei voitu komentoa ylläpitää, että olisi Kaitjärvellä, kuten oli määrä, kyetty jälleen vastaan panemaan, vaan sen sijaan mentiin yhtä kyytiä aina Kaipiaisiin saakka.

Tällainen oli tilanne tällöin Taavetin rintamaosuu-
della ja samaten myöskin kaikilla muillakin taistelussa
matkassa olevilla rintamaosuuksilla kuten Savossa ja Pyh-
täällä, sillä kaikkialla hyökkäsi vihollinen lakkaamatta
antamatta meille hetkeäkään yöllä enempää kuin päivällä-
kään lepoa. Hiljalleen vetäytyivät joukkomme aina taakse-
päin ja liikunta-alamme pieneni lakkaamatta.

Eri joukkojen välillä säilytettiin kuitenkin kaikista
vastuksista huolimatta yhteys, sillä lahtareitten ei millään
keinoin sissijoukkojensakaan avulla onnistunut saada Kot-
kan ja Kouvolan välistä rataa katkaistua. Kovasti he kyllä-
kin yrittivät, mutta kun panssarijunamme aina ehätti
hätään kiivasta tultaan kidoistaan syösten, niin oli vihollis-
sen pakko pysytellä poissa radalta.

Eritotenkin sai Kymminlinnan linnoituksia tavoitteleva
saksalaisjoukko tämän tuosta tehdä tuttavuutta valppaan
panssarijunamme kanssa, joka rohkeasti aina vaaran het-
kellä syöksyi keskelle taistelurintamaa, missä se pika-
tykeillään ja kuularuiskuillaan pakotti viholliset perään-
tymään ja joskus suin päin pakenemaankin.

PETOKSET JA SALAJUONET VALLANKUMOUS- TAISTELUA LOPETTAMASSA.

Siirtykäämme lopuksi Kotkaan, vallankumoustaistelun kehtoon, katsomaan mitenkä siellä asiat olivat juuri ennen taistelun päättymistä ja lahtareitten veritalkoitten alkamista.

Toukokuun toisena päivänä ei Kotkan kaupungissa ollut juuri ketään liikkeellä. Koko kaupunki näytti kuolleelta, eikä siellä kaiken kaikkiaan näyttänyt olevan punakaartilaisiakaan muuta kuin korkeintaan parisenkymmentä miestä. Näistäkin oli usea vielä ottanut punaisen merkin lakistaan tai käsivarrestaansa pois otaksuen kaiketi siten pääsevänsä rauhaan, taikka ainakin saavansa lopputilityksessä lievemmän rangaistuksen.

Pää alas painuneena ja synkissä mietteissä nämä harhailivat kaupungin kaduilla ikäänkuin suojaa etsien ja tuomiten sitä veristä vääryyttä, mikä heidän osakseen oli tullut ja oli tulemassa palkkioksi siitä, että he vapautensa ja elinehtojensa puolesta olivat nousseet taistelemaan kotimaansa loiseläjiä vastaan. Iloisin mielin he olivat taisteluun käyneet ja varmoina voitostaan, sillä he liiaksikin hyvin tunsivat verivihollisiensa heikkouden ja raatajien voiman. Vasta taistelun kuluessa heille selveni riistäjäluokan kansainvälisyys, jonka yhdistynyttä voimaa vastaan taistellessa Suomen proletaarien uljain joukko vuodatti verensä kuiviin.

Näitten murtuneitten miesten mielialaa eivät suinkaan olleet omansa kohottamaan alinomaa lahtareitten julmista veritalkoista saapuvat viestit, joitten mukaan lahtarit verenhimoisten petojen tavoin kulkivat seudulta seudulle ryöstäen ja murhaten ilman tutkintoa ja tuomiota kaikki, joita epäilivät vallankumouksellisiksi, vieläpä mur-

haten niitäkin, jotka tykkänään olivat taistelun kuluessa sivussa pysytelleet, mutta joille milloin mistäkin syystä yksityisillä lahtareilla sattui olemaan jotakin vanhaa, mieskohtaista känää.

Saapuessani Kotkan Työväentalolle pitivät siellä naiset vahtia. Vain siellä täällä näkyi joku punakaartilaisvanhus kävelevän kivääri olalla omissa mietteissään, nähtävästi lainkaan kiinnittämättä huomiota siihen tehtävään mihin nimenomaan oli määrätty.

Jos koko kaupungissa oli lainkaan liikettä, niin se ilmeni Työväentalon lähetyvillä, minne silloin tällöin saapui joku auto matkassaan viestintuoja Kymminlinnan taistelutantereelta.

Minun Työväentalon edustalla olevan autojen seisauspaikan luo, missä noin 18-vuotias naissotilas piti vahtia. Kysäsin tältä olivatko kaikki Kotkan miehet rintamalla, kun kaikki näyttävät kadonneen.

Tiesin kylläkin mitenkä asianlaita todellisuudessa oli, mutta siitä huolimatta halusin tiedustella tämän nuoren ja reippaalta näyttävän tytön mielipidettä.

Arkailematta tyttö vasasi: "Tiedättehän, että kaikki miehet piti lähettää rintamalle, sillä muutenhan rata olisi tullut katkaistua ja me eristetyiksi muusta maailmasta. Vaikka", hän lisäsi, "tämä meidän maailmamme alkaa jo olla niin pieni, että henkeä tuppaa ahdistamaan. Kun kaikki väki kasaantuu yhteen paikkaan, niin ei enää tahdo ilmakaan riittää."

Edelleen kertoi tyttö, että hänen kuudenkymmenen ikävuoden korvissa oleva isänsä oli myöskin lähtenyt rataa vartioimaan ja lähtiessään jättänyt hänelle kiväärin ja kehottanut häntä suorittamaan kaupungissa vartiopalvelusta. "Minun paikkani ei enää ole täällä", oli vanha isä

tyttarelleen sanonut. "Kas tässä kivääri, mene ja ilmoit-
taudu esikunnalle. Kyllä sinä täällä tulet touhuun."

"Ette usko", jatkoi tyttö, "mitenkä iloiseksi tulin kun
sain omasta kohden ruveta palvelemaan sitä asiaa, jonka
puolesta jo kaksi veljeäni ja niin monet muut ovat hen-
kensä heittäneet. Ja senkin puolesta tämä on niin innos-
tavaa, kun saa miesten rinnalla näin viimeisellä hetkellä
lahtareita vastaan tapella. Kunpahan saisin määräyksen
lähteä juoksuhaudata, tai kun annettaisiin edes määräys,
että Kotkaa puolustetaan viimeiseen saakka ja kuollaan
kaikki ennenkuin tämä paikka luovutetaan."

Sitten tyttö kävi miettiväisen näköiseksi ja alakuloi-
sesti huohtaen jatkoi: "Niin — kunpahan kaikki kävisikin
niin. Pelkään kuitenkin, että niin ei tule tapahtumaan,
sillä olette kaiketi kuulleet siitä, että porvarit ovat mei-
dän joulupukeillemme (maltillisille sivustakatsojille) tar-
jonneet rauhanneuvotteluja. Nämä ovat nyt käyneet juo-
neen käsiksi sillä perusteella, että haluavat säästää porva-
reitten omaisuutta tykkkitulen hävitykseltä."

"Muistatte kaiketi kuinka saksalaiset vängällä koetti-
vat kaksi viikkoa sitten ottaa Kymminlinnan varustuksia
huostaansa. Kun meidän silloin täytyi Rankin patte-
reilta ampua Kotkan kaupungin ylitse etsivät porvarit suo-
jaa kivikellareista. Silloinkin täytyi saksalaisten perään-
tyä. Porvarit pelkäävät nyt mitenkä heidän käy jos näillä
samoilla tykeillä aletaan pommittaa Kotkaa. Ne ovat hyviä
tykkejä..."

Minut oli lähetetty muutamien toisten miesten kanssa
Kotkan puolustusta järjestämään. Tuon nuoren naissoti-
laan puheesta sain nyt kylliksi päänvaivaa. Harmistu-
neena lähdin painaltamaan Kotkan paikallisesikunnan
luokse saadakseni tietää, olivatko meidän sosialistipettu-

rimme todella sormineen pelissä, meidän, jotka tastelua kävimme, mitään tietämättä koko juonesta.

Vaikkapa miltä kannalta asiaa olisin ajatellut, niin sittenkään en saattanut käsittää mitä rauhantekemistä näillä sivusta kurkkivilla luikeilla oli, sillä eiväthän he milloinkaan olleet tavalla eikä toisella välejään porvareitten kanssa katkaisseet. Mitä tekemistä heillä saattoi olla asiassa, joka heitä ei lainkaan koskenut, kun emme ker-
ran me, itse asianomaiset, mihinkään neuvotteluihin olleet ryhtyneet emmekä suostuneet, vaikka kyllin hyvin tun-
simme asemamme? Pitihän meillä olla kylliksi suuret silmät nähdä eteemme kun kysymyksessä oli oma hen-
kemme, ilman että siinä mitään vapaaehtoisia välittäjiä tarvittiin! Ja miksi kaikki tapahtui meidän tietämät-
tämme?

Päästyäni Kotkan paikallisesikuntaan selveni minulle asema täydessä alastomuudessaan. Tuo puhutteleman i
naissotilas oli ollut liiaksikin oikeassa vaikkakaan hän ei tietänyt vielä mitenkä pitkälle meidän selkämme takana vehkeilleet petturit olivat edesottamisissaan menneet.

Rintamalla taistelevien tietämättä nämä olivat teh-
neet välirauhan seuraavaan päivään kello 12 asti. Sii-
hen mennessä ei ollut määrä kummaltakaan puolen alkaa vihollisuuksia. Edelleen olivat meidän petturimme ryhty-
neet varsinaisiin rauhanneuvotteluihin ja kukapa tiesi
vaikka kysymyksessä olisi ollut vielä panttivankienkin lah-
tareille luovuttaminen, sillä se oli, mikäli kuulin, ollut
näitten ensimmäisiä päävaatimuksia.

Lahtarit olivat kuitenkin luopuneet kaikesta päättäen
tästä vaatimuksesta kun olivat havainneet pääsevänsä tois-
ta tietä tarkotuksiensa perille. Pääasia oli nyt heille vain
saada aikaan välirauha, jonka kuluessa saattaisivat jär-
jestää asiansa täyteen kuntoon.

Rintamallaolijat tietenkin olivat ihmeissään kun lahtarit alkoivat välirauhaa esitellä. Ei kuitenkaan kestänyt kauan ennenkuin kaikki tiesivät että vieraitten kynnet olivat asiaan sekaantuneet...

Ennenkuin kuitenkaan välirauhasta lopullisesti oli ennätetty sopia oli joukkomme kaikkialla ollut pakko peräytyä ja kello 2 aikaan päivällä ei enää päässyt puhelimella Kotkasta Kouvolaankaan.

Kun sitten taasen kello 4:n aikaan iltapäivällä, jolloin välirauhan jo olisi tullut olla voimassa, puhelimella päästiin Kouvolaan, oli siellä torvessa jo toinen ääni.

Näin kului aika odotellessa ja punaisten puolella ei saanut mitään varusteluja tehdä, sillä käsitettiin, että tämä oli rauha kuin rauha, josta sopimuksen perusteella tuli jokaisen nauttia. Meikäläiset olivat näet vielä tässäkin tapauksessa niin naiveja, että pitivät sitoumuksen pyhänä, kun taasen lahtarit sillä aikaa vain vahvistivat asemiaan ja järjestelivät asioitaan siten, että jos heidän viekkautensa ei tulisi tepsimään, niin he puolestaan ainakin olisivat valmistautuneita yllätyksien varalta.

Niinpä vaikka välirauhan olisi tullut kestää kello 12 saakka toukokuun 3 päivänä saapui 3:nneen päivän aamuna kello 8 lahtarijoukko junalla Kotkan rautatieasemalle ilman että sitä kukaan olisi ollut ehkäisemässä ja marssi sieltä suoraa päätä Työväentalolle.

Työväentaloa vartioivat harvalukuiset naissotilaat ärsyyntyneinä lahtareitten törkeästä menettelystä ampuivat näitä vastaan joitakin kiväärinlaukauksia. Siinä olikin koko vastustus mitä lahtarit Kotkaa vallatessaan tapasivat.

Koska välirauhan tuli kestää kello 12 ei Työväentalolla ollut muuta kuin kymmenkunta naista ja miestä, niihin vielä luettuina taloudenhoitaja ja ravintolan emännöitsijä.

Näin tuli Kotkan kaupunki myytyä lahtareille taistelutta. Hintana lienee ollut myyjien koskemattomaksi jättäminen silloin kun sopimus joko allekirjotettiin taikka muuten suullisesti vahvistettiin.

Varmuudella en ole saanut tietooni mitenkä se tapahtui, mutta samapa se on piruko tai paholainen, kirjotettu tai puhuttu. Pääasia vain on se, että kaikki piti paikansa ja että asiat olivat menneet kuten niitten pelättiin menevän silloin kun meidän selkämme takana vehkeileet petturit pääsivät niitä sormittelemaan.

Näin oli siis menetetty se paikkakunta, mistä varsinainen vallankumoustaistelu oli saanut alkunsa ilman että yhtään laukausta olisi ammuttu muitten kuin Työväentaloa vartioivien naisten puolelta, joita kiväärejään laukaisemaan olivat lahtarit saaneet röhkeällä esiintymisellään.

Yleisemmin ajateltuna olisi saattanut edellyttää, että Kotkan valtaaminen olisi lahtareille pitänyt tulla maksamaan koko paljon, sillä olivathan Kotkan pojat alusta alkaen olleet taistelussa matkassa ja ehkäpä sen kuluessa eniten sotataitoa myöskin oppineet. Ja varmaa myös'in on, että tämä taistelu olisi kehittynyt kuuma'si. elleivät petturit häpeällisesti olisi meidän viimeistä turvapai'kaamme myyneet porvareitten omaisuuden ja oman selkänahkansa säilyttämisen hinnalla. Veriviesteistä ymmärsivät petturimme hyvin, että rintamalla olevien kohtaloa ei voineet mitkään sopimukset lieventää.

Kotka oli nyt joka tapauksessa menetetty, niin kirvelevältä kuin se tuntuikin, ja siten päättyi toukok. 3 p. vallankumoustaistelu Suomessa, joka varsinaisesti oli alkanut tammikuun 27 päivänä.

Tämän jälkeen eivät lahtarit tavanneet enää sanottavaa vastustusta lainkaan, mutta sen sijaan he kylläkin jat-

koivat sotaa, joka tästä puoleen muuttui aseettomien teurastamiseksi ja työläisten veressä rypemiseksi, jonka veroista saattaa keksiä vain suomalaisen talonjussin sivistystasolla oleva raakalainen sammumatonta kostonhimoaan tyydyttäessään.

VALKOINEN TERRORI JA VERILÖYLYT.

Voittaneitten lahtareitten riettaita veriorgioita kuvaamaan lähtiessäni kerron joitakin tapauksia, joita itse omin silmin näin, taikka joista rintamalla ollessamme eri joukko-osastoilta saimme ehdottomasti paikkansa pitävät ja toteen näytetyt raportit.

Aluksi kuitenkin lainaan tähän joitakin kohtia O. V. Kuusisen mielenkiintoisesta analyysistä, "Vallankumouksen Koulu", joissa nimenomaan kuvataan varsinaisen luokkasodan jälkeistä aikaa m. m. seuraavaan tapaan:

"He (porvarit) saivat sen (orjavoudin) paikan ja ruoskan käteensä. Eikä koskaan maailmassa ole veristä orjanruoskaa sen katalammalla pedonhimolla heilutettu kuin Mannerheim-Svinhufvudin voutikauden aikana Suomessa on tehty, herkeämättä päivästä toiseen, nyt jo kuudetta kuukautta. Suomen porvariston koston hekuma on vallankumouksen jälkeen vaatinut suuremman määrän kuolonuhreja turvattomista vangeista kuin mitä koko kolme kuukautta kestänyt ankara luokkasota työväeltä uhreja vei. Järjestelmällisesti harjoitetulla tovereittemme joukko-teurastuksella on Suomen valkoinen lahtarivalta aivan kuin koettanut hermoja järkyttävällä räikeydellä osoittaa kaikkien maiden työväelle, mikä koston hurjastelu heitäkin voi uhata, jos he eivät heti valtaan päästyään pane oman maansa porvaristoa rautaisen diktatuurinsa alaiseksi, vaan noudattavat sekä vapaina että vankeina olevain

luokkaviihollistensa suhteen samallaista herkkätunteista ihmisellisyttä, kuin meidän vallankumousohallituksemme Suomessa noudatti. Paitsi joukkoteurastuksia, otti Suomen porvaristo alun pitäen kostonkeinonaan käytäntöön myös vankien tappamisen nälkään. Se on nähtävästi jumalata pelkäävän monarkistisen osakeyhtiöpääoman heikullisinta joukkokostoa: kun työläiset, jotka ovat ylpeinä tunteneet olevansa kaiken rikkauden luojia ja oikeita omistajia, nyt vangittuina nälän kouristuksissa väentelevät, sinertyvät ja toinen toisensa jälkeen henkensä heittävät, niin sitä nähdessään hieno osakepääoman valtias parhaiten sulattelee rasvojaan, kiihoittaa ruokahaluaan ja nauttii yli-inhimillisestä vallastaan. . . Nauttii niin liiaksikin, että siksi kertaa miltei unohtaa — kuten kakki huijarit — että elävää työvoimaa enään tarvitaankaan, kunnes joku yksityiskapitalisti, kuten vapaaherra Linder, havahtuu humalasta nähdessään jilojensa ja tehtäntensä jäävän työvoimista aivan kylmille, sanoo kohmelaisen totuuden: 'tämä on kunniatonta', sekä kehottaa svinhufvudilaisia ammattiveljiään suurempaan kohtuullisuuteen kostonnautinnossa."

Edelleen kirjottaa toveri Kuusinen teurastajiemme veressä rypemistä kuvatessaan seuraavasti:

"Niin. — Edessäni on valtaisa valkoisten veriheikymästä puhuva todistusaineisto ja sen nojalla saa todellakin sen käsityksen, että porvarit jo luokkasodan aikana — omalla alueellaan — mutta varsinkin sen jälkeen, hullujen koirien tavoin raadellessaan valtaansa joutunutta työväenluokkaa tykkänään unohtivat 'ken pitää rikkaat leivässä'.

"Nähtiin, ettei ollut ollut kaikunut kuuroille korville saarnatuoleista ja porvarillisissa sanomalehdissä annetut suorat kehoitukset murhiin. Turhaan eivät kirjailijat sellaiset kuin Juhani Aho, Ilmari Kianto y. m. olleet ärsyt-

täneet lukijakuntansa, porvarieläimistön alhaisimpia viettejä.

“Työläisiä tapettiin kaikkialla, tapettiin kuin kaniineja, tapettiin sellaisia, jotka olivat tarttuneet aseisiin, mutta tapettiin myös tuhansittain muita, tapettiin yksinäisissä maalaiskylissä, väestökeskuksissa, kaupungeissa. Kokonaisten kuukausien aikana ei yksikään järjestöihin kuuluva työläinen ollut varma hengestään, ei varsinkaan luottamushenkilö. Kuka koulupoika, ylioppilas, pappi, porvari tai maapösö tahansa oli oikeutettu murhaamaan työläisiä. Tuhansia tragedioita on näytelty yksinäisillä salomailla, jolloin valkosudet ovat tulleet ja muitta mutkitta vieneet viimeiselle retkelle: metsänreunaan, köyhän perheenisän tai pojan tai molemmat. Mutta jylhimmät murhenäytelmät, taivaaseen asti kostoja huutavat kauheusesitykset suoritettiin kuitenkin väestökeskuksissa sekä seuduilla, missä suurempia punakaartilaisjoukkoja saatiin vangiksi. Siellä ‘monarkistisen osakeyhtiön’ lihamyllyt rouskuttelivat kokonaisia vuoria työläisruumiita, siellä valkoiset pedot valtoinaan piehtarivat työläisveressä ja — niljassa.

“Niin, mikä onni, että löytyy lukemattomia näiden pöyristyttävien joukkomurhain silminnäkijöitä ja seuraajia, jotka itse ihmeen tavalla ovat säästyneet joutumasta valkoisten verikoirien ihmislihanälkäisiin hampaisiin. Onni siksi, että näiden tapausten kuvaajilta säästyy kaikki vaiva lähteä harhailemaan mielikuvituksen maille, missä yksinäiset puut estäisivät näkemästä koko kauhujen korven — rikkainkaan fantasia ei kykenisi luomaan kylliksi valtavia kuvia valkoisten määrättömistä veriteoista.

“Saadaksemme siis jonkinlaisenkaan käsityksen niistä tutustukaamme tässä vain joihinkin mukana olleiden kuvauksiin.

Alkakaamme vaikkapa *Vaasasta*, missä työläiset eivät olleet lainkaan aseissa. Täällä vangittiin heti kansalais-sodan alussa paljon työläisiä ja venäläisiä sotilaita, joita alettiin vähin erin ja kaikessa hiljaisuudessa joukottain teloittaa. Tarkoitus oli, etteivät murhat koskaan tulisi päivänvaloon. Sen takia tapahtuivat teloitukset öisin merenjäällä. Ampumisen jälkeen sidottiin uhrien jalkoihin kivi ja ruumiit upotettiin jään alle. Tiedetäänpä, että usein olisi upotettu elävänäkin.

“*Varkauden* tapahtumia taasen kuvaa muudan toveri seuraavaan tapaan: “Ei milloinkaan olisi voinut kuvitella-kaan mitään sellaista kuin mitä antautumisemme jälkeen tapahtui. Valkoiset verikoirat janosivat verta, työläisten verta. Kerran siihen makuun päästessään he eivät tunteet mitään rajoja. Alkoi mitä hirvittävin verilöyly. Ensi aluksi meistä eroiteltiin *joka kolmas mies* ja ammuttiin armotta. Näin tapettiin yli 300 toveriani, parhaita tovereitani, parhaita työläisiä. Meistä jäljelle jääneistä karsittiin ja ammuttiin sittemmin vielä *joka kymmenes mies* ja vielä senkin jälkeen toimitettiin meidän joukosamme “*apuharvennusta*”, jossa ensimmäisellä kertaa tapettiin 40 ja toisella kertaa 80 henkilöä. Lahtarien kuularuiskujen edessä sai miesten mukana surmansa myöskin *moni vaimo ja lapsi*. Kaikki ruumiit, joita ei suuren lukumääränsä vuoksi viitsitty edes haudata, heitettiin virtaan tai painettiin avantoihin.”

“Tähän tapaan menettelivät valkoiset alueillaan (Huom.! Kemi, Tornio, Rovaniemi, Kokkola, Pietarsaari, Seinäjoki, Kannus, Ylivieska, Kajaani jne.) jo silloin kun punaisen Suomen alueella veisattiin sydäntäsärkeviä jeremiaadeja siellä sattuneitten, kylläkin valitettavien väkivallantekojen johdosta, jotka kuitenkin supistuiivat valkois-

ten tekemien hirmutöitten rinnalla mitättömäksi murto-osaksi.

“*Tampereella* taasen telotettiin erotuksetta kaikki venäläiset ja lisäksi joukottain suomalaisia aivan vankileirin seinustalla. Ammuttujen yltä riisuttiin kaikki vaatteet ja ‘alastomat ruumiit jätettiin siihen virumaan korkeaksi kasaksi, jonka päälle uudet teloitettavat pakotettiin kiipeämään ammuttaviksi’. Tätä ‘teloitusnäytelmää’ pysähtyivät viereiselle sillalle suuret porvarijoukot katselemaan — kaikki vähänkin sosialidemokraateiksi tunnetut oli vangittu — ja teloituksen aikana kuului tämän haltioissaan olevan joukon suusta suurta riemastusta osottavia yllyttäviä ivahuutoja. Varsinkin tuntuivat monet hienot rouvat ja herrasneidot olevan ihastuneita tähän raakaan murhaamiseen.” — Näin jauhoivat Mannerheimin myllyt Tampereella 600 työläistä.

“*Hollolassa* tapettiin Pyhäniemen pyörätehtaan koko työväestö, ja muuten kaikkiaan, maalaispitäjään nähden, kerrassaan tyrmistyttävä määrä, 1,335!

“*Hennalan naisvankien* kohtalosta tietävät punaisenristin tytöt kertoa seuraavaa: “Joka aamu noin kello neljän ajoissa ilmaantui sotaherra ovellemme huutaen kuuluvalla äänellä joukon nimiä, joitten sitten käski seurata itseään. Tätä jatkui säännöllisesti kahden viikon ajan, ja tytöt tottelivat reippaina, luullen pääsevänsä kotiin. Mutta kun kutsutut eivät koskaan palanneet, aloimme aavistaa noiden huutojen kamalan tarkoituksen. Kylmä hiki nousi yli koko ruumiimme kun taasen aamun sarastaessa kuulimme oveltamme tuon raa’an, juopuneen äänen. — Myöhemmin saimme yksityiskohtaisemmin kuulla noitten urhoollisten siskojemme kamalasta kohtalosta. Pystyssä päin, vallankumouslauluja laulaen he olivat käyneet kohti hautausmaata, missä *itse kaivoivat hautansa, jonka reu-*

nalla sitten saivat surmaniskunsa. Ja kun murhaajat kielisivät heitä laulamasta korottivat he vain ääntänsä sanoen: Antakaa meidän laulaa; kauanhan emme enää teitä häiritse. Ja niin vasta pyövelin kuula katkaisi heidän lunsunsa.

“Edellä kerrotulla tavalla murhattiin satoja naisia välittämättä lainkaan siitä olivatko nämä pakolaisia, punaisenristin väkeä tai sotilasnaisia — ja ilman minkäänlaista tutkintoa.

“Helsingissä saksalaiset ja paikalliset valkoiset kaupunkia valloittaessaan rakensivat barrikaadeja elävistä työläisistä.

“Lahdessa oli ruumistuotanto niin tavaton — noin 2,000 — ettei kaikkia uhreja keritty kunnollisesti lopettaa: ‘hautaan heitettiin niin haavoittuneet kuin kuolleetkin. Ei siis ihme, että jotkut murhatuista nousivat haudoista.’

“Hämeenlinnan vankileiristä kirjotti muudan toveri: ‘Jouduin lahtarien vangiksi Kosken pitäjän Riihimäen talossa 12 toverini keralla. Talon kartanolla ammuttiin meistä heti kahdeksan. Loput meistä vietiin erääseen saunaan, jossa ennestään oli vankina 34 meikäläistä. Seuraavana aamuna teurastettiin meistä taasen 11. Jäljelle jääneitä lähdettiin nälkiintyneinä kuljettamaan Hämeenlinnan lähellä olevaan Harvialan kartanoon. Nälkiintyneet vangit eivät lahtareitten mielestä jaksaneet kyllin nopeasti kulkea tätä monipeninkulmaista taipaletta, minkä vuoksi nääntyneimmät teurastettiin välillä. Täten pääsi perille 27:stä vain 8 voimakkainta. — Jouduin Hämeenlinnan vankileirille. Kolme päivää siellä oltuani vietiin sieltä 60 vankia ja ammuttiin eräälle rämeelle. Ja siihen tapaan jatkettiin yhtämittaista teurastusta kahden kuukauden ajan”. — “Me punaiset olimme valtamme päivinä aivan ylenpalttisen lempeitä. Ihmiskunnan siunaukseksi

olisi pitänyt poistaa alueeltamme nykyään vallassa olevat verihurtat”, huomauttaa toveri lainaamani kuvauksensa lopussa.

“*Mutta voiton kaikista veivät Viipurin verilöylyt.* Siellä viettivät Mannerheimin pyövelit pyörryttävimmät orgiansa. Kaikkiaan tiedetään siellä teurastetun 3,000 työläistä. Todennäköistä kuitenkin on, että tämäkin ylimalkainen arvio on aivan liiaksi pieni. ‘Joka päivä aamun sarastaessa toimeenpantiin teloituksia — satakunta ammuttiin aina kerrallaan kuularuiskuilla ja kivääreillä. Uhrin vietin eräälle eläinten hautauspaikalle, missä ne toimituksen alkajaisiksi itse saivat kaivaa itselleen haudan, jonka jälkeen teloitus suoritettiin. Tätä joukottaista murhaamista jatkui keskeytymättä koko toukokuun ajan. Punaisten rauhanneuvottelut hylättiinkin juuri siksi, että saatiin tilaisuus suhteettomaan, jopa kerrassaan mielipuolisuutta osottavaan murhaamiseen.’

“Entä seuraava makupala valkoisten häikäisevästä murhaamiskiihkosta Viipurissa: ‘Eräänä iltana oli kaupungin hienostolla juhla, seikka, josta vangit olivat saaneet vihiä. Useat vangit olivat sen johdosta selvillä siitä, että seuraava yö tulisi tuomaan heille kamalan kaameita yllätyksiä. Tämä aavistus toteutui liiaksikin hyvin, sillä tuskin oli vielä saapunut puoliyö kun joukko sikahumalassa olevia upseereita saapui naisineen vankileirille hauskutellakseen ampumalla vankeja. Touhussa pidettiin kiirettä ja eräästä kopista ajettiin kaikki vangit ulos sekä vietiin hietakuopan reunalle, missä heidät kaksi kerrallaan ammuttiin päihtyneitten naisten nauraessa. Irstas murhahuvi kohosi korkeimmilleen kun nämä samaiset naikkoset kesken ampumisen alkoivat mukanaan tuomaansa sampsanjan kallistella ja suosionosotuksia maljoja kilistellen likaisimmille työläisveressä rypeville osottaa. Naikkosis-

tamme innostui kaksi niin, että halusivat koettaa omaa ampumataitoansa. Tässä yhteydessä kohosi saatanallisuus korkeammalle kuin mitä normaali-ihminen saattaa käsittää, sillä nämä porvarinaiset käyttäytyivät heidän laskuunsa jätettyjä uhreja kohtaan kuin ilmi perkeleet. Kumpikin oli kelpotavalla humalassa, minkä vuoksi eivät kyenneet enempää tähtäämään kuin kunnollisesti muutenkaan aseitaan käyttämään. Lopulta sekaantui mukana oleva vartija tähän tappamistouhuun antamalla kummallekin naisten raatelemalle uhrille armonlaukaukset. — Täten menetti lahtariupseereitten ja heidän naikkosiensa huviksi kaikkiaan yhdeksän työläistä henkensä kaikkien toisten vankien kauhuksi — nämä näet kaiken aikaa katselivat tätä petomaista näytelmää koppiensa ikkunasta mieli mustana ruumiinsa suonenedontapaisia nytkähdyksiä tuntein’.”

On tuskin luultavaa, että milloinkaan tullaan täydellistä selvää saamaan siitä mitenkä monta työläistä tällaisen murhakiihkon uhriksi joutui. Me vain tiedämme varmuudella, että työläisverta vuosi viljalti ja että mitä pitemmälle aika kuluu, niin sitä enemmän paljastuu katalien luokkavihollistemme tihutöitten jälkiä kautta koko maan. Eräässä porvarillisen oikeuslaitoksemme perin peittelevässä asiakirjassa koetetaan tehdä jonkinlaista tilastoa näistä ilman minkäänlaista lain varjoakaan tehdyistä joukkomurhista. Siitä käy selville, että yksistään 73:ssa maalaiskunnassa tapettiin yhteensä 6,796 työläistä ja 19 kaupungissa 8,800. Tämän lisäksi toteaa tämä samainen asiakirja, että 221:ssä pitäjässä surmattiin ilman tutkintoa ja tuomiota 15,817 työläistä, *mutta että tykkänään puuttuu tilasto murhattujen lukumäärästä 250:stä maalaiskunnasta ja 17:sta kaupungista.*

Edellä esitettyä aseettomien työläisten irstasta mur-

haamista puolustellessaan ovat porvarit ankarimpien taapausten tonkimisen jälkeen kyenneet todistamaan, että "punaisten ennen kuulumattomien hirmutekojen uhreina" menetti 642 porvaria henkensä. Näistäkin kuului suuri osa suojeluskuntiin, jotka avoimesti toimivat punaisten verivihollisina missä ikinä siihen tilaisuus myöten antoi, joskin murhatapauksien sattuessa olivat aseettomina. *Punaisten johdon taholta ei kuitenkaan näitä tekoja missään muodossa hyväksytty, vaan päin vastoin niitä ankarasti tuomittiin. Saivatpa punakaartilaiset murhasta kiinni joutuessaan teostaan heti paikalla hengellään maksaa punaisten OMAN sota-oikeuden antaman tuomion perusteella.*

Mutta mitenkä oli vastaavassa tapauksessa porvariston laita? Paitsi sitä, että valkoisten sotajohto ja yleinen mielipide, papisto kirkon saarnatuolista ja sanomalehdistö peittelemättä julkeasti KÄSKI ja YLLYTTI työläisten murhaamiseen (joihin sangen usein todistettavasti liittyi *ryöstötapauksia*), annettiin murhaajille vielä "yhteiskunnankin" tunnustus. Annettiin näet armahdusmanifesti, jonka sanamuoto kuuluu seuraavasti: "Henkilöt, jotka maan laillista järjestystä vastaan nostetun kapinan kukistamisen tarkoituksessa tai estääkseen kapinan levenemistä, taikka palauttaakseen järjestystä, ovat teoissaan menneet yli sen, mitä mainittujen tarkotusten saavuttamiseksi olisi ollut tarpeen, *jätettäköön niistä syytteeseen panematta ja rankaisematta*".

Mikä viehättävä tapa kartanonomistajalle päästä vähemmän suotavasta ja suositusta torpparistaan, työnantajalle suoriutua "uppiniskaisesta" työläisestä ja suurmurhaajalle ja rosvolle seurausten pelotta tyydyttää vapaksi laskettuja intohimojaan! — Ei muuta kuin joko tapa itse tai ilmota toivomuksesi aina valmiina ja toimintahaluksena olevalle "kenttäoikeudelle", tai "valtiorikos-

oikeudeksi” itseään nimittävälle murhaajakoplalle, niin tulos on aina sama — kuula työläisen kalloon!

Kuvaava on monasti julkisuuteen vedetty tutkintoasiain päällikön, majuri *Gustaf Aminoffin* kiertokirje “valtiorikosoikeuksien” syyttäjille, jossa kiertokirjeessä tämä ilmottaa *armeijan tahdon ja toivomukset* m. m. seuraa-
vasti:

“Kuolemanrangaistusta on vaadittava johtajille, sotilas-päälliköille, sota-agitaattoreille, murhaajille, ryöstäjille ja muille roistoille.

“Mitä taasen tavalliseen punakaartilaiseen tulee, niin ei ole syytä suinkaan kenenkään kuvitella, että he olisivat taistelleet *minkään aatteen* puolesta”.

Ja “valtiorikosoikeudet” täydensivät verilöylyjen sarjan “laillisesti” julistamalla 450 kuolemantuomiota, joista yhdeksän sosialistisiin valtiopäivämiehiin kohdistuvaa. Kaikkia kuolemantuomioita ei kuitenkaan ennätetty panna täytäntöön, sillä ulkomailla alettiin etenkin työläisjoukoissa kiinnittää kiusalliseksi käypää huomiota näihin lahtareitten uskomattomiin hirmutöihin.

Kaikki edellä esitetyt petomaiset työt kohdistettiin kukistettuihin, *aseettomiin työläisiin varsinaisen taistelun jälkeisenä aikana*. Murhattujen ei mitenkään välttämättä tarvinnut olla punakaartilaisia enempää kuin muutenkaan vallankumouksellisia. Murhaan oli kylliksi lahtareilla syytä milloin tapasivat jonkun työväenluokkaan kuuluvan henkilön, sillä heidän päämääränään oli kostaa koko työväenluokalle ja kerta kaikkiaan hukuttaa siitä verivirtoihin kaikki vapaudenkaipuu lähinnä seuraaviksikin ajoiksi. Tulevaisuus osottanee saavatko Suomen, enempää kuin muitenkaan maitten lahtarit jäädä veritöittänsä jälkeen laakereille lepäämään, vai jaksako yhdistynyt työväestö yhdistynein voimin kaikkialla nousta maksamaan takaisin riistä-

jilleen ja murhaajilleen näitten kukkurapäiseksi kohonnutta velkaa.

LAHTAREITTEN JULMUUDET TAISTELUKENTÄLLÄ.

Kun lahtariluokka edelläesitetyllä tavalla rypi voittamiensa työläisten veressä, niin ei lainkaan voi pitää ihmänä sitä, että he varsinaisen taistelun kestäessä malttamattomina ja hekumoiden tyydyttivät raateluhaluaan saadessaan kiinni ase kädessä toimivia "punikeita". Esi-merkin vuoksi mainittakoon kuitenkin seuraavassa muutamia tapauksia:

Helmikuun 15 päivän tienoilla joutui Savon rintamalla Hillosten salmen luona ylivoimaisen lahtarijoukon kanssa tappeluun 200 miestä käsittävä punakaartilaisjoukko. Ennen takaisin vetäytymistään olivat nämä ennättäneet lähettää pääjoukoille avunpyynnin. Apua odoteltaessa oli kuitenkin perädyttävä siksi kiireellisesti, että sairaanhoitajat eivät ennättäneet ottaa matkaansa kaikkia haavottuneita. Näistä piilotettiin neljä erääseen taistelulinjalla olevaan kivikellariin siinä toivossa, että kun apujoukot saapuvat, niin haavottuneetkin voidaan korjata pois parempaan talteen, vihollisen tultua karkotetuksi.

Apujoukot saapuivatkin pian ja antoivat sivusta käsin lahtareille sellaisen kuulasateen, että näitten melkoisella mieshukalla oli perädyttävä valtaamaltaan asemalta. Koko välikohtaus ei kestänyt kauempaa kuin korkeintaan kymmenen minuuttia, mutta sillä aikaa olivat lahtarit kuitenkin jo ennättäneet tyyten tappa kolme kellarissa kynsiinsä saanutta haavottunutta punakaartilaista ja neljäs, E. Nykänen niminen mies, jonka polveen kuula oli osunut, makasi hirvittävästi reveltynä kellarin lattialla henkitoreis-

saan. Nuo valkeat ihmispedot olivat repineet hänen suunsa leukaluita myöten halki, kumpikin silmä oli puhkaistu, takki oli riistetty päältä ja nähtävästi veitsellä oli uhrin rinta revelty pitkin ja poikki muodottomaksi, veriseksi lihamöhkäleeksi. Tämän lisäksi oli poikaparkaa kolhittu kiväärin perällä joka puolelta niin, että oli aivan mahdoton hänessä löytää eheätä paikkaa.

Nähdessään rehdin toverinsa kamalan kohtalon kiertyi paikalla olleiden punakaartilaisten silmiin vihan kyyneleet ja hammasta purren he syöksyivät pakoon luikkivien petojen jälkeen, joista ani harva sen jälkeen enään sai tilaisuutta näyttää raatelutaitoaan. — — —

Riihimäen aseman luona oli kiivaanlainen kahakka, jonka kuluessa yksi lahtareista jäi haavottuneena punaisten huostaan. Muuan reipas seitsentoistavuotias voimistelijatyttö, nimeltä Lähteinen, joka toimi meidän sairaanhoitajattarenamme, riensi paikalle haavottunutta vihollista sitomaan, eikä jättänyt työtään kesken, vaikka meidän hetkiseksi oli vetäydyttävä takaisin päin. Paikalle riensivät lahtarit, joita johti muuan suurikokoinen herranretku. Tämä syöksyi kuin tiikeri punaisen sairaanhoitajattaren kimppuun, joka parhaillaan satoi valkoista haavottunutta ja alkoi tätä retuuttaa ja vaatia tunnustamaan olevansa pahamaineinen nainen. Vastaväitteitä kuulematta laahasi hän uhrinsa seinää vasten, johon hänet itse ampui sadatellen ja ilkkuen.

Pitkälle ei hän kuitenkaan saanut "urotyöstään" nauttia, sillä hetkisen kuluttua saivat punaiset paikan taasen takaisin. Murhatyön tehnyt herrasretkummekin sattui onnettomuudekseen joutumaan tällöin käsiimme, jolloin hän sai paikalla tuomion uhrinsa veljeltä.

Tuntui iljettävältä katsella kuinka tuo murhanhimoinen retku maassa madellen rukoili armoa juuri joitakin

minuutteja sitten teurastamansa tytön veljeltä, joka hänet niskasta työntäen vei samalle paikalle missä tämä murhan oli toimittanut ja siihen ampui.

Tällaista pikatuomiota eivät punaiset muuten missään tapauksessa sallineet; päin vastoin oli se kuoleman uhalla kielletty. Tässä tapauksessa pidettiin lahtarin tekemää rikosta kuitenkin siinä määrin törkeänä, että murhatun veljen antama tuomio ilman muuta hyväksyttiin.

Savon rintamalla Mauhun pysäkin luona täytyi erään punakaartilaisosaston niinikään tilapäisesti peräytyä ylivoimaisen vihollisen tieltä, jolloin punaisten sairaala hetkiseksi jäi lahtarien käsiin. Sairaalassa oli vain kolme haavottunutta ja yksi kuollut. Haavottuneista kaksi sai heti lahtarien sisälle tullessa surmansa ja kolmas pelastui, josta sai kiittää vain kekseliäisyyttään. Pelastunut kertoi heti tapauksen jälkeen siitä seuraavaan tapaan:

“Huomatessani lahtareitten tulevan veresin kasvoni kokonaan ja vedin lähellä makaavan kuolleen toverini päälleni sekä tekeydyin kuolleeksi. Kun lahtarit ryntäsivät sisälle keskustelivat he ensiksi hetkisen hiljaa keskenään. Sitten joukon johtaja ärjäisi kovalla äänellä: ‘Pistimillä ne on lopetettava, sillä tiedättehän, että kuulia on vähän. Kantakaa raadot sitten kuoppaan tuonne saunan taakse!’ — Siitä huolimatta ampuivat lahtarit kaksi haavottunutta toveriani, minkä jälkeen muuan nuori, alipäälliköltä näyttävä lahtarisotilas tuli meidän vuoteemme luokse, kiskasi päällämme olevan lakanan sivuun ja nähtävästi varmuuden vuoksi survasi päälläni makaavan kuolleen toverini rintaan pistimen sellaisella voimalla, että se meni läpi ja tunkeutui samalla minunkin käsivarsilihakseni läpi.

“Muuta he eivät ennättäneetkään tehdä, sillä samalla kuului lähenevien punaisten laukauksia, jolloin äskeinen

nuori lahtari huusi: 'Ulos pojat! Punaiset perkeleet tulevat takaisin!' Heti sen jälkeen aloin kömpiä pois ilkeästä asemastani ja olin lattialla seisomassa kun hämmästyneet toverit saapuivat takaisin sairaalaamme."

Punaiset tarkastivat kaikki jättämänsä haavottuneet, mutta kukaan toisista ei enään ollut hengissä, sillä lahtareitten kuulat olivat tehneet tehtävänsä. . .

Helsingissä lahtarit ja saksalaiset käyttivät punaisia vastaan hyökätessään vangeiksi saamiaan punaisia kilpenään. Tämä perkeleellinen julkeus saattoi punaiset ymmälle, sillä he eivät olleet kylliksi kylmäverisiä ampumaan omia tovereitaan päästäkseen lahtareihin käsiksi. Seurauksena oli se, että punaiset menettivät pelin ja joutuivat vangeiksi, minkä jälkeen jokainen ase kädessä tavattu kuljetettiin kaupungin ulkopuolelle ja ammuttiin.

Muuan teurastajaisista lahtareitten hätiköimisen kautta pelastunut toveri, A. S., kertoo tapauksesta seuraavasti:

"Emme saattaneet ampua tovereitamme, joita lahtarit käyttivät kilpinään, vaan antauduimme. Jonkun aikaa sen jälkeen meidät pimeän tullen kuljetettiin kaupungin ulkopuolelle metsään, missä meitä alettiin summassa tutkimatta ja kuulustelematta ampua. Olin itse joukon jälkipäässä. Jouduin metsässä jonkun rakennuksen tai aitauksen edustalle kolmen muun toverin kanssa, missä maassa oli kasottain kuolleita ja maa niljakkaana verestä. En tiedä mitä tapahtui, enkä myöskään kuinka kauan olin ollut tiedottomana, mutta joka tapauksessa aloin virota jostakin kamalasta painajaisesta. Päälläni tuntui olevan jotakin raskasta, jonka toisella, vapaana olevalla kädelläni sain vieritettyä päältäni. Hengitys oli huononlaista ja kurkussa tuntui olevan jotakin, mikä salpasi ja tukahutti. . . Menetin taasen tajuntani ja kun aloin virota,

tunsin olevani samassa paikassa ja samassa asennossa kuin äskenkin. Altani kuulin jotakin raskaan hengityksen taipaista, mutta en siihen jaksanut enempää huomiota kiinnittää, vaan läksin hoippuroimaan pois päin. En tarkalleen tiedä kuinka kauan ja missä harhailin, mutta vaistoni kaiketi minut kuljetti sairaalaan lopulta, missä minulta otettiin hampaita pois kurkusta. Kuula oli näet mennyt sisään ylähuulesta ja tunkeutunut ulos niskasta ja mennessään syösyt kurkkuni täyteen murtamiaan hampaita.

“Kauan en sairaalassa saanut tuntemattomana olla, mutta minua pidettiin kuitenkin siksi heikkona, ettei varvioitu. Sain täten tilaisuuden paeta ja siten pääsin satamassa olevan laivan kivihiliruumaan, missä sain kyytiä Ruotsin puolelle. . .”

Vaasassa punaisiksi tunnettuja ja epäiltyjä henkilöitä kuljetettiin meren jälle, missä heitä elävältä työnnettiin avantoon. Toisia ammuttiin ja sitten vasta hukutettiin, jotta tihutyöt eivät tulisi päivänvaloon.

Keväällä lahtarit sitten itse joutuivat rannoilta ruumiita korjaamaan, jolloin ensiksi koetettiin syyttää punaisten tehneen itsemurhia. Juttu oli kuitenkin siinä määrin tökerösti kokoonpantu, että jokainen saattoi tuntea kou-raansakin totuuden. . .

Pietarsaaressa lahtarit antoivat eläimellisestä petomaisuudestaan loistonäytteen. Siellä he näet sitoivat muurari P. T:n kelkkaan, *naulasivat* hänen ammattiosaston jäsenkirjansa hänen *rintaansa* ja sitten kiskoivat häntä kelkassa ympäri kaupunkia. Kun eräs toinen työläinen uskalsi vastaan tullessaan tuon raakamaisuuden johdosta jotakin huomauttaa, niin lahtarit ilman muuta sieppasivat hänet kiinni, asettivat tuolin päälle ja sitten — *sahalla irrottivat pään ruumiista*. Samalla annettiin ympäristön

työläisille tietää, että jokaiselle, joka vastustaa Mannerheimin käskyjä, tullaan tekemään samalla tavalla.

Tuo kertomus Pietarsaaresta tuntuu illettävässä raakuudessaan uskomattomalta, mutta koska se on *lainattu lahtarien omasta lehdestä*, "*Mikkelin Sanomista*", missä se ilakoiden julkaistiin eräässä maaliskuun puolivälin numerossa, niin totta kai se on totta. —

Kun tuon lehden tiedustelijamme toivat rintamalle meidän luettavaksemme, niin voitte kuvitella minkäläisen käsityksen se meissä loi vastassa olevista vihollisistamme. . .

Huhtikuun 1 p:nä suuntasi muuan yhdeksän henkinen lahtariseurue matkansa *Haminasta Suomenniemen* kirkolle päin, poiketen erään kylän laidassa olevaan yksinäiseen tölliin. Matkassa oli kaksi lahtarinaikkosta myöskin. Kun lahtarit pääsivät ovesta sisälle, komensivat he heti töllin ukon matkassaan lähtemään. Kun tämä uskalsi tinkiä, raahattiin hänet tunkiolle, missä hänet ammuttiin. Samaten kävi ukon kuusitoista vuotiaan pojan, joka ammuttiin isänsä viereen samasta syystä. Torpan eukko pääsi aamun sarastaessa punaisten etujoukolle tapahtumasta sanaa tuomaan, mutta kun nämä saapuivat perille, olivat lahtaripedot jo korjanneet sieltä luunsa pois, jättäen uhrinsa tunkiolle.

Savitaipaleella taasen katkaisivat lahtarit *sahaamalla* erään työläisen kummatkin peukalot ja kaksi muuta sormeaa kun tämä kieltäytyi ottamasta kivääriä ja astumasta lahtareitten riveihin. Tulimme vähän aikaa tapauksen jälkeen paikalle, jolloin meille siitä kerrottiin. Edelleen sanottiin, että samaista miestä oli lähdetty raahaamaan lahtareitten matkassa siten, että hänet oli köytetty reen perään ja maata myöten jätetty jäljessä raahaamaan lahtareitten täyttä neliä paetessa punaisten lähestyessä.

Emme tuota ensiksi olleet uskoa, mutta kun sitten Savitaipaleen pappilasta eräältä hyllyltä löysimme kaksi peukaloa ja kaksi muun sormen päätä, niin aloimme olla vakuutettuja kertomuksen todenperäisyydestä. Sormet olivat katkaistut ilmeisesti sahaamalla ensimmäisestä niveleestä poikki; ne olivat likaiset ja känsäiset, siis ilmeisesti kysymyksessä olevan työläisen sormet.

Samallaisia esimerkkejä voisi luetella vaikka kuinka pitkältä, sillä tämänkaltaisista tapauksista ei ikävä kyllä Suomen luokkasodassa ollut puutetta. Lahtarit kyllä pitivät huolen siitä, että uhreja tuli ja että he saivat kylliksi kärsiä milloin heillä vain kiduttamiseen oli aikaa. Koska näistä tapauksista kuitenkin sanomalehdissä jo on paljon puhuttu, niin riittääköön nämä osotteeksi siitä, mitä lahtari-porvareitten saastainen intohimo voi keksiä silloin kun kysymyksessä ovat työläiset, jotka asettuvat vastustamaan loiseläjäluokan hillitöntä riistoa ja vaatimaan itselleen oikeutta elämiseen. Työläiset puolestaan eivät moisia hirmutöitä osaa suunnitella ja tehdä, sillä heitä taistelussa kannustaa pyrkimys päästä yhdenvertaisiksi elämisen mahdollisuudessa eikä irstailussa. Ja sitäpaitsi ylläpitävät työläiset kaikkialla taistelun kestäessä keskuudessaan ankaraa kuria, jommoista valkeat lahtarijoukot eivät osaa uneksiakaan, kaikkein vähimmin keskuudessaan ylläpitää.

On kylläkin totta, että silloin kun punaiset kaartit eivät vielä olleet ennättäneet kunnolleen järjestyä, jotkut kaikkea vastuunalaisuuden tunnetta vailla olevat hulikarit harjottivat ilkityötä, joka kaikki alleviivattuna sysättiin hyvästi höystettynä vallankumouksellisten kontolle. Ilmeisesti eivät porvarilliset virkamiehet yrittäneetkään näitä aineksia hillitä, vaikka olisivat sen voineetkin tehdä, vaan päinvastoin vain lisäsivät niitten toiminta-

mahdollisuutta saadakseen aikaan hävähästyttöjät punaisia vastaan. Vasta sitten, kun punaiset olivat saaneet järjestettyjä joukkoja liikkeelle, loppuivat tällaiset ilkityöt kuin naukaan, sillä hulikaanejakaan ei tarvinnut monta lähettää turpeen alle kun toiset alkoivat käsittää, että vallankumouksellisten kenttöikeuden kanssa ei ollut leikkimistä.

Tästä huolimatta ovat valkoisten lehdet ja julkaisut punaisten "julmuuksista" kertoneet mitä ihmeellisimpiä juttuja saadakseen edes jollakin tavalla syyn tapaista keksityksi omien likaisten ja petomaisten joukkorikostensa peitteeksi. Tuo kudos on kuitenkin ollut siksi hataraa ja läpinäkyvää, että sen takaa ovat punojien omat, vereen tahtaantuneet kynnet, paistaneet esille. Herättivätpä nuo lahtareitten julmuudet lopulta kaikkiin sodan raakuuksiin tottuneen Europankin huomion, eikä ensi aluksi tahdottu jaksaa uskoa niitä todeksi. Kun kuitenkin suurien kapitalistilehtienkin kirjeenvaihtajat alkoivat samassa äänilajissa näistä konnaantöistä puhua kuin työväenlehdet, niin oli Suomen lahtariluokankin lopulta alettava hiukan salaisemmin ja siivotummassa muodossa raakuuksiaan harjottaa. — Tietystikään se ei silti mielifyöstään kokonaan hennonnut vielä pitkään aikaan luopua, siitä kertovat meille vankileirien kauhut kyllin selvää kieltä.

25,000 ORPOA.

— Mitähän, jos mä mainitsisin tuostakin? tuumii kiltin valkoisen porvarilehden vielä kiltimpi ja valkoisempi toimittaja, joka on saanut vapaudenristin kirjoituksesta "Pois tarpeeton hentomielisyys" tai "Punainen helvettikö vaiko valkoinen vapaa, suuri Suomi" j. n. e., joskaan ei sen kummemmista sankariteoista. — Mitähän, jos

mä panisin tuonkin lehteen? tuumii hän, kuten sanottu, selaillessaan nippua yleisiä uutisia ja erikoisesti silmäillessään muudatta, jossa varsin lyhytsanaisesti ja viileästi huomautetaan, että "kapinan" johdosta on sattunut seläistakin, että 25,000 lasta on joutunut orvoksi.

Oikeastaan ei asia liikuta häntä vähääkään, sillä työläiskakaroitahan ne ovat, ja hänestä on saman tekevää onko näillä sattumalta vanhempia tai ei. Mutta kun lehdessäkin nähtävästi on tilaa, kertomukset valkoisten ihmesankarien uroteoistakin kun alkavat olla niin samantaisia: kuinka "meidän pojat" löivät pakosalle kymmenen kertaa vahvemman roistojoukon, kuinka yksi ainoa valkoinen vangitsi koko punaisen komppanian ja kuinka vapautetun kylän asukkaat ottivat vapauttajat ilokyynelein vastaan (mutta perivät leivästä 5 markkaa ja maitolitrasta toisen mokoman) j. n. e., joten niitäkään ei ilkene enää panna lehteen muuta kuin muodon vuoksi, niin — miksi-päs ei palstan täytteeksi yhtähyvin noitakin 25,000 orpoa kuin jotakin muutakin vähemmän tärkeätä?

Ja sitten ottaa hän tuon vähäpätöisen uutisen, varustaa sen yhtä vähäpätöisellä otsikolla, ja niin on lehden valkoinen valioyleisö seuraavana päivänä pakotettu vilkaisuun siihenkin.

— Hm, tuumii se, vai on niitä orpojakin 25,000. Kyläpä on noita pahuuksen punaisia *kaatunut*. Mutta arvasihan sen, kun *meidän* sakkii kerran otti ja näytti. Hm.

Ja sitten käännetään lehteä ja ne 25,000 jätetään herran huomaan. Lehdessähän on niin paljon tähdellisempääkin.

Mitä siis niistä 25,000 rakkaripenikasta. — —

Mutta entä mitä itse nuo 25,000?

Mitä tuumivat he? Mitä tuntevat he? Minkälaisia johtopäätöksiä vetelevät he?

Ovatko he tolkulla koko pykälästä?

Heistähän vielä monet lepäävät äitinsä kuihtuneilla rinnoilla tai ovat enemmän tai vähemmän hyvänsuovan "hoitajan" hoteissa. Ja iäkkäämmät tokko heistä ovat sen kehittyneempiä, mihin ajatustoimintaan mokomista? Kunhan vain saavat huutaa, telmiä, tehdä pahaa ja — —

Siinäpä se pulma juuri onkin: jotakin myös suuhunsa. Niin.

Saattaa olla, että he kukatiesi olisivat piankin unoh-taneet kadottaneensa isänsä ja vanhemmat veljensä, äitinsä ja vanhemmat sisarensa, niin, myös nekin. Tietysti se oudostutti aluksi, kun tupaan tulleet valkoiset miehet veivät omaiset, eivätkä nämä sitten enää koskaan palanneet. Kammotti tietysti kuulla, että isä ja veljet oli ammuttu jossakin metsänreunassa taikka että heidät oli viety johonkin kauas ja siellä kuolleet. Vanhakos sitä tarvitsee olla ymmärtääkseen sanat "kuollut" ja "tapettu" sekä kauhun ilmeet jälkeenjääneiden omaisten tai tuttavien kasvoilla. Tietysti kävivät vilun väreet pitkin selkäpiitä sitten jälkeinpäin nähdessä valkoisten liikuskelevan kotoisissa askareissaan ja esiintyvän aivan kuin ei olisi mitään tapahtunut, vaikka olivat tappaneet niin ja niin monta isää, veljeä, äitiä ja siskoa. Kummastutti jopa vallan tavattomasti. Itse kakarat kun nimittäin olivat aina olleet vaarassa pienimmästäkin pahanteosta saada selkäänsä. Ja kuitenkin ei *näille* ollut tapahtunut mitään. Päinvastoin olivat ikäänkuin entisestäänkin herrastuneet ja ylpistyneet. Ja jopa toisien rintaan oli ilmestynyt jokin korukin, jokin himphamppu, jota vanhemmat sanoivat kunniamerkiksi. Kunniamerkki isän, äidin, veljen ja sis-kon tappamisestako? Mistäs muustakaan. — —

Pikku silmien ohi vieri niin paljon kaikellaista, joka oli omiaan oudostuttamaan, niin, jopa suorastaan kammotta-

maan. Ja sitten se ikävä, kun eivät omaiset palanneet. Eihän se ollut leikkiä. Mutta hiljakseenhan se kaikki sitenkin ehkä olisi painunut unhoon.

Ellei olisi ollut niin monta muuta muttaa.

Niinkuin nyt nälkä esimerkiksi.

Hirvittävä, yhtämittäinen, herkeämätön nälkä.

Eihän sitä enenkään oltu herkuteltu. Nälkää oli kyllä nähty monesti ennenkin. Mutta ei tällaista tava-
tonta, loppumatonta nälkää, joka oli alkanut siitä hetkestä, jolloin valkoiset veivät omaiset. Ennen oli saatu sentään aina jotakin lainaksikin, ja jos käytiin kerjuulla, mikä ei sekään ollut harvinaista, niin ilmestyi pussoseen pala sieltä toinen täältä.

Mutta nyt. Nyt ei ollut missään mitään. Nyt ei annettu mistään mitään.

Tuttavat näkivät itsekin nälkää. Harva se mökki tai asumus, jossa ei olisi halla käynyt. Lähes jokaisesta työläiskodistahan olivat valkoiset raahanneet jonkun perheen jäsenistä tai kaikki. Ja riitti kun vain pistäytyivätkin. Heti oli koko asumus kuin kirottu. Kaikki loppui, mitään ei saatu.

Paremmissa ihmisissä taas, valkoisissa. Teit viisaasti kun aikanaan kartoit. Kaukaa jo huudettiin sinulle hirveyksiä:

— Roistopenikka! Punaisten poikanen! Ei sellaiset ruokaa tarvitse! Eipä sitä ole leipää liiaksi *ihmisillekään!* Mene pyytämään — isältäsi helvetistä! Sinne joutaisit varsin hyvin sinäkin! Vai tässä rosvojen kakaroita ruokkimaan! Jopas!

Ja ellet ajoissa livistänyt, sait potkun tai selkäsauunan tai molemmat.

Niin että unohda siinä sitten. Ikäänkuin nälkä olisi jotakin jonka noin vain unohtaa — rupeamalla nakkele-

maan lumipalloja tai olemalla päällään pystyssä esimerkiksi.

E-hei, ei siitä mitään tule.

Ja kun kaikki asiat ovat kiinni toisissaan: kun nälkä alkoi siitä hetkestä, kun valkoiset veivät isän ja ehkä myös muut ijäkkäämmät omaiset, joista ei missään tapauksessa palannut kaikki, ja jos kuka palasi, niin, herra hyvästi varjelkoon: missä tilassa! Entisenä varjona, luuna ja nahkana, sairaana ja viheliäisenä ja — nälkäisenä, vielä kymmenesti nälkäisempänä kuin kotona olleet. Kun yht'aikaa jostakin kummallisesta syystä tapahtui kaikki: alkoi nälkä, isä ja veljet tapettiin, varakkaiden ovet sulkeutuivat, alkoi sataa solvauksia, katsottiin kieeroon, kuritettiin. Ja kaikkien köyhien laita oli samallinen. Kaikkien, kaikkien, kaikkien!

Niin oli sitä suorastaan mahdoton unohtaa.

Päinvastoin. Kaikki nämä merkilliset seikat verestyivät päivä päivältä. Jokainen nälkäminuutti, jokainen loukkaus, jokainen potku ja isku, kaikki nämä palauttivat mieleen ei ainoastaan nykyhetken kurjuuden vaan myös sen alkulähteen: valkoisen terrorin ja — valkoiset terroristit. Ne, jotka tappoivat isän ja veljet, ne, jotka raa-hasivat jonnekin äidin ja sisaret, ne ovat ilmeisesti aiheuttaneet nälän, ne ovat syypäitä koko onnettomuuteen.

Siinä pikku kärsijän suoraviivainen mutta asiallinen johtopäätös.

Ja ne, jotka tappavat, kiduttavat, kiusaavat nälällä minua, *meitä kaikkia*, ne ovat pahoja ihmisiä. Niitä ei sovi rakastaa. Ne ansaitsevat saada rangaistuksen. Ne ovat vihattavia.

Siinä hänen toinen johtopäätöksensä.

Eikä sitä suinkaan lievennä papin eikä opettajan hänen päähänsä takoma laupeudenoppi. *Kun pappikin on*

lahtari. Kun opettajakin on lahtari. Kun suunnilleen kaikki paremmat ihmiset ovat lahtareita. Kun kaikki ovat olleet mukana tappamassa, kiduttamassa, näännyttämässä nälkään.

Ei. Kauhun, pelon, kaipauksen, murheen ja nälän riuduttaman pikku paarian raihnaassa rinnassa ei täytty-mättömän näläntunteen rinnalla ole muuta kuin yksi ainoa muu tunne: *vihan*.

Sen vallassa on hän varmaan monesti vaivihkaa he-ristävä kylläkin naurettavan pientä, siniveristä mutta ei periaatteessa niinkään vaaratonta nyrkkiään.

Sillä vaikka hän nyt vielä on miltei humoristisesti vaikuttava räpäle, jonninjoutava jumalanmieliharmi, jota täysi-ikäinen ihminen tuskin huomaakaan, ei varsinkaan, jos hänellä on vapaudenristi rinnallaan, niin on otettava huomioon, että tuollainenkin pikku punikki sentään aina kasvaa, joskaan ei viisastu. S. t. s. ei tule vallassa-olijoita kohtaan sen lempeämmäksi. Kasvaa ikäänkuin kiusalla.

Kunnes jonakuna päivänä ilmestyy isän ja veljen tappajan ja nälkäännäännyttäjän nenän alle jonkun täysi-kasvuisen "hulikaanin" laiha mutta sitä luisevampi nyrkki.

Eikä nouse ainoastaan yhden, vaan kahdenkymme-nenviidentuhannen orvon kostoakihelmöivät nyrkit.

VALKOINEN TERRORI

“KUOLEMAN ESIKARTANOT”.

N ä ä n t y v i l l e v e l j i l l e .

*Te unhoon ette häivy, nyyhkijät siellä
perikadon ja kauhun ja onnettomuuden yössä,
te, jotka hoiputte ristin ja tuskan tiellä
ja näätte pyövelit rankaisematta työssä.*

*Ei, ei tuhat kertaa, pääsinpäivänne koittaa,
jos kohta sen nousu on vitka, jos kohta se viipyy:
Sama ylhä aatehan maailmaa haltioittaa,
mi leirienne harmaudessa nyt hiipyy.*

*Sama kannustaahan maailman kansoja huuma,
mi teidätkin nosti pyövelivaltoja vastaan,
jo käyhän ympäri maailmaa kamppailu kuuma,
min alkusoittoa taistonne ainoastaan.*

*Punavaatteen nostain, mi vaipui kanssanne vereen,
käy eespäin rynnäten kansat voitosta voittoon.
Vihur ulvova myrskyn on loihtinut massojen mereen,
päämäärään poljetut kohta jo pääsevät loittoon.*

*Pian herroina herjatut luokat on kaikkien kansain,
ja silloin taittuva on myös teidänkin teljet,
ota murtuva kuolon ja laantuva ahdistus ansain.
Oi unhoon ette häivy te, nääntyvät veljet!*

Historiassa mainitaan tyranneista, jotka ovat olleet luonnottoman julmia. Sanherib jaoitti maan tasalle Babylonin, vasallimaansa suunnattoman metropolin; Caracalla Aleksandrian; Venäjän tsaari pystytti hirsipuita kautta maansa. Mutta mikään historian lehti ei tiedä kertoa mistään niin luonnottomasta, mistään niin kyynillisen harkitusta, infernaalisesta julmuudesta kuin millä Suomen "sivistyneistö" kahdennellakymmenennellä vuosisadalla "rauhhoitti" maansa työväenluokan, ja josta kymmenientuhansien aseettomien työläisten murhat eivät liene pöyristyttyvin muoto.

Sillä vaikka onkin jotain enemmän kuin selkäpiitä karmivaa siinä, että "oikeuden ja totuuden esitaistelijat", jotka huusivat koko sivistyneen maailman korvat lukkoon yhteiskuntansa alimman sakan poikkeuksellisten hairahdusten johdosta, itse *heti siihen tilaisuuden saatuaan* kuummentapaisella kiihkolla astuivat ennen kuulumattomien rikosten tielle murhaten työläisiä kuin teuraita; ja vaikka he verilöylyjä toimeenpannessaan myös varsin usein harjoittivat kidutusta, niin on näissä mustissa teoissa kuitenkin se vissi lohdutus, että heidän uhriensa kärsimykset ja kauhu oli rajoitettu, kestivät karkeimmissakin tapauksissa vain jonkun lyhyemmän ajan. Se mikä uhrille toi torjumattoman tuskan ja kammon, toi myös vapahduksen: kuolema. Saatuasi dum-dum-kuulan rintaasi retkahdit koirankuoppaan — ja kaikki oli ohi. Sen jälkeen ei sinua enää rasittanut valkoisen kulttuuriyhteiskunnan siunaus.

Mutta julmuudella, jota valkoiset kehittivät vankileireillä, "kuoleman esikartanoilla", voittivat nämä oman itsensä, puhumattakaan siitä, ettei sille historiassa hamaan muinaisuuden hämärään mennessä löydä mitään vertauskohtaa. "Kuoleman esikartanoissa" ilmeni Suomen yläluokan sairaloinen kidutusmania, villipetovaisto refineera-

tuimpana, harkituimpana ja — tuhoisimpana. Kidutusleireillä piinattiin työläisistä yksi osa nälällä *vähin erin* kuoliaaksi, toinen osa turmeltiin loppuiäkseen. Kuka ei — kärsittyään kaikki nälän kauhut aste asteelta — vihdoin kuollut, kaatunut hengettömänä luukasana toisten vielä liikkuvien luukasojen jalkoihin, hänen kohtalokseen jäi — ja jää yhä vielä — fyysillisesti murtuneena ja ehkä myös psyykkillisesti rappeutuneena laahautua kurjan elämänsä läpi joka tapauksessa ennenaikaiseen hautaan.

Suomen "valkoinen" porvaristo, eikö korviasi särje Tammisaaren, Suomenlinnan, Hennalan, Hämeenlinnan, Tampereen ja muiden vankileirien luurankojen haudantakainen kirous, eikö petoksen ja konnuuden parkitsemaa omaatuntoasi kolkuta kymmenientuhansien, monienkymmenientuhansien työläisten nälkäkuolema tai iänikuinen onnettomuus? Sellainen villisikamoraaliko kätkeytyi hienoihin hepeneihisi, yltäkyläisyyden ja laiskuuden "hienontamiin" piirteisiksi? Että tuo syljeksitty, halveksittu, ryysyinen ja oppimaton työläisluokka oli korkeammalla sinua! Mikä ihmeiden ihme ja mikä ylipääsemätön kompastuskivi sinulle, sinä suurmurhaaja- ja kiduttajaporvaristo, oman kuoppasi partaalla ylvästelevä, luurankosuuruudella pöyhistelevä pyövelistö!

Valkoinen Suur-Suomi.

*Se ei ole suuri muussa kuin pöyhkeydessä,
se ei ole suuri muussa kuin röyhkeydessä
ja piinapenkkiä luona ja hautausmailla
ja milloin kunniattoman kerjurin lailla
se suurempansa eessä on polvillansa
ja onkii myötätuntoa vahvempansa
valat variksen huulilla, valheet valtavat suussa.
Mut pieni, pieni, pieni kaikessa muussa.*

Niin pieni, että kauhuksensa konsa
 se kohtaa lahjomattoman kohtalonsa,
 ei suuruuskaudesta sen jää merkkejä muita
 kuin hautakumpuja kenties ja hirsipuita
 ja aikakirjoihin tää musta lehti:
 Vain nälkään näännyttää Suur-Suomi ehti
 ja murhata, ryöstää, raastaa ja raunioittaa,
 kun pyövelinpiilulla sen piti maailma voittaa.

— — —

Mutta ei mitään tunteenpurkauksia, vaan faktoja, tosiasioita! Suomen vallassaolijathan ja heidän agenttinsa eri maissa väittävät, ettei mitään valkoista terroria ole ollut eikä ole olemassa. Valkoinen terrori — se on vain mielikuvituksen tuote, vakuuttavat Lillet. Tosi-asioita! —

Tässä niitä:

Kurkistakaammepa esim. *Tampereen* leirille. Tänne saivat vangittujen omaiset ensi aluksi tuoda ruokaa, mutta kun vangeista vain pieni osa oli kaupunkilaisia, mutta suurin osa maalaisia, joiden omaiset eivät tienneet eivätkä voineet tuoda ruokaa, niin tietää minkälaisessa nälänhädässä vangit alusta alkaen olivat: 3 ensi vuorokauden aikana saivat he vain yhden kerran ruokaa ja silloinkin vain pienen leipäpalan ja 2 silakkaa. Mutta pian lakasi ruuansaanti ulkoapäin kokonaan, vankilaviranomaiset kun kielsivät sen sillä tekosyyllä, että ruuan mukana muka olisi tuotu vangeille aseita. Väite muuten, jota ei yritettykään todistaa ja jolla ei ole mitään merkitystä, kaikilla vankileireillä kun annettiin sama kielto — *oltiin sovittu työläisten tappamisesta nälkäkidutuksella.*

Ja niinpä — palataksemme *Tampereen* nälkäkauhujen näyttämölle — oli siellä nälkä niin ankara, että pian

rupesi tapahtumaan nälkäkuoleman tapauksia. Pienestä leipäpalasta antoi vanki vartiasotilaalle saappaansa tai lakkinsa, kellonsa tai vaikka mitä. Sillinpäästä maksettiin 2 markkaa, samoin silakasta, ja paperossilla sai vangin tekemään mitä hyvänsä. — Lienee muuten tunnettua mitä elintarvehuijausta vartijat kaikilla leireillä heidän täydellisessä mielivallassaan olevain vankien kustannuksella harjoittivat, myyden näille satumaisiin hintoihin jopa elintarpeita, joita vankien omaiset olivat näille lähettäneet, mutta jotka vartijat olivat pidättäneet, ja taas toiselta puolen leirien ulkopuolella huijaten vankien tarpeiksi varatuilla ruokavaroilla. — Mutta palatkaamme vankeihin: Eräänä päivänä huomasivat nämä pihalla jo useita päiviä kuolleena viruneen, haisevan hevosraadon, jonka kimppuun kävivät kuin sudet tapellen, ken onnistuisi saamaan osapalan. Tästä "ravinnosta" saivat vangit hurjia vatsanväännteitä, toiset kuolivatkin. Keittiöiden likaviemäreistä ahmivat vangit myös kourin kaikellaista inhoittavaa moskaa ja söivät sitä nälkähulluuden kiilto silmissä. Kun keväällä ruoho alkoi orastaa vankiparakkien ulostuksista väkevöidyillä seinävieremillä, olivat vangit nelinkontin ahmimassa ruohoa kuin eläimet. Tässä ei kuitenkaan ole mitään ihmeellistä, vangit kun eivät aluksi saaneet muuta kuin 75 gr. "leipää" ja 2 silakkaa sekä myöhemmin lisäksi puoli litraa raakaa vihanneskeittoa päivässä. Nämä vihannekset olivat arvotonta rojua, jota Renvallin hirtehihallitus hankki Saksasta vuorostaan lähettämällä *sinne* kokonaisia voi- ja juustovuoria samaan aikaan, kun vapaanakin oleva työväestö kärsi hirveätä nälkää. Mutta mitä ei olisi tehty *saksalaisille!* Näille voittamattomille! Näille maan uusille isännille!

Kehnon ja ylöttömästi suolaisen ruuan näännyttämät vangit joivat kalvavaa näläntunnetta poistaakseen koh-

tuuttomasti vettä, josta oli seurauksena ensin jalkojen, sitten kasvojen ja lopuksi koko ruumiin ajettuminen ja — kuolema. Suuri osa vangeista kuoli kuitenkin suoraan nälkään ilman mitään muita näennäisiä taudin ilmiöitä. Siitä olivat todisteena näiden raukkojen laihat ruumiit, joista "nahan päälle ilman mitään x-säteitä saattoi lukea lähes jokaisen luusolmun". Ja niinpä nousikin vankilasairaalan kirjojen mukaan leirin kuolevaisuus lähes puoleentoistatuhanteen, mikä tapettujen kanssa merkitsi *neljännestä koko vankimäärästä*.

Muudan *Hämeenlinnan* vankileiriin tutustunut toveri taas tietää kertoa, että jotkut hulluuden partaalla olevat vangit siellä söivät täitä, jotka siellä kehittyivätkin uskomattoman "meheviksi". Jos taas heinäkuormaa kuljetettiin leirin pihamaalle, riensivät vangit kilvan repimään siitä heiniä syödäkseen: "ne olivat parempia kuin saksalainen vihanneskeitto". Sielläkin syötiin hevosen raato viimeistä rahtua myöten. "Kuoleman tapaukset olivat niin tavallisia, etteivät vangit niihin lopulta kiinnittäneet mitään huomiota."

Muuten mainitsi sama kertoja erään vankilalääkärin valittaneen, että oli mahdotonta saada ainoatakaan leikkausta onnistumaan, kun sairaat eivät leikkauksen jälkeen saaneet sopivaa ruokaa. *Kaikki opereerattavat potilaat olivat siis tuomitut kuolemaan.*

Toinen lääkäri taas oli vakuuttanut, että kaikki ne vangit, jotka eivät olleet saaneet sivultapäin lisää ruokaa, eivät voi elää kolmea vuotta kauemmin ja kaikkien vankien elinkausi oli vähentynyt joillakin kymmenillä vuosilla.

Riihimäen leiriltä kirjoitti vanki n:o 11,327 vielä niin myöhään kuin vuoden 1919 tammikuussa muun ohessa seuraavaa:

“Viime aikoina on yhä useampi ja useampi tullut mielisairaaksi ja milloin he öisin yltyvät tavallista raivo-päisemmiksi, muuttuu leiri oikeaksi helvetiksi, yhden osan nauraessa, yhden itkiessä, toisten ulvoessa kuin nälkäiset sudet, toisten taas kertoessa itsekseen mitä uskomattomampia tarinoita murhista ja ryöstöistä, joita sairaloisessa tilassaan keksivät, ja joka tila muistuttaa pitkälle kehittynyttä ooppiumihumalaa. Ja on tapahtunut, että vartijat ovat ilmiantaneet vankeja näiden mielipuolisuuden yössä latelemien juttujen perusteella, ja silloin on heidän tarinansa nopeasti päättynyt. Toisia taas, jotka hulluuden puuskassaan ovat tulleet elämöineeksi, on iltahämärissä viety kellariin, missä revolverinlaukauksella on päästetty päiviltään. — —

Me olemme jo aikoja sitten jättäneet taaksemme ne repaleiset venäläiset, joita mielikuvituksessamme näimme Golgatavaelluksellaan Siperiaan tsaarivallan aikana. Hallitus ei ollut joko voinut tai tahtonut hankkia näille onnettomille riittävästi vaatteita. Mutta *täällä* ei anneta ainoatakaan vaatekappaletta. Kaikki ammuttujen venäläisten jälkeenjättämät sinellireukaleet on käytetty jo aikoja sitten, ja sellaisessa tapauksessa, kun ei vanki enää parhaalla tahdollakaan saa pysymään ryysyjä päällään, ottaa vankilan johtaja asian kirjallisesta hakemuksesta pohtiakseen, ja tiedetään hyvin miten tämä pulmallinen kysymys ratkaistaan. Tehdään illalla pieni tarkastuskierros kasarmilla, ja jos tavataan vanki, joka jo on joutunut hulluuden pimeään yöhön ja jolla on jonkinmoinen vaatekerta päällään, viedään hän kellariin, ja — vaatteiden puutetta valittaneella vangilla on seuraavana päivänä kuolleen vaatekerta. Kas näin nokkelasti ratkaistaan pukukysymys Riihimäen mutta myös muilla vankileireillä. Tästä on johtunut, ettei kellään ole enään

sydäntä valittaa pukunsa huonoutta, sillä tiedetään, että tällöin murhattaisiin vain joku mielipuoli, ja niin kova-sydämisiksi kuin monet täällä ovat tulleetkin toisiaan kohtaan ja niin petoeläinmoraali kuin ennenpitkää onkin meihin kaikkiin iskevä kyntensä, niin yritämme me sitenkin miten parhaiten taidamme paikata ryysyjämme ja mielummin kuljemme vaikka alasti kuin pyydämme vaat-teita. — — Meidän vaivamme voidaan paremmin arvata kuin kuvata. Jokainen käsittää, että tässä on kysymyk-sessä helvetti hirveimmässä muodossaan, ja todennäköi-sesti tulemme me kaikki ennenpitkää mielisairaiksi, ellei oloissamme pian tapahdu mitään korjausta suuntaan tai toiseen.”

Viipurin vankileiriltä taas kirjoitti muudan uhriveri: “Olin punaisen armeijan riveissä kumouksen alusta al-kaen ja olin niinmuodoin myös tilaisuudessa näkemään miten inhimillistä punaisten menettely sentään oli lah-tarien nykyiseen menettelyyn verraten: Kymmeniätuhan-sia tapettuja lukuunottamatta, olemme me vangit monta kuukausia saaneet virua kahleissa kosteissa ja kylmissä kopeissa; minäkin sain kantaa kymmeniä kiloja painavia rautoja erääseen luolaan unohdettuna ja syöpäläisten val-lassa. Olemme suljetut kuin elukat karsinoihin. Ennen niin miehekkäät toverit istuvat nyt tylsinä eteensä tui-jottaen ja tunkiolta löytämäänsä luuta järsien. Näлкä sairaus ja kuolema ovat alituisena seuranamme. — Nyt ovat lahtarit opettaneet meille menettelytapoja, mutta tuskinpa kunniallinen työläinen milloinkaan voisi olla niin julma kuin lahtarit.”

Tärisyttävä on erään köyhälistökynäilijän silmän-räpäyskuvaus *Suomenlinnan* kidutusleiriltä. Näлкäisenä, menehtyneenä ja onnettomana piirtää hän päiväkirjaansa seuraavaa:

“Aamulla meidät komennettiin tavallista aikaisemmin aamuhuutoon, sillä täällä saarella oli tänään suuret juhlat. Kaikista ei ollut lähtijöiksi. Monet olivat niin heikkoja, etteivät jaksaneet nousta pystyyn ja kuusi oli yöllä kuollut nälkään. Kuolleiden joukossa on eräskin kuuden pienen lapsen isä. Eilis-iltana hän rukoili vielä: ‘Voi hyvät toverit, tuokaa minulle edes heiniä syötäväksi’. Aikaisemmin sama poloinen oli syönyt vartiosotilaan ampuman variksen. Nyt makasi hän suullaan likaisella permannolla kalman keltaisena.

Riviin komentavat sotamiehet potkivat ja kolhivat kiväärinperillä sairaita ja kuolleita, ilkkuen raa’asti: ‘kylä jaksatte nyt, jaksoittehan silloinkin, kun meitä vastaan tappelitte’.

Aamuhuutoa pitävä upseeri anteli myös nagaikasta, kun luurangot eivät hänen mielestään tarpeeksi kiireesti jaksaneet horjua riviin. Erään, joka ei osannut vastata hänen kysymykseensä, veti hän rivistä ulos ja ampui paikalle kuin koiran, ilkkuen: ‘Jassoo, sinähän oletkin ryssä’, ja potkien sitten raadon vähän syrjempään.

Nyt illansuussa olemme päässeet vähän ulos. Ne, jotka ovat jaksaneet, ovat lähteneet. Usea on riisunut likaiset vaatteensa ja tappaa nyt syöpäläisiä, joita täällä kuhisee joka paikassa miljoonittain. Vartalot ovat kumaraan luhistuneita luurankoja. Likaisia — sillä koko täällä oloajallamme emme ole pesuvettä nähneet! — ja niin syöpäläisten syömiä, että tuskin pientä palaa tervettä ihoa näkee. Tuolla horjuu ennen niin voimakas ja syvästi sivistynyt toveri, keppi kourassa, kaivaen maasta hiukan vihertäviä ruohontaimia syödäkseen, maasta, johon heitetään kaikkea roskaa ja likaa. Mutta muuta vihantaa ei vankilan pihalla ole ja aitauksen ulkopuolelle, jossa olisi puhtaampaa ruohoa, ei saa mennä. Tuolla taas toi-

nen keittää maasta löytämiään vanhoja luita toisten vesissä suin vieressä katsellessa. Meillä ei ole enää muita tunteita kuin yksi ainoa, s. o. näläntunne. Meillä ei ole enää muita ajatuksia kuin yksi: voi, kun pääsisi vapaaksi, että saisi edes kerran tarpeekseen syödäkseen. Kaikki ovat likaisia ja kurjia, ruumiillisesti ja henkisesti menestyneitä luurankoja. Ja kuitenkin tämä vankileiri ei pitäisi olla kaikista kurjin. Millaista onkaan sitten niissä toisissa, huonommissa.

Tuolla on taas yksi tupertunut likaiselle pihamaalle. Hän tekee lähtöä tästä maailmasta. Tasan kymmenen on jo tämän päivän osalle nälkään kuolleita, hän on yhdestoista, kolme on ammuttu ja yksi tullut mielipuoleksi. Toinen sama verta on kannettu sairaalaan henkitoreissa. Heistä on kuulemma matkalla kuollut kaksi jo sairaalan pihalle.

Menen katsomaan tuota pihamaalle tupertunutta.

Oh! Sinunko vuorosi nyt tuli. Hän oli miesten parhaita, aatteemme kunnollisimpia edustajia. Hänet merkittiin vaarallisempien sarjaan ja silloin hän tiesi, mikä häntä odotti. Vankilaan sai hän kuulla, että vaimonsa oli vangittu, lapsensa joutuneet mieroona ja kotinsa hävitetty. Ne olivat iskuja, jotka mursivat heikot voimat. Hän tuli synkäksi, alkoi heikkentyä päivä päivältä. Tänään oli hän taas jalkeilla, kehui olevansa virkeämpi, eikä sanonut tuntevansa nälkääkään. Nyt makaa hän tuossa pihamaan liejussa.

Pari upseeria kulkee ohii ja huomaavat hänet. Toinen heistä menee, potkaisee häntä komentaen nousemaan ylös, mutta kun huomaa, että tämä on kuollut, käskyy hän vartijasotilaan siirtämään hänet sivumpaan. Kiväärin piipulla tyrkkien kierittää sotilas ruumiin syrjemälle. Siellä se saa sitten olla siksi, kunnes ruumiita

tulee lisää. Sitten komennetaan vangit kantamaan "raatonsa" pois.

Valkoinen hyeena, ruumiinrosvo tekee vielä viimeisen puhdistuksen. Joku on monista tarkastuksista huolimatta onnistunut säilyttämään jonkun paremman vaateriekaleen, kihlasormuksen tai jotain muuta hänelle kallista. Niitä valkoinen ruumiinrosvo nyt vainuaa. Sitten on raato valmis kuopattavaksi.

Sillä tavoin on päättynyt jo tuhansien tie ja samoin tulee päättymään taas tuhansien, sillä mistään päin ei näytä olevan apua odotettavissa. Me kuolemme täällä kuin kulkurikoirat, katoamme maailmasta niin, että tuskin monestakaan tiedetään mihin on joutunut. Voi alenusta! Voi kurjuutta!

Myöhemmin. On jo yö. Ollaan levolla, jos sitä levoksi voipi sanoa. Kasarmin permanto on pakattu täyteen viimeistä sijaa myöten niin, ettei kävelemään pääse. Kesälläkin palelee verettömiä poloisia, täytyy nukkua päällysvaatteet yllä. Kellään ei ole makuuvaatteita. Laihoja raajoja pakottaa kovalla kivipermannolla ja syöpäläiset ovat mielityössään. Sieltä täältä kuuluu kuolevain ja sairaiden voihe ja vaikerrus.

Istua kyyrötän nurkassa valveilla. En uskalla nukkua. Pelkään kuolevani. Kädet ja jalat tuntuvat kylmiltä ja turtuvat vähä väliä, veri ei enää kierrä. Valtimo lyö tuskin neljäkymmentä kertaa minuutissa. Selässä tuntuu kuumia väreitä ja päätä pyörryttää. Se on kai kuoleman esisoihtoa. Koetan hieroa käsiäni ja jalkojani vastakkain saadakseni veren kiertämään. En haluaisi kuolla. Taistelutantereella en pelännyt kuolemaa, nyt sitä pelkään, pelkään tällaista koiran kuolemaa. Ja sisimmässäni kytee vihan kipinä. Tahtoisin elää kostaakseni."

Muuten on samaiselta Suomenlinnan leiriltä päässyt

julkisuuteen sanomattoman kuvaava, 977 vankia koskeva alastomuustilasto: Kesäkuun 9 p., 1918, oli ilman paitaa 345 vankia, ilman alushousuja 420, ilman sukkia 746, ilman housuja 262, ilman liivejä 481, ilman takkia 339, ilman päällystakkia 672, ilman vuodevaatteita 788, ilman käsiliinoja 688, ilman pielusta 783 ja ilman kerkiä 436 vankia. — Hirvittävän nälän lisäksi siis vielä lähes täydellinen alastomuus! —

Näin näillä vankileireillä, jotka kuitenkin olivat niitä "parempia".

Hirveimpään huutoon joutui *Tammisaaren* vankileiri, jonka käypänä nimenä olikin: Kuoleman esikartano. Kas tässä mitä muudan sen asukkaista tietää kertoa:

"Mikä muu kuin kuoleman esikartano on *Tammisaaren* vankileiri? Täällä vaeltavat ihmishaamut ympäriinsä siksi, kunnes vetävät viimeisen henkäyksensä nälästä ja heikkoudesta. Kuolevaisuusprosentti kohoaa joka päivä. Aluksi kuoli 20—30 henkeä päivässä. Nyt, sitten kun vankien lukumäärä on vähentynyt parilla tuhannella, joten heitä on enään noin 5,000, on kuolevaisuus lisääntynyt niin, että eräänä päivänä kuoli 64 vankia.

Ollaan niin totuttu kuoleman läheisyyteen, ettei se enää häiritse vähääkään, niin että voidaan esim. "aterioida" aivan ruumiin vieressä, vieläpä haisevan ruumiin lähellä. Voi sattua, että ruumis saa useita tunteja olla koskemattomana vuoteellaan, käytävällä, ulkona hiekalla tai mihin vanki yleensä on ojentunut. Eräänä päivänä virui kahden raahelaisen ruumiit auringonpaisteessa aivan vesijohdon vieressä noin 50 vangin seistessä jonossa saadakseen vettä, ja jono liikkui ruumiiden ohi ilman, että kukaan tunsu syvempää liikutusta.

Muudan ruumis virui käytävällä oveni edessä eräänä aamuna astuessani ulos. Usein kuolevat vangit klosettiin.

Tämä löyhkää sen lisäksi nyt kesäkuumalla niin inhottavasti, että itse löyhkä on jo lähes tappava.

Jotkut kuolevat saatuaan omaisiltaan ruokalähetyksen, toiset taas kuolevat siksi, etteivät koskaan saa mitään ylimääräistä ruokaa. Ja vangin ravinto on aivan liian riittämätön, jotta sen avulla voisi säilyttää henkensä pitemmän ajan. Kaunaleipä ja puoliraaka kalliokalaliemi turmelee vatsan, niin ettei kellään, joka on pakoitettu syömään niitä, pysy vatsa kunnossa.

On surullista nähdä noiden haamujen liikehtimistä. Yksi kuolemaan saakka väsynyt nojaa toiseen ja jokainen on kaatumaisillaan kumoon, vetää jalkojaan perässään ja tuijottaa tylsällä katseella avaruuteen. Kaikki ovat menehtyneitä ja kokoonkutistuneita.”

Mutta, väitettäne, kaikki edellä esitetyt kuvaukset heijastavat eräänlaista luurankosympatiaa, ovat työläisten itsensä esittämiä; niillä ei ole pätevään todistusten arvoa.

Siispä on turvauduttava ”pätevämpiin”. Tutustu kaammepa aito porvarillisen professorin, *Robert Tigerstedtin*, Tammisaaren vankileiriltä antamaan raporttiin:

”Kesäkuun 6 päivästä heinäkuun 31 päivään on kuolevaisuus Tammisaaren vankileirillä ollut *hyvin suuri*, kuten seuraava taulukko osoittaa:

Kesäk.	6—12 p.	5, ⁹⁰
„	13—19	„	8, ⁵⁶
„	20—26	„	23, ⁰⁰
„	27— 3	„	14, ⁶⁰
Heinäk.	4—10	„	18, ⁸⁷
„	11—17	„	26, ⁷⁶
„	18—24	„	41, ¹¹
„	25—31	„	42, ³³

Vankien kokonaisluku on tänä aikana vaihdellut 6,027 ja 8,597 välillä. Koko (tänä) aikana on siis kuollut 1,347 vankia ja löytyy päiviä, jolloin kuolevaisuusluku päivittäin on noussut 40,7. Vankien kuolevaisuus on tänä aikana alituisesti noussut, ja ihan viimeisenä viikkona oli se enemmän kuin 7 kertaa niin suuri kuin kesäkuun toisella viikolla.

Kuolevaisuus 42,33 tuhatta kohtaan viikossa vastaisi Helsingissä, sen 200,000 asukasta kohti, 8,466 kuollutta viikossa. Tämän ohella on huomattava, että henkilöt, joista tässä on kysymys, ovat poikkeuksetta siinä iässä, jossa kuolevaisuus on ylen pieni. (Esim. Santahaminan naisvangeista, joita oli toistatuhatta, oli 86 % 15—20 ikävuosien väliltä! Kirj. huom.)

Tätä *kauhistuttavaa kuolevaisuutta* ei edes voida selittää sen kautta, että vankileirillä olisi ollut joitakin vaikeampia kulkutauteja.”

Joka tapauksessa on *kuolevaisuus*, nimittäin 42,33 tuhatta kohti viikossa, *ennen kuulumatonta ja vastaavaa on tuskin tapahtunut tsaarivallan vankiloissa*, taikka jos semmoista on sattunut, on sen aiheuttanut jokin tarttuva tauti, kuten koleera, isorokko tai muu semmoinen, mutta sitä ei ole aiheuttanut vankien mitä suurimmassa määrässä epäterveellinen käsittely.”

“Niistä 1,347 vangista, jotka ovat kuolleet aikana 6.6—31.7, on ainoastaan 337, s. o. 25 prosenttia kuollut sairashuoneessa, kun sen sijaan 1,010 elämää on sammunut odotushuoneen puulavitsoilla.”

Näin professori Tigerstedt, jonka lausuntoa tuskin rohkenevat väittää liioitelluksi tai valheeksi muut kuin valkoisen Suomen agentit, jotka ruhtinaallisesti palkituina itse ovat valkoisten isäntiensä tiliin valmiit päivästä

toiseen törkeästi vilpistelemään: valkoinen terrori? Pötyä!

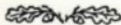
Mutta palatkaamme leireille. Niistä 90,000 työläisestä, jotka kapinan jälkeen teljettiin nälällä kidutetuiksi ja joista *naisia* lienee ollut 5—6,000, "onnistuivat" valkoiset täten päästämään hengiltä kaikkiaan noin 15—20,000. Niin että murhattujen ja nälkääntapettujen työläisten lukumäärä voitane liioittelematta merkitä 40 @ 50,000:ksi.

Ja kuitenkin olisi kuolevaisuus vankileireillä luonnollisesti supistunut minimiinsä — siitä huolimatta, että "terveydelliset olotkaan eivät voi vankileireillä olla tyydyttävät", kuten valkoinen sotaministeri sievästi huomauttaa — jos olisi annettu vankien omaisten tuoda heille ruokaa. Mutta perkeleellisestä tuhoamisvaistosta tämä kiellettiin, vaikka esim. Viipurissa sattui "että vangit eivät viiteen päivään olleet saaneet annokseen kuuluvaa leipää, jauhoja eikä voita" (virallisesta tarkastuskertomuksesta!).

Ja niinpä valkoiset pääsivät mihin pyrkivät:

"Olot vankileireissä, kaikista sanomalehtien vakuuksista huolimatta, ovat hirveät. Vangituista (Tammissaarella) kuolee keskimäärin 80—90 vuorokaudessa. *Kuolleiden ruumiit ladotaan alastomina yhteen pinnoon*, niin että alimmaisiet likistyvät aivan muodottomiksi. Tästä pinosta otetaan ruumiit vietäviksi metsään, jossa haudaus tapahtuu siten, että kärryistä keikautetaan ruumiit kuoppaan sikin sokin, jäsenet ristiin ja miten sattuu menemään."

Näin kertoi eräs valkoinen. — — —

222